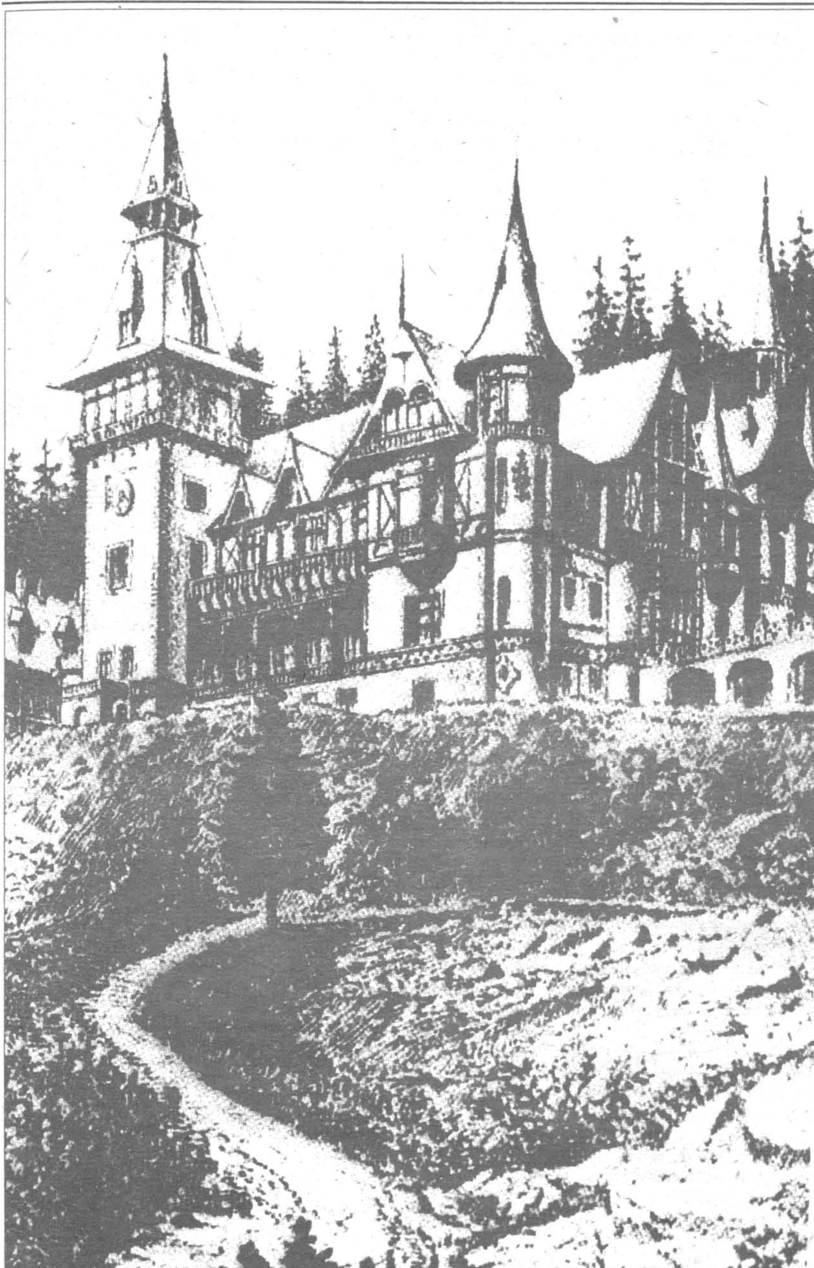
BIBLIOTECA MUNICIPALA
„M. SADOVEANU"
Inventar Nr.

REVISTĂ FONDATĂ LA 1880 DE Alexandru Macedonski

Literatorul

Anul III
Nr. 41
(110)
15-22 oct. 1993

Redactor şef MARIN SORESCU

Prima imagine a castelului Peleş, inaugurat acum 110 ani. Desen în peniţă, 1883

TAINA BIRUINŢEI PĂRINTELUI DUMITRU STĂNILOAE
cuvinte in memoriam de Virgil Cândea, Alexandru Surdu, Elena Solunca Moise

CRIZA CULTURII SAU CRIZA MIJLOACELOR? de Eugen Simion

STAREA LITERATURII, dialog cu Hanibal Stănciulescu de Nicolae Iliescu

VERSURI de Petre Bucşa şi Dumitru Velea

CULTURĂ ŞI ECONOMIE, dialog cu Ioan Sima de Ion Cocora

Mai semnează Valeriu Cristea, Gheorghe Tomozei, Al. Piru, Dumitru Micu, Lucian Chişu, Andrei Grigor, Virgil V. Mocanu

Marin SORESCU

EUROPA DOI, EUROPA UNU, EUROPA ZERO

Alocuţiune la colocviul „Deceniul Mondial al Dezvoltării Culturale" de la Sinaia

Făcând în mod fatal parte din „Europa II" (*Estică*, în terminologia proiectelor UNESCO), eu tind către „Europa I" (*Occidentală*) şi cred că trebuie să tindem împreună către „Europa O", adică spre Europa, pur şi simplu. Noi trebuie să fim creatorii unei singure Europe.

Suntem într-un moment de accelerată integrare şi universalizare. În primul rând, e vorba de universalizarea care se face prin repeziciunea informaţiilor: totul e văzut de sus, prin satelit şi la nivel global. În al doilea rând, este o integrare care se face prin voinţa popoarelor care doresc să se bucure de binefacerile minţii omeneşti.

Aş aminti că primul care a avut ideea unei unificări culturale a fost Alexandru cel Mare: el a vrut să desfiinţeze graniţele şi, mergând spre India, a propus o modalitate originală de a civiliza lumea, obligând soldaţii greci să se căsătorească cu băştinaşe (misiune foarte grea, de altfel, pentru că nu toţi grecii voiau să se căsătorească cu femei)..

Această unificare se face acum nu prin nunţi, ci prin puterea spiritului. Problema – care ţine de domeniul UNESCO – este cum putem să ne păstrăm identitatea în acest iureş extraordinar şi în condiţiile unei tehnici avansate. Spun acest lucru deoarece există şi pericolul de a transforma tot globul într-o cultură artificială, aparţinând, de fapt, unor subculturi care ies la suprafaţă şi se impun tot prin tehnică.

Mircea Eliade spunea că oricare trib, chiar şi cel mai modest, a adus o contribuţie la istoria omenirii, prin păstrarea unor tradiţii şi ritualuri, fiind un martor al dezvoltării umanităţii. În acelaşi loc, în *Jurnalul* său, Eliade observa că, mai ales pentru această parte din „Europa II", există o perioadă de multe secole foarte incertă, aburoasă, din care nu s-au păstrat documente. Iar, de regulă, istoricii din Occident rezumă totul în câteva fraze când scriu despre un mare domnitor, dar compun sute de pagini despre o cetate neînsemnată care a avut din întâmplare câţiva scribi. De aceea Eliade propunea ca structurile culturale din această parte a lumii să fie restudiate pe baza miturilor.

Şi eu spun că noi ar trebui să readucem în discuţia Europei miturile ţărilor din Est care sunt, de fapt, sisteme filosofice – cum ar fi Mitul Meşterului Manole, Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte. În acest mod s-ar da o atenţie mai mare creativităţii din acest spaţiu care este, după părerea mea, un spaţiu cultural prin excelenţă, mai ales că a beneficiat – din nefericire – de o durere aproape neîntreruptă. Este un spaţiu foarte tragic, frământat, care i-a dat pe Orfeu şi pe Zalmoxis. Cred că trebuie găsit la nivelul UNESCO un mijloc de a se studia stratul acesta de cultură străveche care continuă să existe şi în România, şi în Ucraina, în Bulgaria, în Grecia sau în Rusia.

Noi ne situăm acum sub influenţa altor mituri: al vedetei de cinema, al cowboy-ului, al campionului sportiv, al investitorului străin, al armatorului grec. Sunt mituri actuale care pot fi şi periculoase. Îmi vine în minte că vechii locuitori azteci, având mitul omului cu aripi care va veni de peste ocean să-i salveze, tot aşteptau sosirea acestuia. Când a apărut Cortez şi a trecut călare prin faţa unui trib, băştinaşii care nu mai văzuseră cai şi oameni călări au crezut că este îngerul binefăcător pe care îl aşteptau şi i s-au supus. A urmat un adevărat măcel, un genocid datorat iniţial hazardului şi susţinut apoi de o superstiţie.

Ne aflăm, deci, la răscrucea unor idei bune şi rele. Cred că e foarte util ca UNESCO să susţină nu numai planuri globale, de mare anvergură, ci

Transcrierea textului de Adriana STOICHIŢESCU-ICHIM

Continuare în pag. 6)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CALENDAR

Concursul "Marin Preda"

● Numai *până la 22 octombrie* mai puteți expedia lucrările pentru *Concursul național de proză scurtă „Marin Preda"*. Fiecare participant (care nu e membru al Uniunii Scriitorilor și n-a publicat încă vreun volum de proză) poate trimite în plic închis până la trei lucrări, fără a depăși împreună 15 pagini dactilografiate la două rânduri și în cinci exemplare, semnate în locul numelui cu un motto. Într-un al doilea plic închis, pe care se va înscrie același motto, se vor menționa numele și prenumele autorului, adresa, numărul de telefon, vârsta, ocupația și date din activitatea literară. Ambele plicuri se vor expedia pe adresa *Inspectoratul pentru Cultură al județului Teleorman*, str. Dunării 178, 0700, Alexandria, cu mențiunea „Pentru concurs".

BREVIAR

Romanitatea orientală

● Prima Reuniune Consultativă a Romanității Orientale s-a desfășurat recent la Mamaia, sub egida Fundației Culturale Române, cu contribuțiile reunite ale Academiei Române, Ministerului Culturii și ale altor instanțe interesate. Au participat reprezentanți ai unor organizații și asociații din Republica Moldova, Ucraina (Bucovina de Nord și Basarabia de Sud), Bulgaria, Serbia, Macedonia, Albania, Ungaria, precum și invitați din Germania și Suedia. Scriitorii Augustin Buzura, Dan Berindei, Gabriel Țepelea, Ion Ungureanu, Mircea Druc s-au aflat printre moderatorii dezbaterilor organizate pe secțiuni, în scopul identificării problemelor specifice cu care se confruntă comunitățile românești respective – colonii autohtone de români rămași la vatra strămoșească, de la colonizarea romană până astăzi, care nu trebuie confundați cu „diaspora" – termen aplicabil celor ce au ajuns din diferite motive și s-au stabilit în S.U.A., Canada, Australia, Franța, Germania, Suedia ș.a.m.d.

Secțiunile de referate și dezbateri au avut ca teme relația culturală minoritară–cultură majoritară în România, Albania, Ungaria și Serbia, spiritualitatea românească din Basarabia și Transnistria, Bucovina – spațiu românesc, problematica aromânilor, românitate și ortodoxism și altele. **(Vlad Andrei ORHEIANU)**

BIBLIOGRAFIE

● Nicolae Iorga, *Istoria lui Mihai Viteazul*, 2 vol., Editura „Columna", Chișinău, 1993, 280 lei.

● Nicolae Manolescu, *Sadoveanu sau utopia cărții*, Editura „Minerva", Colecția „Biblioteca pentru toți", București, 1993, 286 pag., 240 lei.

● Ștefan Augustin Doinaș, *Lamentații*, Editura „Albatros", București, 1993, 87 pag., 1.000 lei.

● George Bălăiță, *Lumea în două zile*, Editura „Minerva", Colecția „Biblioteca pentru toți", București, 1993, 2 vol., 585 lei.

● Dan Laurențiu, *Femeie dormind*, Editura „Cartea Românească", București, 1993, 128 pag., 150 lei.

● Marta Petreu, *Poeme nerușinate*, Editura „Albatros", București, 1993, 62 pag., 300 lei.

● Ilarie Voronca, *Incantații*, Editura „Minerva", București, 1993, 253 pag., 255 lei.

TUR DE ORIZONT

Poezia privilegiată și „erudiția – mai mult sau mai puțin – savantă"

Poezia și speciile tangente cu memorialistica sunt vădit privilegiate în ultimul număr (dublu) din VIAȚA ROMÂNEASCĂ (2-3/1993), apărut cu tradițională întârziere față de anotimpul în care ne aflăm, dar curând după numărul precedent, comentat de noi acum trei săptămâni: un efort recuperator cu care redacția condusă de Cezar Baltag și Ileana Mălăncioiu ne îndatorează. Ștefan Aug.Doinaș publică un „Periplu egeic", Marin Sorescu semnează trei poeme noi, Valentin Atanasiu traduce din franceză capitolele despre Gheorghe Pituț și Emil Brumaru scrise de Ilie Constantin în ciclul „Poeți români", iar Gheorghe Grigurcu își propune să scoată dintr-o nedreaptă uitare figura lui G.Georgescu, de la a cărui dispariție se împlinesc două decenii. Mai publică poezii Gabriela Hurezean, în timp ce la rubrica de „Comentarii critice" lirica lui Aron Cotruș e cercetată de Nicolae Mecu, iar postumele lui Ion Caraion sunt studiate de prietenul nostru, Gheorghe Grigurcu. În al doilea registru privilegiat, de cel mai mare interes ni se par „File de jurnal" inedite ale lui Petru Comarnescu, prezentate de Zaharia Sângeorzan, paginile din arhiva Mircea Eliade aflată în România - în speță o parte din corespondență, adnotată de Mircea Handoca, în fine grupajul închinat memoriei lui Ion Negoițescu, cu contribuții de Monica Lovinescu, Mihai Șora și Virgil Ierunca. Oarecum în aceeași ordine de preocupări (comemorarea a 50 de ani de la dispariția lui Mihail Dragomirescu) s-ar înscrie Marin Bucur, cu un stângaci titlu sepulcral - „Mihail Dragomirescu printre morții de ieri și «viii» de azi", pe ici pe colo cu tot atât de încâlcite fraze, dintre care unele pot fi scuzate prin eventualele greșeli de corectură aglomerate („Contestându-l pe Octavian Goga și Mihail Sadoveanu agreați, în egală măsură, atât de Maiorescu cât și de Iorga, Maihail Dragomirescu îi va opune pe Șt.Oct.Iosif și, entuziast, pe Panait Cerna"), dar altele sunt funciarmente rudimentare și cacofonice: „Sistemul său estetic - netipărit nici acum într-o ediție românească, când au apărut biblioteci cu toți teoreticienii străini (sic!), în funcție de modele literare - este un subiect de erudiție savantă". Prea savantă! Pentru bogatele - cum ar fi frecventele virgule ale lui Marin Bucur între subiect și predicat („Știința literaturii, este un concept nou...") - n-avem aici destul spațiu. Dincolo de atare accidente, mai semnalăm din acest consistent număr dublu al VIEȚII ROMÂNEȘTI un fragment din textele filosofice ale lui Northrop Frye („Dubla viziune a lui Dumnezeu"), tradus de Aurel Sasu și Ioana Stanciu, al zecelea capitol dintr-o suită de reflecții ale lui Lucian Raicu și „Cronica ideilor" asumată de Dan Grigorescu, nu fără a fi incitați să ne întrebăm, după parcurgerea celor 160 de pagini - cum am mai făcut-o și în altă ordine de idei - dacă relativa eclipsare a criticii și cronicii literare e simptomatică pentru perioada actuală sau e o impresie pasageră și înșelătoare?

Cu glumeții nouăzeciști nu e de glumit

Spre deosebire de pagina întâi a numărului 17 al „suplimentului de direcție al revistei LUCEAFĂRUL" - NOUĂZECI, în care citim două minitexte simetrice semnate respectiv de Cătălin Țârlea și Cristian Popescu, în pagina a doua găsim două minitexte asimetrice semnate, invers, de Cristian Popescu și Cătălin Țârlea. Cei doi au în pagina întâi un titlu comun - „Reașezarea valorilor", în timp ce în pagina a doua au un titlu unic - „Politica literară și viceversa". Comună (dar nu unică) e și direcția de atac a celor doi nouăzeciști pur sânge. „Sfătuiesc (...) redactorii anonimi ai ROMÂNIEI LITERARE (e vorba de rubrica „Revista revistelor" semnată Cronicar - n.n.) să se bârfească numai între ei și să nu mai folosească paginile revistei pentru bârfă", zice Cristian Popescu. La rându-i, mai pe larg, Cătălin Țârlea notează: „Infuzia de tineri de la ROMÂNIA LITERARĂ, anunțată programatic de Alex Ștefănescu, este în plin reflux. Asta pentru că a fost făcută fără metodă, prejudiciind în primul rând chiar condiția fragilă a tinerilor jurnaliști literari. De câteva numere bune a dispărut, iată, și Claudiu Constantinescu, sub ghilotina subtilei metode pedagogice a directorului N.Manolescu, anume aceea de a scrie cronici în duet. O distracție senatorială care, precum se vede, costă prea mult". Și în continuare: „Au venit în țară Monica Lovinescu și Virgil Ierunca. Cei care o viață-ntreagă s-au încrâncenat împotriva cultului personalității au simțit pe pielea lor rinocerizarea dâmbovițeană, într-un enorm concert de osanale memorabil dirijat de Gabriel Liiceanu. Cumplită țară!" Nu știm cât de cumplită e țara, dar ne dăm seama că nu e de glumit cu acești glumeți nouăzeciști. De aceea vom schimba și noi tonul, remarcând din acest număr al revistei lor pagina unui optzecist recuperat (e o constantă a strategiei nouăzeciștilor) - Ion Stratan, cu „Lacul", subintitulat în paranteză „(preludiu)". E un succint poem în opt strofe scurte numite totuși capitole (cap I, cap II etc.), cu un desen adiacent și o săgeată indicatoare reprezentând situarea în spațiu a personajelor acestui excurs ludic, cu un ce urmuzian în el, plus o alură de thriller - dovadă ultimul vers-strofă și capitol încheiat abrupt: „cap VIII mobilul crimei a fost faptul că Ollia Nucikova poseda o pereche de sâni din școala veche rusă". Cum remarcam și în comentarea numărului precedent din NOUĂZECI, nimic nu e de prisos în cele opt pagini mici, de caiet studențesc, în care mai e loc de patru cronici literare (trei semnate de Ioan Es. Pop), încă o pagină de poeme miniaturale (Anca Mizumschi devoalând fondul grav al jocului), o șaradă interdisciplinară de Ioan Es.Pop - „Muzeul lăuntric", o ilustrare în proza-calendar a esteticii grupului - „Ocnele din zodia balanței" de Radu Sergiu Ruba, pentru ca, în fine, să reapară Cătălin Țârlea pe post de prezentator al unei noi poetese, în persoana Doamnei Miți, „chelnerița de-o viață de la restaurantul Casei Scriitorilor" care se produce pe loc cu poemul „De trei ani": „De trei ani te-aștept, poate..."

Pirateria anticulturală și A. Toma redivivus

Tot întrebând degeaba la chioșcuri de revistele culturale care nu mai apar sau nu sunt puse la vedere (când nu sunt dosite de chioșcarii bine îndoctrinați) sau despre care ți se spune că s-au vândut („Am avut câteva și s-au vândut", afli în fiecare săptămână a doua zi după apariție, ceea ce nu înseamnă că RODIPET-ul nu va trece la retururi jumătate din tirajul infim pe care l-a comandat, de vreo cinci ori mai mic decât cererea minimă - închidem provizoriu paranteza); tot mai știrb riscând să fie „orizontul" al cărui „tur" vrem să-l facem, am ajuns să cerem din nou la chioșc - gravă recidivă, în virtutea rezonanței cumva culturale a titlului - ECRAN MAGAZIN, revistă săptămânală, difuzată cu succes în toată țara, dar tipărită pare-se la Brașov, cu un pare-se redactor șef numit Cristea Ioniță, redactor șef adjunct numindu-se Silvia Lefteriu. Dintr-o precedentă, unică achiziție, știam că nu e vorba deloc, nici măcar de ochii lumii, nici de micul, nici de marele ecran, în acest ECRAN MAGAZIN. Dar nu regretăm cei 80 de lei, în primul rând grație frisonului procurat de articolul-editorial, uitat probabil pe vreun raft acum patru ani și valorificat astăzi triumfător, cu mici adaptări ușor de presupus: „Societatea democratică a deschis tuturor cetățenilor țării noastre cele mai largi posibilități de afirmare în toate domeniile: politic, economic, social, cultural". Ideea monumentală din titlul editorialului imemorial („Înțelepciunea este știința vieții") este imediat prelucrată în versuri, pe aceeași primă pagină, poema intitulându-se adecvat „Îndemn", sub semnătura și ea poetică a lui George Zori care compune ca un nou A.Toma în nuce: „Cunoaște-te! / Cunoaște-ți puterea și menirea / Și crede în ea/ Ca într-o stea!(...) Nu te opri, / Nu ieși din ritm / Nu ieși din pistă! / Insistă!" Continuarea în numărul următor.

DIAC TOMNATIC ȘI ALUMN

Castelul Peleș în construcție, 1880

Literatorul

Săptămânal de literatură și artă editat de MINISTERUL CULTURII

Anul III, nr. 41 (110) 1993

Comitetul director:
VALERIU CRISTEA
FĂNUȘ NEAGU
EUGEN SIMION
MARIN SORESCU

Redacția:
Lucian Chișu
Ion Cocora
Nicolae Iliescu
-redactori șefi adjuncți
Valerian Sava
- secretar general de redacție
Radu Băieșu
Nicolae Diaconu
Andrei Grigor
- redactori
Mihai D. Popescu
- machetare și secretariat
Vasile Blendea
- fotografie

Adresa redacției:
București, Piața Presei Libere nr. 1, cod 71341, tel. 617.10.23; 617.60.10, int. 2243, 2248, căsuța poștală 33-20.

Administrația:
Direcția Pentru Presă, Publicitate și Tipărituri, Piața Presei Libere nr. 1, sector 1, București

Anunțăm cititorii noștri că abonamentele la revista "LITERATORUL" se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

Cititorii din străinătate se pot abona prin RODIPET S.A. – PO BOX 33-57; telex: 11995 sau 11034; telefax: (40)-0-185673 București – Piața Presei Libere nr. 1, România

Publicația este înscrisă în Catalogul de presă Rodipet la poziția 2046. ISSN 1120-5583

Tehnoredactare computerizata
© JORDAN

Tiparul executat la PROGRESUL ROMÂNESC SA București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

COLOCVIUL DE LA SINAIA

Eugen SIMION

Criza culturii sau criza mijloacelor?

Doamnelor şi domnilor,

Comitetul Interguvernamental pentru Deceniul Mondial al Dezvoltării Culturale prevede în programul său, *consultări regionale* periodice. Ne întâlnim, când ne întâlnim, la Paris cu ocazia reuniunilor Comitetului, dar este bine să ne întâlnim mai des şi în alte locuri pentru a vedea, împreună, cum se desfăşoară proiectele noastre culturale comune, ce dificultăţi întâlnim, ce corectări trebuie să facem, din mers, programelor noastre. În calitatea mea de vicepreşedinte al Comitetului Interguvernamental pentru Europa II (ţările din Est), am simţit nevoia să avem această întâlnire înaintea Adunării Generale UNESCO, care va avea loc curând (...).

Colocviul nostru are loc, într-o ţară care se află, ca tot Estul Europei, în plin proces de tranziţie spre economia de piaţă. Proces dificil, mult mai complicat decât se putea bănui. Toate scenariile anterioare s-au dovedit incomplete şi chiar inoperante. Nimeni n-a cunoscut o experienţă similară. Au fost distruse uşor, în primele decenii după 1945, vechile structuri democratice. Dar este infinit mai greu ca ele să fie refăcute, cum am dori, într-un timp record. Şi, repet, nu prea ştim cum. Avea dreptate Adam Michnik când zicea că poţi face fără dificultate din peştii aflaţi într-un acvariu o ciorbă de peşte, dar nimeni n-a dat până acum soluţia de a transforma ciorba de peşte într-un acvariu cu peşti vii! Poate că nu trăim, totuşi, într-o situaţie atât de absurdă, poate că peştii n-au fost toţi sacrificaţi, poate că ciorba comunitară nu ne-a cuprins pe toţi şi, în mod sigur, spiritul nostru nu şi-a pierdut luciditatea în această lungă noapte totalitară. Credinţa mea, mai mult, certitudinea mea este că acest fapt tragic nu s-a întâmplat şi că, în condiţii dificile, oamenii de cultură din mai multe generaţii au reuşit să facă să supravieţuiască viaţa spiritului. Există o *cultură a Estului,* mult mai vastă şi infinit mai profundă decât a lăsat să înţeleagă grila politică (a Vestului şi a Estului!). Despre această problemă vom avea prilejul să discutăm în cadrul colocviului nostru.

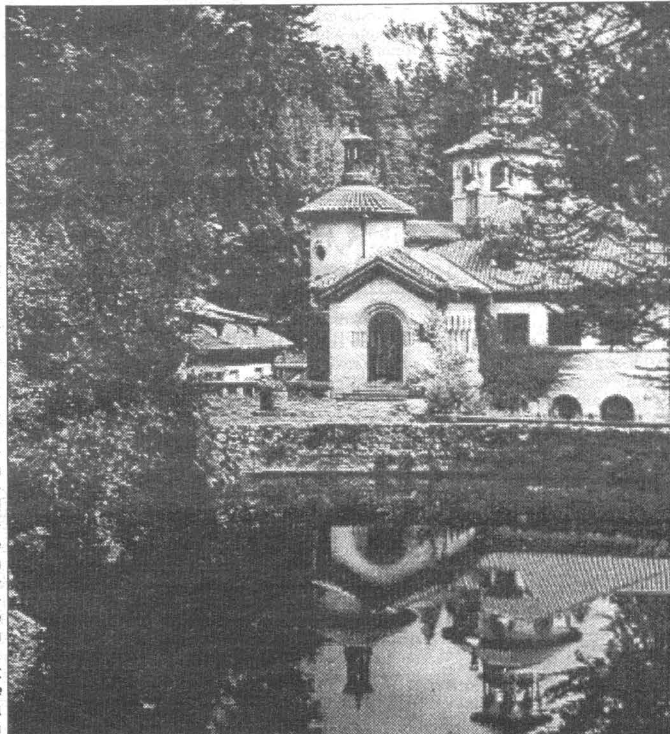
Dar să revenim la tema întâlnirii noastre de azi (una dintre teme) şi anume *Cultura în epoca de tranziţie şi rolul pe care îl poate juca UNESCO în acest proces.* În privinţa culturii în faza de tranziţie, termenul cel mai frecvent este acela de criză. O criză a culturii sau o criză a mijloacelor de a produce cultura?... Putem discuta mult în legătură cu această nuanţă, dar până la urmă tot acolo ajungem: dacă nu sunt mijloace economice pentru a produce cultură, cultura însăşi intră în criză... Fapt sigur este că, până în 1989, statul subvenţiona cultura şi, bineînţeles, supraveghea, controla, dirija cultura. Un bine şi un rău. Azi statul nu prea mai poate subvenţiona cultura, în schimb nu ne mai controlează nimeni, nu mai este cenzură ideologică, politică... O binefacere. O libertate totală. Ce folos însă, dacă libertatea spiritului este condiţionată de mijloace financiare. Mai simplu spus: în locul cenzurii ideologice, a apărut cenzura economică. Cum zic românii, am căzut din lac în puţ. Totuşi, să fim drepţi şi să recunoaştem că există azi, în tot Estul Europei, o libertate totală a presei, că au apărut numeroase edituri particulare (peste 2000 în România), că nu există, azi, scriitori şi opere interzise, că nu există tabu-uri, că fiecare scrie ce vrea şi poate contesta pe cine vrea, la toate nivelurile piramidei socio–politice. Că oamenii călătoresc mai mult şi, odată cu ei, călătoresc şi ideile. Dar să recunoaştem şi faptul, foarte îngrijorător, că revistele de cultură sunt în mare dificultate şi că acelea care, totuşi, reuşesc să apară, şi-au pierdut o mare parte dintre cititori; cărţile apar foarte greu şi unele genuri (critica literară, poezia) sunt într-o situaţie aproape dramatică; că instituţiile noastre culturale (teatrele, uniunile de creaţie – de pildă, Uniunea Scriitorilor), altădată prospere, cam agonizează. De vină este, desigur, şi lipsa noastră de experienţă, mentalitatea noastră că noi facem creaţie, alţii trebuie să facă rost de bani pentru creaţia noastră. Descoperim, acum, că drumul de la scris la carte este mult mai lung şi *statul*, vorba unui personaj celebru dintr-un roman românesc interbelic, şi-a luat mâna de pe umărul nostru. Trebuie să ne descurcăm singuri, întrebarea este dacă putem... Sentimentul nostru este că, o vreme, cultura trebuie subvenţionată, că revistele de cultură nu pot încă trăi pe propriile picioare (...).

Revin la proiectele puse pe picioare de Comitetul Interguvernamental. Ne aflăm la jumătatea drumului (Deceniul Mondial al Dezvoltării Culturale se încheie în 1997) şi este cazul să vedem ce-am realizat şi ce trebuie să facem de aici înainte. Există un proiect privitor la *spaţiile barocului,* altul la *drumul mătăsii,* în fine, lângă aceste proiecte generale, există altele cu caracter regional. De pildă, *identităţi culturale în jurul Dunării* (proiect propus de Bulgaria): el se numeşte *Dunărea albastră.* România a participat şi participă, în continuare, la ele (mai puţin la Drumul mătăsii). Acestea sunt proiecte productive întrucât ne ajută să cunoaştem mai mult şi, poate mai mult decât atât, să ne cunoaştem mai bine între noi şi să fixăm mai corect valorile noastre în cadrul spiritualităţii europene. Să luăm, de pildă, tema legată de identităţile culturilor dunărene: au fost organizate, până acum, mai multe colocvii, consfătuiri şi sunt prevăzute altele. Peste câteva zile (mai precis pe 3 octombrie) începe, tot aici, la Sinaia, un colocviu organizat de Comisia naţională a României pentru UNESCO şi ajunge la Budapesta, apoi, cu un vas, la Bratislava, Viena, Passau... Acest *colocviu plutitor* sper să fie şi un dialog fertil. Vom cunoaşte, astfel, lumea spirituală dunăreană nu numai din cărţi...

Oricum, trebuie să ne gândim şi la alte forme de dialog şi la alte teme care să ne adune împreună. Oamenii de cultură au un rol important într-o istorie, cum este aceea pe care o traversăm în convulsie. Iată de ce mă gândesc că trebuie să actualizăm puţin subiectele dialogului nostru şi, în chip logic, proiectele noastre culturale în cadrul Deceniului... România vă propune pentru 1994 teme de discuţie, după noi, foarte actuale:

1. relaţia între democraţie – cultură – religie şi
2. culturile Estului în timpul totalitarismului

La această temă s-a asociat, deocamdată verbal (prin dl. Raymond Weber), şi Departamentul pentru cultură, educaţie şi sport din Consiliul Europei. Este inutil să aduc argumente în spiritul acestei propuneri. Ele sunt de domeniul evidenţei. Totuşi, simt nevoia să precizez, în ce priveşte dialogul *democraţie – cultură – religie* (prevăzut pentru 1994), că el este necesar dacă ţinem seama de conflictele grave din regiunea noastră. Conflicte nu numai etnice, dar şi religioase. Este, neîndoios, important să-i adunăm în jurul aceleiaşi mese rotunde, şi pe ortodocşi, şi pe catolici, musulmani, chiar şi pe atei, pentru a discuta împreună în ce lume trăim şi ce lume lăsăm moştenire copiilor noştri. La această gravă problemă trebuie să se gândească nu numai tehnocraţii şi oamenii noştri politici, trebuie să se gândească, cred, şi oamenii de cultură. Mai ales ei, care ştiu mai bine decât alţii că sabia spiritului este mai lungă şi învinge în cele din urmă.

Castelul Peleş, foişorul

Alocuţiune la deschiderea Colocviului „Deceniul Mondial al Dezvoltării Culturale", Sinaia, 30 septembrie – 4 octombrie 1993

Deceniul culturii - proiecte

URSULA RELLSTAB, preşedinte al Comitetului Naţional Elveţian pentru Deceniul Mondial al Dezvoltării Culturale

Aş dori să vă informez despre proiectele noastre proprii şi despre participarea Elveţiei la proiectele internaţionale.

Din prima categorie face parte *Habitatul creativ* (consacrat arhitecturii periferiilor), proiectul *Biodiversitatea* şi cel intitulat *Cultura de cartier* care urmăreşte încurajarea artei amatoare şi sprijinirea ei de către artişti profesionişti. Pe această ultimă temă am organizat deja trei seminarii: în Elveţia, în Austria (unde ne-am preocupat de cultura realizată de imigranţi) şi în Finlanda. Sunteţi invitaţi şi dumneavoastră să luaţi parte la seminarul care va avea loc anul viitor în Germania pe tema „Democraţia şi cultura de cartier".

Elveţia participă şi la proiecte lansate de alte ţări: *Mediasfera* (temă interesantă şi pentru ţara dumneavoastră, deoarece abordează responsabilitatea mijloacelor de comunicare faţă de cultură); *Arta în spitale; Turismul şi dezvoltarea culturală; Pluralism şi dezvoltare culturală.*

/.../ Cred că scopul reuniunii noastre – de a integra ţările Estului în programul „Deceniului Mondial al Dezvoltării Culturale": – a fost atins din plin. Sunt bucuroasă pentru că n-am avut numai discuţii interesante, într-o atmosferă de prietenie, ci am schiţat pentru anii următori un plan comun de dialoguri între Europa de Est şi Europa de Vest.

MATE KOVACS, responsabil al Secţiei pentru Dimensiunea Culturală a Dezvoltării, UNESCO

Vreau să spun – în numele UNESCO, pe care îl reprezint aici – că găsesc această iniţiativă de o mare actualitate. Mulţumesc Comitetului Român şi Ministerului Culturii pentru ospitalitate.

Dintre cele patru obiective ale programului nostru (luarea în considerare a dimensiunii culturale a dezvoltării; afirmarea identităţii culturale; lărgirea participării la viaţa culturală; promovarea cooperării culturale internaţionale), ţările europene se interesează predominant de primul. Acţiunile din acest program ar trebui să influenţeze şi alte sfere de activitate: educaţia, ştiinţele, comunicarea. Din lipsa resurselor financiare, sunt greu de realizat proiecte pe termen lung; în acest scop, se impune cooperarea cu alte agenţii ale ONU.

În Europa, Deceniul a avut un impact pozitiv, sensibilizând opinia publică în legătură cu cooperarea culturală Est–Vest... Pentru a doua jumătate a Deceniului au fost recomandate câteva teme prioritare: pluralismul cultural, politicile culturale regionale, patrimoniul cultural, cultura şi mediul, realizarea unui Atlas al dezvoltării culturale. Vor fi susţinute proiectele cu caracter interdisciplinar, apte să producă un impact palpabil şi durabil. UNESCO va juca un triplu rol: de concepere a acţiunilor, în calitate de for internaţional, de agent operaţional prin activităţi precise şi un rol de agent care intermediază colaborări.

Transcrierea şi selecţia textelor de Adriana STOICHIŢESCU-ICHIM

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

VIAȚA CĂRȚILOR

Autoritatea erudiției

Alexandru Piru
EMINESCU AZI
Ed. Mondero
București, 1993

E greu de crezut că există mulți cercetători literari (serioși) care să-și propună pătrunderea ori măcar apropierea de spațiul eminescian fără a lua în considerare ipoteza că întreprinderea sa se va afla, mai devreme sau mai târziu, în atenția critică a lui Alexandru Piru. Oricum, atât cei care își asumă cât și cei care ignoră „riscul" au destul de repede prilejul de a-și sesiza propriile pripeli, neglijențe sau lacune informaționale în observațiile pe care instanța de maximă autoritate a istoriei și criticii literare românești nu întârzie a le face publice.

Volumul *Eminescu azi* reunește un număr de cincizeci de articole (plus o „Notă finală" cuprinzând trimiteri bibliografice la celelalte contribuții în temă ale autorului) publicate pe parcursul ultimilor ani în presa literară – multe dintre ele la *Literatorul* – ori de câte ori Alexandru Piru a avut de sancționat, de completat sau măcar de relativizat concepția și conținutul vreunei tentative de îmbogățire a eminescologiei. Poziția autorului este, desigur, în cea mai mare parte a cazurilor, polemică, dar tonul nu abdică niciodată de la o admirabilă (și foarte rară astăzi) distincție academică. Cuvintele cu accente vehement demolatoare sunt expediate în teritorii pe care criticul nu le frecventează. În locul lor, preferă argumentația erudită care se desfășoară pe temeiul unei cantități de informație copleșitoare, de natură să descurajeze orice replică. În *Mici istorii*, de pildă, demonstrația ajunge de la o anecdotă descoperită în manuscrisele eminesciene la o istorie condensată și minuțios documentată a Margueritei de Valois, a cărei biografie este cu finețe înfățișată pe o pagină întreagă. Procedeul e folosit în mod curent, fie că în discuție se află vreo ediție, vreun eseu sau vreo simplă presupunere privind viața și creația eminesciană. Istoricul literar nu admite afirmațiile și supozițiile care, în afara atestării documentare, sunt fie inutile, fie dăunătoare. Rezultatul acestei „îndărătnicii" depășește însă totdeauna teritoriul documentului arid și plictisitor, căci realitatea astfel reconstituită este repusă în drepturile ei la autenticitate. Exemplele sunt numeroase: legende cu caracter emoțional pentru uz școlar — cum este aceea despre prietenia dintre Eminescu și Creangă – sunt spulberate în partea lor de presupunere fantezistă: „N-avem dovezi că Eminescu i-ar fi citit manuscrisele înainte de a le da la tipar" – spune Alexandru Piru. Apelul scrupulos și exclusiv la documentul judicios ordonat și exploatat conduce alteori la forme „narative" dintre cele mai surprinzătoare. Articolul *Realul și imaginarul* devine astfel un fermecător roman de dragoste în care personajele, Eminescu și Veronica Micle, sunt recuperate din teritoriul ficțiunii romanțioase și restituite adevărului, convingător și emoționant prin el însuși.

Există, desigur, o notă de distantă superioritate în paginile cărții *Eminescu azi*, dar ea nu provine nicidecum din vreo presupusă emfază a criticului, ci își are originea tocmai în exactitatea documentului și în autoritatea informației erudite. Deși, sprijinindu-se pe ele, Alexandru Piru ar fi putut desfășura o întreagă retorică a combativității, tonul său se păstrează totdeauna în frecvențele unei ironii îngăduitor–mustrătoare. Un singur exemplu, din multele care se pot da: „Despre eminescianism, cartea nu conține nimic" – este fraza finală a articolului despre cartea lui George Munteanu, *Eminescu și eminescianismul.*

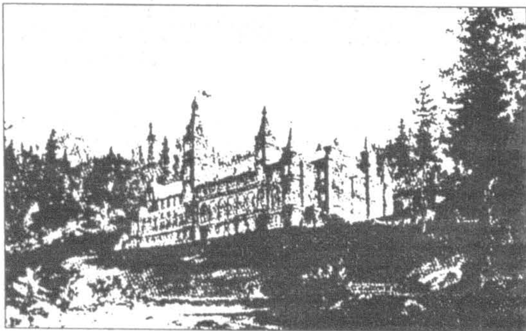
„Sper să fi corectat multe imagini false ale faimoșilor eminescologi încă în circulație și să prezint din când în când un alt Eminescu, aproape necunoscut, ca și inedit" – scrie Alexandru Piru pe ultima copertă a volumului *Eminescu azi.* Am convingerea că speranța autorului devine, după lectura cărții, certitudinea oricărui cititor atent.

Andrei GRIGOR

Haloul de ceață

Constantin Cubleșan
APROPIEREA IERNII
Ed. L'etoile d'argent
Belgia

Elegiac, meditativ, pătruns de frigul lucid al creației, Constantin Cubleșan își intitulează ultima carte de versuri *Apropierea iernii.* Nu e vorba, cum s-ar putea crede din multiplele conotații de limbaj poetic, despre fiziologia vârstei a patra și nici de evocarea anatomică a ținuturilor septentrionale, ci de ceva mult mai grav, anume de sfârșitul de secol care găsește conștiințele poetice răvășite și însingurate. Explicitarea e mai mult decât semnificativă: „Trăim într-un imens halou de ceață/ Cu instinctului artistic, această stare de fapte. Autorul doar constată că frigul există în noi și că glaciațiunea sfârșitului de mileniu e o realitate mai profundă decât munții de cenușă ai arderilor de patimi efemere. Rezultatul direct e o lipsă de ideal și de credință, un vid rece instalat între cerul spiritualizat și bâjbâiala în întunericul de nepătruns: „Îngerii din ceruri au aprins un rug/ Să-mblânzească gerul ce ne suflă-n ușe –/ Suflete-nghețate la sfârșit de veac/ Ne-ngropăm în munții vieții de cenușe// E departe focul și dogoarea lui/ Chiar venind din vatra îndumnezeită/ Până să pătrundă trupul nostru slab/ Se răsfiră-n hăuri - rază rătăcită// Cât cuprins de ghețuri, cât pustiu de frig!/ Bronzul din clopotniți ne coclește-n oase –/ Din văzduh ninsoarea, îngerilor, blând/ Scutură cenușa aripilor arse.// Și de-atâta iarnă oasele ni-s sloi –/ Sarea din omături ne apasă – ocnă/ Ne-adunăm în turme cu suflarea-n pumni –/ N-avem unde merge, drumurile-s bocnă.// Plânge-ne de milă îngerii din cer –/ Nimeni să ne vadă, nimeni să ne-audă/ Ne-mpresor cu urlet lupii jinduind/ Să ne rupă carnea trupurilor, crudă.// Numai sus în ceruri s-a aprins un rug/ Să-mblânzească gerul ce ne suflă-n ușe –/ Suflete-nghețate la sfârșit de veac/ Ne-ngropăm în munții de cenușe" (*Ger*). Ferecat între sloiuri de marmură, cu fereastra blocată de crini de gheață, în timp ce urși polari i se lăfăie în sânge, autorul își convertește luciditatea în acel gen de emoție contemplativă din care se naște dorința irepresibilă de frumos și puritate. Refugiile cenușii ale vieții sunt înlocuite cu diafanul, și el iluzoriu, universului interior, marcat de melancolii și tristeți, de un alb candid care amintește de Iuliu Cezar Săvescu, cel mai interesant cântăreț al întinderilor polare din simbolismul românesc, de care Cubleșan se apropie și prin perfecțiunea formală a versurilor. Eufonice și subtile, cuprinzând în cadența rimei și ritmului acoladele gândului, poeziile din *Apropierea iernii* transformă peisajul în sentiment și sentimentul în peisaj. Lumina e împietrită „în tăceri de milenii", sufletul e trist „ca o barcă uitată" și pustiu „ca un țărm părăsit", orașul „un fund tăcut de mare". Antonomasia, ca procedeu artistic utilizat frecvent de poetul clujean creează o stare poetică aparte, cantabilă, mătăsoasă, cu reflexe pale și ecouri lungi meditative. Remarcabile sinestezii versurile sale fac din imagine și sunet, embleme poetice, cum este cea a Veneției, văzută de pe Ponte Rialto: „E ora de taină/ Când văzduhul se logodește cu apa –/ Străvechea piatră a inelului Ponte Rialto/ înnobilează tăcut./ Unul din fluidele degete ale Veneției/ Cu care orașul pipăie, tentacular,/ Șoldul monoton al mării.../ Iar deasupra/ Cornul fosforescent al lunii/ Ca o gondolă răsturnată în cer".

Castelul Peleș, proiect

sufletul închiciurat în noi –/ Suntem mai singuri ca oricând, pe lume/ Vecini, tăcuți, cu viața de apoi". Senzația de captivitate (poetul folosește într-un alt vers cuvântul „acvariu"), părăsirea imperativelor comunitare ale societății, golirea de sens și valoare sunt consecințele stereotipului existenței, transformarea acesteia în simplu act mecanic, fără de reflex sau reacție chiar și față de moarte sau neant: „Mă tot întrebați dacă știu să trăiesc,/ Mă tot întrebați dacă știm să trăim –/ Cu fiece clipă mă-ncredințez că doar viețuiesc/ Mai aproape sau mai departe de țintirim".

Constantin Cubleșan nu reclamă și nu propune soluții, nu cere adică autorității cuvântului poetic să îndrepte sau să răstoarne, după bunul plac al imaginației ori

Constantin Cubleșan este un vizionar singuratic, care-și filtrează melancolia în bogate orchestrații sonore.

Lucian CHIȘU

Poezie de filigran

Leo Butnaru
ILUZIA NECESARĂ
Editura Princeps
Iași, 1993

Leo Butnaru (născut în 1950) este un nume cunoscut al poeziei basarabene actuale.

Venind dintr-o realitate specifică a spațiului românesc (cu drama lui postbelică, menită să-l izoleze de spiritualitatea națională), Leo Butnaru s-a remarcat prin rapiditatea cu care s-a sincronizat cu limbajele poetice mai noi, asimilându-le în chip personal. Remarc de la bun început acuratețea limbii poetice a autorului moldovean, o limbă fără stridențe regionale, cu un simț al economiei cuvântului absolut remarcabil. Poetul pare a fi funciarmente un cerebral, un cizelator de text până la atingerea unei perfecțiuni de filigran, căutând cuvântul decisiv în a exprima o stare de suflet, un gând poetic, iar uneori o întreagă experiență de viață. De aceea, și excelează în poemele scurte: *Doar un fir de nisip încape/ între inimile noastre./ Din el/ perlă ar putea să apară/ dar, și pustiul cu el/ poate-ncepe...* (*Dragoste*). Sau: ... *Și i-au găsit în inimă/ două aripi mari/ împăturite...* (*Disecție*). Desigur, poezia „reflexivă" își are marile ei riscuri (Ioanid Romanescu pomenea, în prefață, de posibila acuză de „lirosofie"), dar cel dintâi este *uscăciunea* care înseamnă dispariția poeziei înseși. Asemenea capcane nu sunt totdeauna evitate nici de Leo Butnaru.

Și totuși, Leo Butnaru este un sentimental incorigibil. Tonalitatea minoră a acestei sentimentalități este efectul dozat al surdinizării printr-o fină și deseori amară ironie, de rezonanțe postmoderniste. Fiorul tragic nu lipsește din astfel de poeme, amintind de cele mai bune texte ale marelui ironist care a fost G. Topârceanu, chiar dacă în gama altui limbaj. În definitiv, Leo Butnaru este un visător care se nutrește din „iluzia necesară" a poeziei. Cred că sintagma care dă titlul volumului rezumă fidel „arta poetică" a lui Leo Butnaru. Surprinzător, poemul cu acest titlu e și cea mai „topârceniană" dintre toate, originală, totuși, și întru totul memorabilă, meritând a fi citată integral. O resemnare dulce–amară și tocmai de aceea izbăvitoare străbate, cu autentic fior metafizic, strofele de muzicală cadență clasică: *Nerăbdare și fugă de grabă,/ dovadă și taină amară./ cătușe cu sclipăt de salbă –/ iluzia mea necesară.// Psalm biblic și sens din tratate,/ descântec și scriere clară./ înțeleaptă naivitate –/ iluzia mea necesară// Speranța ajunsă credință,/ cărbune și floare de pară,/ evadare din umilință –/ iluzia mea necesară.// Ruini și înalt meterez,/ abis și amiază solară,/ visare visând că visez –/ iluzia mea necesară.// Tăcere de fur sau alarmă/ ce-o dă un străjer de comoară,/ otravă și leac ce întreamă –/ iluzia mea necesară.// Din versul de azi și de mâine,/ din izbânda-i dulce–amară/ și ție ceva-ți aparține –/ iluzia mea necesară.*

Ajuns la o maturitate artistică indiscutabilă, Leo Butnaru este, în consecință, capabil să ne ofere noi surprize, cu nimic mai prejos față de poezia ce se scrie astăzi în România.

Theodor CODREANU

"Inițieri" la domiciliu

Serge Hutin
SOCIETĂȚILE SECRETE
Editura de Vest
Arad, 1991

Fără îndoială că un titlu ca *Societățile secrete* ar fi făcut până acum doi–trei ani vânzări cu profituri serioase. Apoi piața a devenit sclava unei inflații de carte, „secretele" de orice natură au căzut unul câte unul (să fim serioși!), iar cititorul român s-a cam săturat să tot pătrundă în „intimități" (din nou, de orice natură). Cartea de față este un exemplu de ce nu ar trebui ocolit, măcar pentru că autorul, nimeni altul decât Serge Hutin, își propune aici o sinteză, pe care o și reușește dar cu prețul unei priviri cumva superficiale asupra fenomenului. Spun asta gândindu-mă la doar cele 140 de pagini format mic pe care le are cartea. În acest spațiu redus se dorește o istorie a societăților secrete, pornind evident de la antichitate și sfârșitul cu societățile criminale contemporane. Firește că se prezintă doar cele mai importante organizații și într-un mod foarte (mult prea) concis. De aceea, cei care caută detalii, amănunte, aspecte inedite etc., vor fi puțin dezamăgiți. Se recurge în general la explicații de felul: „*Cruciada" pornită împotriva Albigenzilor e prea cunoscută ca să mai revenim asupra ei.* Totuși, ritmul alert și prezența informațiilor esențiale – de cele mai multe ori necomentate, fac din această carte un mic dicționar, ceva mai generos decât cele obișnuite. Desenele și cele câteva planșe explicative încearcă să-l „inițieze" pe cititor într-o lume încă plină de necunoscute. Aceea a societăților secrete. Dar, în definitiv, de ce există societățile secrete? Autorul nu ezită să răspundă unei asemenea întrebări fundamentale. *Desigur, răspunsul diferă în funcție de organizația avută în vedere și de scopurile urmărite. Psihologii fac, însă, o constatare generală, și anume că ființa umană dovedește o înclinare înnăscută pentru „secret" sub toate formele sale, că încearcă să apere în ea un sanctuar unde „ceilalți" să nu poată pătrunde și că posedă în egală măsură și dorința de a nu divulga acest secret, ci doar de a-l împărți cu un mic număr de prieteni cu adevărat siguri; e cazul tipic al copiilor care, s-a observat, formează o lume închisă, au obiceiuri transmise și încearcă să se sustragă atenției adulților; s-a constatat că asociațiile cele mai neînsemnate își dau de multe ori aere de societăți secrete și-și „inițiază" aderenții.*

Cât de eficientă poate fi „inițierea" printr-un astfel de expozeu comprimat, cititorul va decide singur.

Dragoș TUDOR

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

STAREA LITERATURII

Cu Hanibal Stănciulescu

Despre eliberarea cuvintelor

Se numeşte Hanibal şi stă în faţa porţilor şi a porţiunilor vorbelor. Pe care le manevrează tăios (deseori prea tăios, fiindcă el crede în fulgurarea lor).

Îşi aşteaptă rândul onest şi priveşte peste umăr viaţa. Suculent şi oniric şi ironic, deraiază deseori din ea.

Face parte din cei mulţi născuţi în Zodia Peştilor, ca Gorby şi ca omonimul şi omofonul meu.

Devine detaşat numai după ce-şi spune of-ul. Din off latră la el teckelul Lili.

Scriitorul român îşi ghiceşte trecutul

– Cu ce să te servesc?

– O cafea e prea mult.

– Cum vrei să începem?

– Cu o scurtă fişă de cadre

– Ca la „Prestarea", la biroul personal?

– Dom' le Iliescu, cred că în aceste vremuri problema esenţială a scriitorului român e că acesta se ruşinează de propriul lui dosar. Să mă explic: după alegerile din 1946, tatăl meu a fost arestat şi a făcut aproape doi ani de Jilava şi Bicaz. De ce? Pentru că era un fruntaş local al PNŢ. Din această cauză sora mea a trăit pe toată perioada studenţiei cu teama că va fi exclusă din facultate. Asta se întâmpla în anii '50, bineînţeles. În mod straniu, două decenii mai târziu, eu, fratele meu şi sora mea puteam să ne contemplăm cu un fel de vinovată melancolie carnetele roşii de membri ai PCR. Mai mult, la cooperativa „Prestarea", interlocutorul matale a ajuns secretar cu probleme organizatorice al comitetului de partid. Mărturisesc aici, pentru prima dată, că în timp ce completam fişele venite de la „sector" mi-a fost frică să spun că tatăl meu fusese deţinut politic şi am trecut acolo, la rubrica observaţii speciale, că a fost simpatizant ţărănist. „Tovarăşii" aveau nevoie de „elemente tinere" şi cu ştiinţă de carte, drept pentru care s-au făcut că nu văd cele două cuvinte periculoase ideologic. Cu toate astea, după '89, deşi în derizoria ierarhie de partid am fost pe o treaptă mai înaltă decât dl Emil Constantinescu, nu am revendicat niciodată şefia Convenţiei Democrate. Şi n-o revendic nici acum.

– Uite ce-i, când ai debutat în politică am priceput. Dar cu literatura cum stai?

– Am debutat în revista „Luceafărul", în 1976, cu schiţa „Vigilenţa". Am ajuns la această revistă din îndemnul profesorului Ov.S.Crohmălniceanu, care conducea pe atunci, cum ştii, cenaclul „Junimea". Au urmat „Desant '83", apoi o antologie de proză scurtă contemporană, apărută în 1986 la Moscova, alături de Blandiana, Ivasiuc, Mazilu, I.D.Sârbu, Cuşnarencu, Lăcustă, Uricariu etc., al cărei titlu era dat de o proză de-a mea, „Cavalerul Furtună şi scutierul Dodiţoiu", volumul „Casa", în 1988 (premiul Liviu Rebreanu) şi piesa „Migrena", pusă în scenă la Teatrul Mic, în 1993.

– Şi pe „şantierul literar", cum ziceau reporterii frenetici de mai an, ce se clădeşte?

– Am predat unei edituri particulare volumul de proză scurtă „Dezertorii" şi lucrez la feeria crâncenă „Pensiunea LUX" (ăsta-i numele hotelului la care trăgeau toţi activiştii Cominternului).

Nimeni nu urcă dacă nu ştim noi cine e!

– Poţi să-mi descrii peisajul literar actual?

– Viaţa noastră literară îmi pare, în acest moment, un fel de junglă parţial sistematizată (adică nişte drumuri şi cărări mai mult sau mai puţin dosnice sunt tăiate, totuşi) în care există multe, foarte multe răscruci. În fiecare dintre ele aşteaptă câte un condeier cu parul ridicat, pregătit să-şi altoiască semenul întru literatură. De cele mai multe ori şi prezumtiva victimă ascunde un matrac sub haină. Eu însumi am cedat de multe ori unor impulsuri belicoase. Nu cred că ele ţin, totuşi, de sfera artei. De aceea, îi rog pe toţi cei pe care i-am rănit vreodată din exces pamfletar, să mă ierte. Asta nu înseamnă că nu sunt în continuare un împătimit a! ironiei şi polemicii.

– Nu ţi se pare că asistăm la o „luptă de castă"?

– Ba chiar aşa este. Ne mişcăm în cultura noastră, în acest moment, între un grup de seniori, de aleşi, membri zice-se ai unor misterioase societăţi mini, ultra şi paramasonice şi o masă de „paria" cu talent ce se tot luptă să-şi facă auzite vocile. Paradoxal, mai mult decât înainte de '89, generaţia noastră, de pildă, pătrunde mult mai greu în paginile revistelor şi în planurile editoriale. Mai uşor iese pe piaţă un Vitalie Cliuc decât un Viorel Marineasa sau Al.Muşina. Poate părea o exagerare, dar nu e deloc. Nici nu mai trebuie să vorbesc despre soarta celor ce vin după noi. Magnaţii literaturii noastre şi ai culturii, în general, ţin să perpetueze o mentalitate nefastă. **Nimeni nu urcă dacă nu ştim noi cine e!** Să ne gândim un pic ce posibilitate teribilă de falsificare şi de impunere a unor... false valori ascunde un asemenea demers. Eu însumi am fost întrebat, după '89: tu de unde ai apărut? Nu contează cine a pus întrebarea.

– Până mai ieri ai fost redactorul şef al revistei „Contrapunct", dedicată exclusiv tinerilor scriitori. Nu cumva te contrazici?

– Păi stai să-ţi spui. Chiar la unii dintre colegii mei de redacţie, din păcate, era destul de pregnant acest mod de a vedea lucrurile. Eu credeam, şi cred şi acum, că trebuie procedat astfel: un om intră pe uşa redacţiei cu un text în mână şi singurul criteriu pe care-l aplică cei de acolo este valoarea. Asta ar fi o situaţie ideală. Cred că la „Contrapunct" am reuşit de multe ori s-o facem. Cinci uşi mai încolo, la sora noastră mai mare, „România literară", multor scriitori necunoscuţi li se spunea delicat că revista nu publică decât membri ai Uniunii Scriitorilor, drept pentru care oamenii erau îndrumaţi spre noi, ca spre un fel de anexă cu exigenţe mai reduse. Acum nu mai e nici un pericol: „Contrapunctul" stă să moară, iar „România literară" este iarăşi ce a fost şi chiar mai mult decât atât.

– Să lăsăm trecutul să se odihnească în pace. Ce crezi că poate face, în viitor, generaţia noastră?

– Sentimentul meu este că noi constituim, după patruzeci şi cinci de ani de comunism, singura generaţie literară normală. Refacem legătura cu generaţiile interbelice şi încercăm să abolim politica din literatură. În jungla despre care am pomenit mai la deal, **nu cunosc monstru mai feroce decât politica literară.**

„Mai important mi se pare, totuşi, să-ţi scrii cărţile"

– Politicul propriu-zis influenţează scrisul şi cititul?

– După trei ani de activitate publicistică intensă, în special în paginile „Contrapunctului", resimt un fel de oboseală. Politicul pare a lucra cu esenţe, când de fapt se scaldă permanent în efemer. Până la urmă, pentru scriitor, rămâne interesantă doar perindarea personajelor pe care, după revoluţie, politicianismul lor funciar le-a împins în faţă. Altminteri, mai important mi se pare, totuşi, să-ţi scrii cărţile. Vital este să fii un intelectual pentru alţii şi nu pentru sine. Cred că ăsta este păcatul capital al „catarilor de la Păltiniş". Trebuie să ne căznim să instituim în cultura noastră un alt tip de raport între **performer** şi **consumator**, între... intelectual şi Putere. Ludovic al XIV-lea ştia bine că nu trebuie să se amestece în treburile lui Boileau. Şi nici invers.

– Nu te-ai ferit de cuvântul „revoluţie", ca majoritatea intelectualilor de pripas. De ce?

– Revoluţia are cel puţin două accepţii: zaveră şi răscolire profundă. Ele se pot şi intersecta, un timp. Vreau să şterg de pe cuvântul „zaveră" orice nuanţă peiorativă. Oamenii care au ieşit în stradă dintr-un impuls spontan - şi nu puţini! - sunt marii eroi anonimi ai anului 1989. Foarte mulţi dintre ei erau tineri. Mă înfior de fiecare dată când trec pe lângă Cimitirul Eroilor. Cu toate astea, cred că o revoluţie continuă, în sens de tulburare socială, nu este de dorit. Răscolirea profundă a tuturor structurilor sociale, în sens de renaştere civică, acoperă a doua accepţie a revoluţiei. Istoricii vorbesc deja despre anul 1989 ca despre un al doilea 1848. Sub ochii noştri, cu o viteză uluitoare, lumea se aşază în alte făgaşe. Putem să găsim şi un simbol eficace: proiectata înhumare a sfintelor moaşte ale lui V.I. Lenin.

„Deseori nu vedem problema din cauza vorbelor"

– Cum va trebui să ţinem coatele la masa Europei?

– Un tânăr scriitor neamţ, venit în urmă cu doi ani în România, spunea într-un interviu televizat că românii au un foarte mare talent lingvistic, dar că de multe ori nu văd problema din cauza vorbelor. Sund de acord cu el. Profeţii de-o zi ai acestor vremuri, fie ei oameni de cultură sau politicieni, ne-au băgat şi ne-au scos în şi din Europa de vreo sută de ori până acum. Unii dintre ei cred că ne stă bine panaşul românismului tămâiet. De pildă dl Sorin Dumitrescu. În privinţa asta, el îşi dă mâna, fără să vrea, cu exaltaţii din PUNR. Deşi pare ciudat, ei cred că ortodoxismul à outrance - adică un fel de fundamentalism sui generis - este cea mai bună carte de vizită pe care o putem prezenta la porţile Europei. Alţii, cu pretenţii de tehnicieni ai Puterii, au construit o **formă democratică**, cu instituţii în bună regulă, şi au botezat-o stat de drept. E patria lor de vorbe şi formule. Ea stă pe o economie de Piaţa Matache la care nu vor să renunţe cu nici un chip deşi, călare pe o asemenea Rosinantă, nu vom avea nas niciodată să galopăm pe autostrăzile occidentale. Or să ne râdă şi curcile.

– Despre străzile noastre desfundate, numai bine. Dar nu mi-ai răspuns la întrebare: cum se va scrie literatura română la modul european?

– Ştii foarte bine că filmul românesc a început deja să intre pe pieţele occidentale. Cu literatura lucrurile merg mai greu. Prietenul nostru Mircea Cărtărescu era cât pe ce să ia premiul Médicis pentru carte străină. Hai să ne lăudăm un pic. Cu siguranţă cărţile noastre (ale generaţiei, voi să zic, dar nu numai) vor rupe gura occidentalului. Mă gândesc chiar la o strategie: să-i şocăm mai întâi cu un teatru cum n-au mai văzut (există un precedent, E.Ionesco) şi apoi să-i năucim cu traduceri masive de poezie şi proză. Numai că fără implicarea serioasă a celor ce administrează banul public, fără relaţii, tot ce vorbim noi aici va rămâne speculaţie pură.

Nicolae ILIESCU

Passau, Dunărea şi Catedrala Sf. Ştefan

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ÎMPOTRIVA CURENTULUI

Valeriu CRISTEA

Cultul personalității lui Dumnezeu

Alături de atâtea conformisme laice, bântuie la noi, în ultimii ani, vrând parcă să se ia la întrecere cu ele, *conformismul religios*. După 1989 am devenit cu toții mai mult sau mai puțin creștini. Deschizi radioul și sunetele grave ale unei slujbe bisericești transmise în direct îți inundă profana odaie matinală; ori dacă nu, o cuvioasă crainică îți aduce la cunoștință că azi e ziua sfântului cutare. Deschizi un ziar și răsufli ușurat: rubrica de comentarii biblice e la locul ei! S-a smerit firește și Televiziunea, ca și întreaga noastră viață publică: cine mai îndrăznește astăzi să-și ia un „angajament" fără a încheia cu „Așa să-mi (sau să ne) ajute Dumnezeu!". Dar Dumnezeu nu-i ajută pe ipocriți. Deunăzi, parlamentul a luat în discuție problema dacă ședințele lui să înceapă sau nu cu „Tatăl nostru", rostit în cor. Cu alte cuvinte, dacă *păruiala* să fie sau nu precedată de rugăciunea împărătească! Alte voci cer introducerea în școli a religiei ca obiect de studiu *obligator* etc. În definitiv, dacă avem corupți care luptă împotriva corupției, amorali care vorbesc în numele moralei, de ce n-am avea și *atei evlavioși*? N-aș fi scris aceste rânduri dacă, fără a cuteza să mă consider un drept–credincios, de foarte multă vreme n-aș nutri profunda convingere (e cea mai profundă dintre convingerile mele) că, pentru a parafraza o minunată frază a lui Marin Preda, ajunsă din păcate clișeu: „Dacă Dumnezeu nu e, nimic nu e!". Scriu într-o stare de mare îngrijorare. Căci nu e vorba nici măcar de creștinismul călduț, fenomen care alarmează în momentul de față marile conștiințe religioase din întreaga lume (v. în acest sens cartea lui John F. MacArthur jr., *Evanghelia după Isus*, tradusă recent și în limba română), ci de un creștinism de fațadă, *electoral* aș zice. Cultul personalității consacrat lui Ceaușescu s-a transformat într-un fel de cult *politic* al lui Dumnezeu. În loc să aplaudăm, facem cruci. Dar de asemenea cruci nu se mai sperie dracul! Festivalul „Cântarea României" a fost relansat în odăjdii și clinchet de cădelnițe. Cred că nici în vremea când se dărâmau biserici, Biserica n-a fost mai în primejdie decât acum, când toată lumea pare a se îndrepta spre ea. Pare, dar în realitate nu e vorba decât de un tartuffism colosal. Sper ca înțelepții păstori ecleziastici să-și dea seama de acest lucru. Căci nimic nu strică mai mult adevăratei credințe decât maimuțărirea credinței. Până și ateismul, când e franc și pătimaș, e mai puțin primejdios decât indiferentismul dispus să facă punctual și conștiincios gimnastica gesturilor pioase, să joace comedia zelului religios. Să ne ferească Dumnezeu de perpetuarea și lățirea unei asemenea „credințe" în el! ■

EUROPA DOI...

(Urmare din pag.1)

și proiecte „de celulă" sau „de fagure", foarte utile unui mare număr de oameni, realizabile prin pași mici, dar siguri.

Există o vocație culturală pe care ar trebui să o dezvoltăm și în rândul oamenilor care n-au avut acces la cultură. Eu aș spune să ne punem problema țăranilor care au susținut și susțin încă, după părerea mea, o parte a Europei. S-a vorbit mult despre țăranul român în momentul când se demolau satele, dar, deodată, s-a tăcut, ca și cum țăranul n-ar mai exista, deși el trece prin dificultăți foarte mari. Problema civilizației țărănești mi se pare foarte importantă și ea are relații cu arhitectura, cu etnografia, cu folclorul. După cum știți, există pericolul de a dispărea limbi, dialecte, de a se ajunge la o uniformizare lingvistică și la o limbă artificială. De aceea am fost foarte bucuros să aflu că la Zürich se vorbește un dialect al limbii germane care e, în unele privințe, mai bogat decât limba germană clasică.

Aș pleda, deci, pentru dubla identitate spirituală: cea aparținând Europei sau umanității („cetățean al lumii"), dar și cea aparținând unui grup etnic sau unui popor. Nu se poate face o Europă unită distrugând națiunile.

În sfârșit, doresc să adaug câteva lucruri legate de „relele" tranziției. Ne aflăm în plină tranziție, proces inevitabil și dorit – nu procesul în sine, ci ajungerea undeva – dar aș menționa aici câteva defecte de „funcționare" ale acestui proces.

Dunărea la Aggstein

Unul ar fi înlocuirea specialiștilor pe motive politice, chiar „vânarea" lor, așa cum s-a întâmplat la noi imediat după Revoluție. În ceea ce privește cultura și arta, am asistat la un asalt al mediocrităților care, sub diverse motive, au vrut să se transforme în lideri culturali, uitând că în acest domeniu, oricâtă democrație ar fi, nu suntem egali. Iorga nu era egal lui Ipingescu. Există în acest domeniu o înzestrare de care fiecare națiune și fiecare grup trebuie să țină seama și să-l fructifice în folosul umanității. Mi-am notat o frază a lui Djillas care spunea: „Mai răi decât comuniștii nu sunt decât anti–comuniștii". Am asistat la înlocuirea unui extremism cu alt extremism. Cum UNESCO are vocația echilibrului, aș spune că trebuie să ne plasăm în această zonă de calm, de menținere a unei cumpene drepte a gândirii și să căutăm s-o facem cât mai bine. Există un proverb românesc care spune „Cine poate să facă bine și nu-l face, rău face". UNESCO poate să facă acest bine. De altfel, în ce privește „Deceniul culturii", termenul este foarte cuprinzător, granițele mi se par elastice. Am putea să-l numim și „Secolul culturii". Dar, pentru că nu ne putem permite să așteptăm, trebuie să facem într-un deceniu cât într-un secol al culturii. ■

Melk, mânăstirea benedictină

GRAFFITI

Gheorghe TOMOZEI

Lia

S-a stins la Pitești, după trei ani de inimaginabile chinuri, poeta Otilia Nicolescu.

Lia pentru cei ce i-au cunoscut poezia și gingășia.

Nu s-a „bucurat" (în presa de cultură) de clasicul chenar al ferparului. Uniunea Scriitorilor n-a contribuit nici măcar cu un leu la creștineasca-i îngropăciune (era obligată s-o facă) și, considerând că 113 km, câți despart Bucureștii de Pitești sunt o distanță greu de parcurs, nu și-a trimis una din multele-i căpetenii să aprindă o lumânare sub numele iluminat de inspirare al celei cu care ne-am însoțit întru himeră.

Lia a fost și (din păcate) a rămas un poet cu „enigmă". Au lăudat-o Nichita, Dana Dumitriu, Grigurcu, Romul Munteanu, dar volumele sale de versuri n-au produs interesul unei critici mult mai atente cu scandalagiii cafenelelor literare, cu năzdrăvăniile politichiei și fatal ingrate cu autorii absurd numiți de provincie. De parcă Eminescu, Blaga, Bacovia și mulți, mulți alții, copleșitor de mulți, s-ar fi născut și viețuit în Bucureștii amăgitori în care îndeobște se vine spre a muri...

Lia a ajuns la poezie altcum decât confrații de condei. N-a fost copilul minune al unui liceu. N-a propulsat-o un cenaclu literar. N-a avut un „descoperitor" cu sonor nume. N-a fost „creația" unei reviste. Când, în 1970, am chemat-o în redacția „Argeș", era autoare a două cărți tipărite.

Nevastă a unui doctor celebru în urbe căruia, înainte de cărți, i-a dăruit un băiat Făt–Frumos și-o fată zână, Lia a fost o vreme farmacistă și în puținele ore de răgaz, fiind tot timpul *față* cu durerile oamenilor, s-a trezit scriind... versuri pe formularele de rețete. S-a împroprietărit cu zeci, sute de cărți de poezie și a scris „subversiv", noaptea, când toți ai casei dormeau.

Lăudând-o, la începutul prieteniei noastre era aproape iritată: nu i se părea că scrie *poezie*, nu credea să vrea să devină cu orice chip poetă și, mai ales, era sincer nemulțumită de tot ce-mi citea. Se nedumerea de neputința de a scrie ca idolii momentului. E nemaipomenit că nu semeni cu nimeni! îi spuneam și repede mi-am dat seama că ea scrie (la început prolix și confuz, spre sfârșit cu o implacabilă coerență) ca aflată sub însemn magic, în transă. Parcă se spovedea pentru vinovății inventate. Vocabulele se umpleau cu sâmburi de vrajă. Dar dincolo de versurile îndeobște albe, „libere", neispitite de boieria sinucigașă a rimei, exista o vibrare profundă, un fior stenic plin de fervori.

Nu era „poet", ci un instrument de scris poezii și scria cu o durere (resimțită și fizic) și cu o atât de fierbinte implicare în „viața" poemului încât, e limpede, n-a cunoscut bucuria scrisului. De fericire nici că mai poate fi vorba.

A trecut în moarte ca zvârcolindu-se sub dărâmăturile unei case surpate de cutremur. Chinurile unei arderi pe rug pălesc față cu pătimirile sale.

A fost gazdă de poeți–haiduci, mulți, aproape o literatură.

Puțini au însoțit-o spre cimitirul amenințat de ploaia subțire, dar pentru toți cei ce cred în *dreptatea* poeziei, pentru cei ce văd în poet și altceva decât țărâna întorcându-se în sine, Lia rămâne o amintire dureros–răscolitoare. A trăit nemeritat de puțin. Alintul criticii i-a fost străin.

Dar poate că ne vom reîntoarce cândva la poezie. Chiar călcând peste oasele poeților.

Și printre cei redescoperiți va fi, e sigur, și curatul nume al poetei Otilia Nicolescu, trecută nu peste Stix ci peste Râul Doamnei în târziu de septembrie.

În târziu de veac.

Adio la Dinescu?

Retras în buncărul său de la Berlin unde ispășește ultimele luni dintr-o bizară bursă, Mircea Dinescu – cum Gorbaciov mai ieri -alaltăieri – s-a văzut contestat, subminat, adus în pragul abdicării.

A fost el implicat (nu știu cu cât temei) în afacerea tenebroasă cu vânzarea flotei maritime a țării (metaluri)? Nu, domniei sale i se pune în seamă golirea de dolari americani și ruble românești (lei) a tezaurului Uniunii Scriitorilor și deturnarea în scopuri personale a 3 tipografii. Care Gutenberg avea numai una.

V-am dat teatru, vi-l păziți! zicea unul, Iancu Văcărescu. Dar Dinescu ce-mi făcea (în toate ședințele de Consil și în interviuri)? Se producea cu un răstit: V-am dat tipografie, v-o păziți! și etcetera și mădularele obștii trebuiau să vază în el salvatorul și eliberatorul.

Toți așteptau să se chiverniseasca de pe urma Matahalei tipograficești, toți își lustruiau manuscriptele spre a le pune sub teasc, la foc bun și pe cheltuială puțină dar, vorba aluia: n-a fost să fie-așa.

S-au întâmplat minuni multe în lume, precum întoarcerea lui Arafat la Ierricho, intrarea americanilor în Mogadiscio, creșterea Bahluiului și a dolarului în Bogdania, nașterea de pui vii dintr-o găină, descoperirea unui prezervativ de piatră din epoca de bronz, reapariția în țircuș a unor personagii din epoca de aur, dar tipografia Dinescului n-a produs nimic Uniunii noastre. Nice cărți, nice reviste sau pui vii!

Autoexoflisit (exilat) în ruinurile Marelui Reich, junele prezident n-a putut împiedica unele excavații în canțileria din palatul Vernescu (sediu al revistei „Cațavencu" dar, oarecum, și al Uniunii) și un jurnal de largă răspândire l-a tras într-un lung serial din care nu se înțelege mare lucru dar se subînțelege că dincolo de toată izbeliștea e ceva putred în chestia pusă pe tapet.

Întors fulger de la nemețchi, poetul a compus un haios pamflet pe care l-a trimis spre publicare „Evenimentului" și „Adevărului", de parcă acestea l-ar fi uns, pe vremea când era tuns, în jețul lui Sadoveanu.

Nici din demisie nu se înțelege mare lucru.

Apropiatul Conciliu n-are nici el cum să stabilească adevărul... evenimentelor. De ce? Fiindcă mulți dintre membrii săi au urcat la ceruri. Fiindcă unii s-au expatriat. Alții au demisionat. E necesară intervenția unui grup de control financiar specializat.

În rest nu-mi fac griji pentru fostul prezident. Dacă i-a fost dat să fie efigia unui moment revolut, nu-l văd condamnat decât în... efigie.

Și, abandonând tonul voit mucalit de până acum, îmi repet spusa și scrisa: îl putem amenda (cu probe) pe răul „gestionar" Dinescu dar nu-l putem uita pe poet.

E nevoie de inspiratul său verb.

De neverosimilul lui zbor pe trapezul metaforei.

Mircea Dinescu e un poet rar și simt nevoia, încondeindu-l cu cerneală simpatică, să mi-l apropii chiar acum când, asemeni unei alte mărețe Uniuni despre Uniunea Scriitorilor se poate vorbi la trecut... ■

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Petre BUCŞA

Înserând

Iată, mi-e timpul în declin!...
Şi plec să mă închin
la izvoarele zilei, acolo unde lumina
ia chip de fecioară
şi iarba se naşte cu roua pe gene.

Mlădioase, legănătoare umbre
îmi par fugărindu-se tăcute într-acolo.

Numai amintirile mele
stau duse pe gânduri...

În lung de vreme
neverosimile vânturi mi-au hărţuit inima
încărunţind-o...

Ochii mei alergând peste câmpuri
poartă pe braţe zdrenţuite imagini
de pe nu-ştiu-unde culese...

Visele mi s-au făcut lespezi
pe care calc nepăsător, tăcut
şi împovărat de linişti
precum, odinioară, asinul
de trupul lui Christos.

Şi merg să mă închin la izvoarele zilei
acum până când vraja nu li se destramă...
Iar apoi, înserând, să mă pierd
precum o nălucă în frunzarele vântului...

Nevăzutule, neauzitule

Nevăzutule,
cu ce obloane mi-ai închis vederea?

Neauzitule,
de care piscuri mi-ai spânzurat auzul?

Neîmpătimitule,
cine ţi-a cerut să mă despoi de patimi?

Nepieritorule,
cum de te bucură atât de mult pieirea mea?

Neprihănitule,
cu ce te întinează căderea mea în păcat?

Preamilostivule,
de ce mi-ai pus visările la zid
şi pe rug mirabila mea lume de nelinişti?...

Suflete, suflete,
unde-ţi e lacrima?...

Întrebări, întrebări...

Cum va fi oare când vom pătrunde
cu prora iubirilor noastre-n niciunde?

Şi când nebune fantasme ivite din larg
ne-or zmulge stindardul mucezit pe catarg?

Şi oare ce domn auster va fi să ne-aştepte
jos la călcâiul nevăzutelor trepte?

Cu ce o să ne întâmpine el, al adâncului –
slută muţenie – la marginea gândului?

Iar apele acele, o, calmele ape
or să se-ncumete oare pe veci să
ne-ngroape?...

Regensburg, podul peste Dunăre (sec. XII)

Catharsis

Obosit, mă retrag în cuvinte,
în sâmburele lor de sânge
ca să mă vindec de însingurare.

Aici cred că obsesia stagnării,
a morţii
nu mă mai cunoaşte
şi nimenea nu poate să mă vândă
căci arginţii, oricâţi ar fi,
nu au nici o valoare.

Aici, în miezul cuvintelor,
pot să visez fără limită
şi pot aştepta
plinirea oricărui vis...

Obosit, mă retrag în cuvinte...
Ele, doar ele fiind capabile
să-i asigure gândului meu
libertatea,
cea de atâta vreme râvnită...

Dumitru VELEA

Paznicul florii

Uimit, copilul priveşte şarpele
răsucit la rădăcina florii;
şi şarpele îl priveşte la fel.

Unul pe altul se atrag.

Luna îl urmăreşte pe copil,
soarele îl ridică pe şarpe,
şi pământul încet îi apropie.

Unul pe altul se mângâie.

Copilul îl cuprinde de după cap
şi şarpele i se înfăşură pe mână,
resfirându-şi limbile în aer.

Unul pe altul se-nfioară.

Copilul crede că-i pui de aur,
dar şarpele îşi pregăteşte otrava
pentru muşcătura vitală.

Unul pe altul se pândesc.

„Te voi purta-n spinare,
îi spune şarpele şiret,
ca pe un mare înţelept."

Unul pe altul se înşeală.

Rău, şarpele îi strânge mâna,
şi tremurânda mână îl strânge
cu şi mai multă putere.

Unul pe altul se ştiu.

Copilul se-ntoarce acasă,
unde Bătrânul îl aşteaptă –
îi vede şarpele pe mână:

Unul pe altul se cunosc.

Acesta retează capul lunar
şi şarpele încet se desface,
lăsându-şi pielea pe care

unul pe altul n-au văzut-o.

Despre pielea şarpelui

Agăţată
de stâlpul casei,
uscată şi-ngălbenită de vreme,
de soare şi vânt,
pielea şarpelui.

„Dacă te muşcă blestematul,
să-i treci pielea
de trei ori prin apă
şi să-ţi speli locul
cu pricina",
spunea Bătrânul.

Odată,
învineţit de muşcătura şarpelui,
m-am întors acasă
şi cu apa astfel înverzită
m-am spălat –

atunci am înţeles
miracolul Morţii
care se neagă
pe sine.

Piatra şerpilor

Cinsprezece zile doi şerpi s-au învârtit unul
în jurul
altuia, după o muzică doar de ei auzită,
până au ajuns unul lângă altul, ca-n ziua
dintâi!

Urma salivei lor străluceşte în soare: o
spirală
a evadării dintr-unul într-altul, prevestind
dedesubtul ei
cheia unei nemişcări ce cântă, ca-n noaptea
dintâi!

Spirala s-a strâns: un ghem împotriva
singurătăţii
din grădina maternă; firul unduios a trecut
printre
lumină şi umbră, ca un cuvânt în ziua
dintâi!

O spumă albă învăluie ghemul, labirintul
de forme
alunecoase, trecând unele în altele, ca şi
cum ar vrea
să-şi găsească miezul dinamic al nopţii
dintâi!

Din spumă se-nchează o piatră orbitoare,
ca un ou,
purtată pe frunţile lor, ridicată spre cer
şi-ascunsă sub ei, în forma zilei dintâi!

– Cine o vede şi, fără să-l simtă şerpii,
poate s-o ia,
acela s-o-nghită înainte ca muzica să
sfârşească,
pentru a vedea explozia nopţii din urmă!

În apropierea oraşului Buto

Puzderie de oase: şiruri de vertebre, cu
aripi;
dacă atingi o vertebră se dezlănţuie
unduirea şarpelui;
la atingerea aripilor ţâşneşte o pasăre
neagră ca tăciunele,
cu ciocul puternic coroiat. Mormane de
schelete înaripate,
îngrămădite în strâmta vale ce dă spre cele
două câmpuri largi,
de unde încep convoaiele. Priveşti spre
nisipurile roşii: şerpi strălucitori s-au pornit
către ţinuturile fluviului. Îţi aminteşti
răcoroasele ape,
şi păsări taie cerul, spre inima munţilor,
să întâmpine mulţimea solzoasă. Şarpele se
preface în pasăre
şi pasărea în şarpe. Dovadă: scheletul
înaripat.

Apoi, cu toată siguranţa,
şarpele îşi depune ouăle în malul fluviului
şi pasărea, în nisipul fierbinte. Dar nici unii
nu-şi vor recunoaşte puii. Ci
devenirea din trecătoarea munţilor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Alexandru CALAÏS

Dincolo de taină

... O treabă nostimă, dacă nu chiar predispunând la interpretări mistice... Doar cu trei zile în urmă, înainte de a veni aici să mă odihnesc o săptămână, două, după primăvara asta cu adevărat de coşmar pentru mine, notasem, în legătură cu romanul la care lucrez de vreo câţiva ani încoace, nişte consideraţii personale privind un aspect mai puţin abordat al teoriei literare (disciplină care, ca şi scrisul însuşi, m-a atras şi mi-a oferit constante satisfacţii spirituale încă din tinereţe).

Ei bine, sosind ieri la bojdeuca noastră de lemn de pe malul Cloşcanilor (un ochi de apă pierdut în sălbăticia Deltei, care te face să te crezi ajuns în plin tărâm tropical), achiziţionată în urmă cu câţiva ani de la un pescar beţiv, prin grija nevesti-mi, şi pe care doar imaginaţia aprinsă a fiicei mele a înzestrat-o cu sforăitoarea denumire de „vilă", am făcut o descoperire – cel puţin pentru mine – de-a dreptul senzaţională. Urcându-mă tot ieri în podul colibei şi răscolind prin boarfele de acolo în căutarea unui prostovol şi a unor undiţe aşezate astă-iarnă „la păstrare", am dat de un vechi coş de papură, din care mi s-au rostogolit la picioare, cu scoarţele scorojite şi foile lipite între ele de umezeala toamnelor, vreo duzină de caiete şi carneţele cu însemnări făcute tot de mine în ultimii câţiva ani, însemnări pe care le credeam iremediabil pierdute.

Coincidenţa uimindu-mă în primele clipe – părea că-mi este adresată invitaţia de a-mi continua raţionamentele întrerupte doar cu trei zile în urmă –, am uitat îndată şi de prostovol, şi de undiţe, şi m-am repezit să îndes la loc, în coşul de papură, vraful acela de hârţoage, savurând dinainte voluptatea ce, de bună seamă, avea să se adauge celorlalte delicii ale micului meu concediu, petrecut acum de unul singur (nevastă-mea nu izbutise să vină cu mine), de a mă apuca să parcurg în zilele următoare, pagină cu pagină, zapisurile parcă picate din cer. Darul atât de neaşteptat pe care mi-l făcuse întâmplarea mi se păru a fi, pe drept cuvânt, un dar regesc.

Problemele care mă preocupau?

De exemplu, cea privitoare la dreptul de existenţă, susţinut de unii cercetători, contestat de alţii, a disciplinei denumită (de susţinători) „psihologia creaţiei literare", cu alte cuvinte, posibilitatea, prezumtivă, de a pătrunde în laboratorul intim al scriitorului, de a studia componentele aparent imposibil de surprins şi clasificat ale procesului de creaţie.

Sau, derivând de aici, problema modului de realizare a subtextului unei opere literare, cu o atenţie specială acordată diverselor mecanisme psihice (psihofiziologice?) implicate.

Sau problema, aflată de astă dată pe coordonatele literaturii comparate, dar privită şi ea din acelaşi unghi de vedere, a unor filiaţii şi influenţe scăpate până în prezent atenţiei exegeţilor.

Sau, în continuarea acestei tentative de analiză, seria de întrebări privind crearea unor noi maniere şi procedee artistice.

Sau...

Et caetera, et caetera...

În seara aceleiaşi zile, în timp ce încercam să fac niţică ordine în haosul pe care îl lăsase şi acum în urma ei fiică-mea împreună cu ceata ei de derbedei (cărora, ignorând sensul echivoc al termenului, le zice cu candoare „*my boyfriends*"), m-am pomenit cu vizita, şi ea neaşteptată, a lui Matei. Vârât în şalupa lui roşie, ce seamănă cu un mic automobil „sport" repezit în apă de un şofer năuc, ţâşni în vuiet de motor dintr-o gârlă ascunsă printre sălcii şi frână brusc, inundându-mi cu apă mocirloasă micul debarcader din faţa casei. Venise să-mi aducă, chipurile, de la ai săi (de unde o fi auzit în numai câteva ceasuri şi de la o distanţă de douăzeci de kilometri că am sosit la „vilă"?!), o alifie „miraculoasă" împotriva ţânţarilor, dar în realitate să afle, fireşte, niscaiva noutăţi despre fiică-mea, după care de la o vreme îi cam sfârâie călcâiele, dar în faţa căreia moare de timiditate. „Să trăiască nenea Ionuţ!" îmi strigă cu o voioşie afectată, sărind din şalupă, şi îmi întinse o cutiuţă de lemn cu o alifie incoloră într-însa, în timp ce ochii lui negri – frumoşi, nimic de zis! – iscodeau pe furiş: nu s-o arăta pe undeva Ninuş?

După ce se convinse că, din nefericire pentru el, eram, într-adevăr, singur (i-am spus că Ninuş plecase încă de dimineaţă, împreună cu colegii ei, să dea o raită pe la plajele de la Sfântu Gheorghe), se pleoşti vizibil, îmi refuză (politicos!) invitaţia de a bea o vodcă de la gheaţă („Pe zăduful ăsta, nene Ionuţ?! Dacă ai fi avut o bere, mai ziceam...") şi sări din nou în ambarcaţiunea lui pitică. Abia atunci se dezmetici pocnindu-se cu palma peste frunte şi, după ce se scotoci câteva clipe prin buzunarele strâmte ale blugilor, îmi întinse un plic: „E tot de la mama, pa, am plecat, salutări lui Ninuş, poate mă reped şi eu pe la Sfântu Gheorghe!" Şi pieri stârnind iar larmă şi iscând alte valuri gata să-mi înghită debarcaderul.

Da, da, s-a dus epoca scrisorilor... A trecut de mult. E bine, e rău? Nu ştiu. Poate şi una, şi alta. Era plăcut, desigur, să scrii iubitei sau unui prieten câte o misivă lungă, prin care să-ţi verşi focul (în cazul când ţi-l încingea cineva), să li te spovedeşti, adică, sau, dimpotrivă, ştiindu-i pe ei la necaz, să-i încurajezi, să le ridici moralul, nu fără a te mândri, totodată, în secret, cu propriile tale performanţe în materie de stil şi de elocinţă. Tot atât de plăcut era să şi primeşti asemenea epistolii, pe care să le citeşti în deplină solitudine, vârât în halat şi în papuci, legănându-te în vechiul tău balansoar şi trăgând din pipă.

Acum nu mai avem timp, chipurile, pentru aşa ceva. Suntem grăbiţi, grăbiţi, grăbiţi... „Dă-mi o sârmă, îţi dau o sârmă...", ba chiar şi asta în grabă, formând la repezeală numere, înjurând, trântind receptoare... Şi nici pentru lecturi prea lungi nu mai avem timp. Nu numai scrisori nu mai citim, dar – caz tot mai frecvent – nici istorisiri (de ce-s în vogă almanahurile şi cărţuliile poliţiste?!) care să întreacă o sută, două, de pagini: romane–fluviu, descrieri de natură, ba până şi Proust, Proust, până şi Virginia Woolf, fluxul conştiinţei, monologuri interioare... Aşa e, să nu-ţi vină a crede: nici măcar Joyce, nici Kafka (e prolix Kafka?!!), nemaivorbind de Thomas Mann (pe mulţi i-aţi auzit că au fost în stare să citească din doască în doască *Muntele magic*?), ba chiar şi Faulkner... Da, da, chiar şi marele Faulkner, oricât de trist s-ar părea, mai ales că nu ştiu – şi cine mi-o poate spune?! – dacă situaţia se datorează numai degradării noastre spirituale sau cu adevărat vitezei cu care trăim: totul e viteză: sateliţi artificiali, computere, ajungem în Lună, teoria relativităţii, viteza luminii, quasari, acum, viteze care întrec viteza luminii!...

„Trebuiesc forme noi. Forme noi trebuiesc..." (A.P.Cehov).

Istoria se repetă?

Spirala, spirala!...

N-am citit imediat fiţuica din plicul pe care, înainte de a pleca, mi-l dăduse Matei. Ştiam ce conţine. Era cam a patra sau a cincea misivă pe care o primeam pe aceeaşi sau pe alte căi de la Aza, mama lui Matei şi buna mea prietenă şi colegă de şcoală, ajunsă ulterior într-un G.A.S. de pe grindul Letea, ca nevastă de director, situaţie ce nu-i prea facilita activitatea de pictoriţă cvasiprofesionistă. Puteam fi convins, aşadar, că nu voi găsi nici de astă dată pe hârtiuţa din plic decât mereu aceleaşi stăruitoare şi lacrimogene poveţe de a da uitării coşmarul prin care trecusem astă–primăvară la Bucureşti şi de a... De a – ce? Aici resursele Azei se epuizau şi maşina lacrimogenă începea să dea rateuri...

Am strecurat scrisoarea în buzunar fără s-o citesc şi-am mai stat o vreme în capul scării de lemn ce cobora spre debarcader, urmărind, cu gândul aiurea, cum se leagănă, din ce în ce mai lent, o dată cu apa verde–cafenie a gârlei din faţa mea, tulpinile subţiri ale trestiei, tulburate în nemişcarea lor de repezişul şalupei.

Apoi mi-am consultat ceasul. Se făcuse ora şase şi jumătate, soarele se lăsase mult spre asfinţit, nu mă mai puteam aştepta la nici o vizită.

Am coborât treptele şi-am pornit cu băgare de seamă de-a lungul prichiciului îngust, din scânduri geluite, care, sprijinit de piloţi de lemn ca şi casa însăşi, da ocol întregii clădiri. Prichiciul, udat şi el adineaori de apa ce se agitase, era lunecos, mă sprijineam cu o mână de peretele colibei, năpădit pe alocuri de muşchi ca peretele unei mori de apă, am ajuns, în fine, la cel care da spre apus. În faţă, era un golfuleţ cu apă mai adâncă şi se legăna, priponită de prichici, bărcuţa mea cu vâsle. Aici, soarele bătea mai cu temei, mirosea parcă mai tare a baltă şi a crengi de salcie ude, iar pe apa neagră se zăreau, ici, colo, câţiva nuferi galbeni.

Am stat alte câteva clipe nemişcat, cu mâinile încrucişate la piept, cu ochii duşi spre brâul de verdeaţă de la celălalt capăt al golfului. Mi-am revenit apoi şi mi-am mutat privirea spre apa întunecată de la picioarele mele.

— Ruxanda! am strigat încet. Ruxanda!

Un timp, nu s-a întâmplat nimic. Pe urmă, doi dintre nuferi se legănară cu putere, apa se agită şi ea, şi din adâncuri, împrăştiind stropi sclipitori, ţâşni o rusalcă. O sirenă, adică, sau, cum i se mai spune în popor, o faraoancă. Una din cele ale căror străbunici încercaseră să-l ademenească pe Ulise cu cântarea lor aromitoare, şi cărora Homer, însinguratul, li se adresase cu o plină de subînţelesuri intonaţie tandru–nostalgică:

Singur de vin să veghez ale mării
albastre fruntarii,
Prinde urechea al vostru alint în
străfunduri de ape...

Ori poate n-a spus-o Homer, poate mi-a scăpat mie, cine ştie cum şi de ce, la ceas de melancolie, şoapta asta năstruşnică. Mai ales că la Homer sirenele sunt nişte femei pe jumătate păsări, nicidecum pe jumătate peşti. Mă rog...

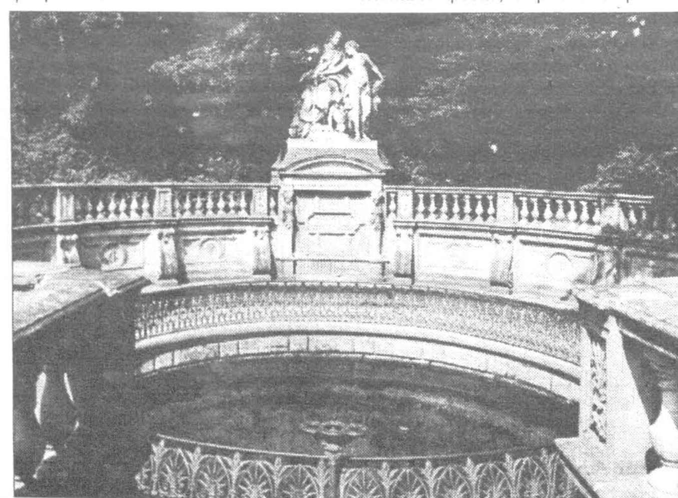
Apropiindu-se, rusalca se prinse cu amândouă mâinile de prichici şi îndreptă în sus, spre mine, o privire întrebătoare. Coada ei groasă, de un verde–violet, unduia lin, aproape de suprafaţa apei.

— Am iar nevoie de tine, i-am spus. Iartă-mă că te-am deranjat...

Continua să mă privească cu atenţie, aşa cum făcea de obicei în asemenea ocazii, încercând parcă a desluşi cu câteva clipe mai devreme ce anume mă frământă. Nu mai era tânără, dar pe chipul bucălat, trandafiriu, semnele tomnatice lipseau, iar picurii de apă ce i se prelingeau din părul verde, lung, pe obraji şi pe umerii plini, sclipind în drumul lor ca nişte mici pietre preţioase, o întinereau parcă şi mai mult.

— E în legătură cu plicul pe care l-ai primit adineaori? mă întrebă în cele din urmă cu o voce joasă, ca de fumătoare, dar plăcută, cu inflexiuni melodioase.

— Ai şi aflat? m-am mirat eu, deşi învăţasem de mult că, în ceea ce o

Donaueschingen, izvorul Dunării

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

privește, nu trebuie să mă mire niciodată nimic.

— M-a speriat păcătosul acela cu pârâitoarea lui. Tocmai îl culcam pe ăla micu'. Îi cam place să doarmă după–masă, se scuză ea.

— Hai, vino. Te rog, mi-am repetat rugămintea și m-am dat la o parte ca să-i fac loc. Să știi că nu te-aș fi tulburat de pomană.

Dădu ușurel din cap, apoi se propti în mâini, se săltă cu putere și, răsucindu-se, se așeză pe prichici. Fesele masive i se turtiră ușor, coada ce pornea din înălțimea șoldurilor acoperite de solzi albăstrii dispărea în apă.

Am clătinat din cap:

— Nu, nu. Să mergem sus. Avem de discutat mai mult...

Nici de astă dată nu-mi puse vreo întrebare. Doar se aplecă puțin, își petrecu mâna în jurul șoldurilor, ca și când ar fi desfăcut un fermoar. Solzii pieriră, rămase cu coada în mână, o împături cu grijă așezând-o pe prichici, după aceea se săltă în picioare. Era albă, trupeșă, cu sâni mari, încă tineri și ei, cu umbre ispititoare subliniindu-i moliciunile. N-o urâțeau decât bonturile cam ieșite în afară ale picioarelor, ca ale Elenei Forment, cea cu blană, din tabloul lui Rubens. Își plecă ochii, o știam pudică, m-am grăbit să-i întind prosopul de baie pe care îl aveam petrecut pe după gât. Îmi mulțumi din priviri, se încinse cu el și porni înaintea mea de-a lungul pridvorului, legănându-și șoldurile.

Ajunși în cerdac, i-am arătat, invitând-o să șadă, unul din șezlongurile aflate în dreptul mescioarei de răchită.

— Am pentru tine o vodcă de la gheață, i-am spus. Beau și eu...

Faraonoaicele, se știe, nu agreează alcoolul, dar celei din fața mea îi învățasem gusturile, ne cunoșteam, slavă Domnului, de atâta vreme.

Plecând să aduc de la frigider cele cuvenite, n-am izbutit să mă stăpânesc și am întârziat o clipă în prag, ca s-o mai privesc o dată. Era a naibii de frumoasă!...

Pesemne că-mi sesiză ezitarea, căci, brusc, deschise ochii, surprinzându-mă. Un zâmbet mic îi săltă colțurile gurii, mă privi amuzată, dar i-am zărit în ochi și o lucire de tandrețe. Zăpăcit o clipă, mi-a venit îndată o idee salvatoare: m-am scotocit prin buzunare și, revenind, i-am întins scrisoarea trimisă de Aza. Am rostit cu o ironie pe care mi-am dorit-o cât mai autentică.

— Până una, alta, distrează-te...

Ieșind pe ușă, m-am mustrat cu severitate: „Nu încetezi, omule, cu sentimentalismele astea?! De câte ori vrei s-o mai pățești? Doar știi prea bine: în comportamentul bărbaților față de ele, majoritatea femeilor, deși susțin contrariul, agreează asprimea, ba chiar brutalitatea, altminteri încep a-i privi ca pe niște țângăi. Nu te lecuiești o dată?!"

După ce am închis însă ușa în urma mea, mi-am revenit și m-am sprijinit cu spatele de tăblie, zâmbind prostește. Uitasem din nou că Ruxanda nu e ca celelalte femei!...

Urnit din loc însă, o altă întrebare neplăcută mi se înfipse în minte: oare la ce bun a trebuit să-i dau plicul adus de Matei, să-i reamintesc și ei cele prin care trecusem astă–primăvară? Doar am chemat-o aici din cu totul alte motive...

Dar dacă?... m-am întrebat tot atunci. Dar dacă?...

---

* Fragment dintr-un roman care urmează să alcătuiască cel de-al doilea volum al unei proiectate trilogii. Cu titlul *Corabia nevăzută*, primul volum a apărut sub egida Editurii Cartea Românească în anul 1990.

Corneliu IFRIM

Răzbunarea reginei

— Chiar așa, Mustafa?

— Cum ți-am spus. Trecuse ca o vijelie prin luminiș o scroafă. Nici n-am avut timp să tragem. După puțin timp au apărut, luând urma scroafei, și trei purcei; să fi avut fiecare câte trei, patru luni, cum le stă mai bine în proțap sau la țară. Flintele au detunat într-o clipă ca un dor înciudat de răzbunare pentru vânatul imperial ce scăpase înainte. S-au prăbușit toți trei. Un timp liniștea se lățise în luminiș. Dar unul dintre godaci nu murise încă și începu să ridice spre cer un guițat sfâșietor. Atunci, Constantine...

— Să nu-mi spui că ai tras!

— Să trag? Cum era să fac așa ceva? Eu sunt un vânător adevărat, nu... Uitasem să-ți spun că fusesem singurul care nu apăsasem pe trăgaci.

— Bravo!

— Știi ce s-a-ntâmplat atunci?

— Nu mă mai ține ca săgeata într-un arc încordat, spune-mi o dată!

— După puțin timp, cam cât îți trebuie să încarci o flintă leșească, a apărut în luminiș, cine crezi? Scroafa–mamă! Cea care ne încremenise înainte, de nu putusem trage. Da, chiar ea era. Avea picioarele înalte, cu glezne subțiri, un piept lat și puternic, iar de-a lungul spinării o coamă deasă, de culoarea brumii. Frumoasă și mândră era, încât, îmi amintesc bine, mi-am zis că așa o fi arătând regina mistreților, poate chiar ea era, cine știe. Ce-a urmat...

— Ați tras?

— Nu ... Nici o flintă n-a plesnit. Toți eram prinși ca de-o amorțeală de ce se arăta ochilor noștri.

— Ce?

— Scroafa s-a apropiat de pui, i-a adulmecat pe cei doi care muriseră, apoi s-a oprit lângă cel rănit, lingându-i rănile. A îngenuncheat. Da, chiar așa a făcut; și-a îndoit picioarele din față și a îngenuncheat. Apoi a început să plângă.

— Cum?! Ce tot spui, Mustafa?

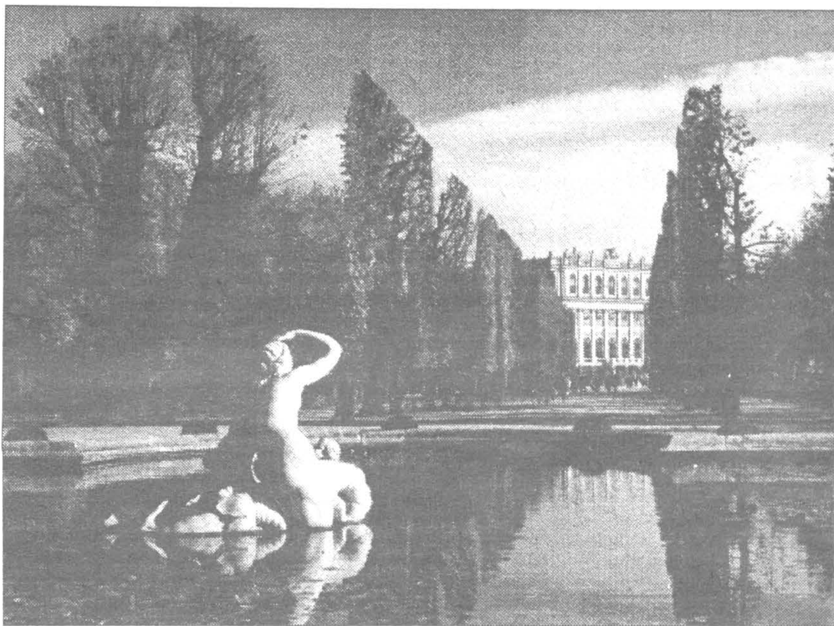
— Constantine, nu sunt un copil. Așa a fost cum îți spun, Alah mi-e martor. Plângea regina mistreților așa cum plânge o mamă copilul mort. Toți câți eram acolo am încremenit. Apoi am îngenuncheat, așa cum făcuse și animalul din fața noastră, care acum ni se părea sfânt. Cât a durat ceea ce-ți povestesc... nu știu, dar soarele începuse să se stingă când s-a auzit ultimul guițat al puiului de mistreț. Atunci, scroafa s-a ridicat, a apucat de ceafă puii, ducându-i pe rând în adâncul pădurii.

— Mă înduioșezi, Mustafa. Mai să cred că de-atunci nu mai poți trage în mistreți...

— Nici vorbă. Abia aștept să se dea semnalul de începere a vânătorii.

— Semnalul îl va da astăzi oaspetele de onoare al Curții.

— Ooo... ești neîntrecut în ospitalitate, Constantine. Îți mulțumesc. Atunci, putem porni, da?

Schönbrunn, Fântâna nimfelor

— Desigur.

Mustafa smulse din oblânc flinta, prinse strâns cu mâna stângă frâul, iar cu dreapta apăsă pe trăgaci. Semnalul de începere a vânătorii era dat. Mai întâi porni Mustafa, apoi, alături, Domnul.

Mergeau la trap mărunt, aproape, din când în când atingându-și cizmele și scărițele. Pe măsură ce se apropiau de lizieră, trapul se iuțea, devenind galop săltat.

Gonacii făcuseră între timp un ocol mare, iar acum, după bătăile măciucilor și sunetele de corn care se apropiau, păreau că se întorc. Brâncoveanu ridică mâna, în semn de oprire. De aici, pădurea se îndesea, aici trebuia începută pânda. Boierii se desfăcură în evantai. În mijloc, domnul și oaspetele. Doar respirațiile cailor, ușor grăbite de scurta goană și bătăile îndepărtate ale gonacilor rupeau liniștea din jur. Deodată, se auzi un grohăit adânc, care acoperi repede tăcerea din jur. Boierii toți își înfipseră flintele în umăr, dar domnul le făcu semn să nu care cumva să apese vreunul pe trăgaci. Prima pradă trebuia să fie a înaltului oaspete, firește. Ca o nălucă, în luminiș își făcu apariția un mistreț uriaș. Avea picioare înalte, glezne subțiri, iar de-a lungul spinării o coamă înaltă, argintie.

— E scroafă, șopti tremurat domnul.

— Regina mistreților, ea e!, își sugrumă țipătul în vorbe șuierate Mustafa. O știu, Constantine, o cunosc, Alah mi-e martor! Și a mea va fi!

— Desigur că e prada ta, dar cum îți închipui că ea este? Spuneai că vânătoarea aceea a fost în Balcani.

— Da, putea fi și la capătul lumii, Constantine. Nu sunt nebun, ea e, m-auzi?! Apoi, nu uita că iarna trecută a fost ger năprasnic și s-a întins pod de gheață pe Dunăre. De ce n-ai crede că a fugit de-acolo, de unde-și pierduse puii. Pentru ea, Balcanii, au devenit atunci un cavou în care nu mai putea respira. Chiar m-am gândit la asta după...

—Așa o fi, Mustafa...

Animalul se simțea încolțit, deși nu-i vedea nici pe hăitași nici pe vânători. Se întoarse adulmecând urma pe care venise. Atunci, Mustafa, cu un chiot ce voia să anunțe biruința, dădu pinteni calului și țâșni în galop spre cealaltă parte a luminișului. „Regina" parcă se aștepta să fie atacată. Nu părăsi luminișul ci începu să-i dea ocol. Se încinse o goană nebună care, în câteva clipe tăvăli la pământ iarba înaltă până aproape de genunchi.

— Cu iataganul, Mustafa! striga domnul.

— Cu iataganul, Constantine! îi răspunse turcul aruncând flinta și smulgând din șold sabia încovoiată. O regină trebuie să moară frumos!

Încă un ocol și animalul era ajuns. Cu o mișcare fulgerătoare Mustafa lovi către cap, dar nu reuși decât să-i reteze o ureche din care țâșni un sânge spumos. În clipa următoare „regina" se răsuci pe picioarele dinapoi și se repezi cu botul spre pântecele calului. Colții străluciră o clipă și se înfipseră adânc. Calul și călărețul se prăvăliră. Fiara reluă atacul, de data aceasta asupra lui Mustafa, care tocmai dădea să se ridice de la pământ. Dinspre boieri se auziră câteva țipete, Brâncoveanu își înfipse pintenii în pântecele calului său și porni către Mustafa, rămas încremenit între smocurile de iarbă ale luminișului. „Regina" nu mai era în luminiș. Dispăruse în adâncul pădurii tot așa cum venise, ca o nălucă...

(fragment din romanul „Răstignirea")

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Taina biruinţei

Spiritualitatea, cultura şi ştiinţa românească şi europeană sunt deopotrivă îndoliate prin trecerea la cele veşnice a Părintelui Dumitru Stăniloae.

Academia Română aduce omagiul său de recunoştinţă şi respect cugetătorului şi omului de ştiinţă care a fost cel dintâi chemat ca teolog în rândurile ei. Şi alţi teologi au ilustrat în trecut acest aşezământ ca filologi, istorici sau scriitori, de la Timotei Cipariu, la pr. prof. Nicolae Popescu, Ioan Lupaş sau Gala Galaction. Părintele Stăniloae a fost însă primul ales pentru opera sa de gânditor creştin, simbol al aspiraţiei pentru o regăsire în libertate şi tradiţie a spiritualităţii şi societăţii româneşti după 1989.

Personalitatea marelui cărturar care şi-a împlinit cea mai mare parte a vocaţiei sub rigorile ateismului oficial şi al cenzurii este exemplară şi reconfortantă. De la primele sale contribuţii din anii '30, şi-a situat căutările şi mesajul în cele mai înalte şi exigente trepte ale doctrinei creştine pe care a înţeles-o în acelaşi timp drept armătura gândirii tradiţionale a poporului său. Şi-a pus reflecţia, scrisul şi trăirea în slujba unei opere majore de restituire a acestei gândiri pentru oamenii Bisericii, dar şi pentru laici, pentru întreaga societate.

Fiecare capitol al lucrului său intelectual de profunzime şi amploare mărturiseşte acest crez, această voinţă. Aşa trebuie înţelese cărţile sale programatice *Iisus Hristos sau restaurarea omului* sau *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*. Aceleiaşi aspiraţii îi datorăm efortul său uriaş de a readuce în meditaţia şi trăirea contemporană vechi izvoare ale înţelepciunii şi realizării umane, *Filocalia*, scrierile marilor dascăli ai spiritualităţii creştine, operele uitate ale sfântului Grigore Palama, doctor prin excelenţă al isihasmului. Din acest răspuns la o chemare providenţială s-au îmbogăţit literele româneşti de azi cu tratatele sale fundamntale de *Teologie dogmatică*, *Teologie ascetică* şi *Mistică ortodoxă*. Dintr-o nouă apropiere de istorie, în care a urmărit precumpănitor factorii spirituali ai devenirii umane, au fost gândite lucrările despre *Uniatism* şi *Istoria isihasmului în Ortodoxia Română*.

Învăţaţii Apusului, care au evaluat şi admirat această operă, s-au inspirat din ea prin traduceri şi au acordat Părintelui Stăniloae înalte titluri de recunoaştere ştiinţifică, au subliniat adesea miracolul realizării ei în condiţiile unei prigoane care a lovit pe cărturar şi a încercat să-i înăbuşe mesajul. Taina biruinţei Părintelui Stăniloae şi a operei sale este însă aceea a conjugării statornice, salutare a reflecţiei cu trăirea, înţelegerea faptului că Ortodoxia nu este numai gândire dreaptă, ci şi trăire dreaptă, că doctrina creştină nu se asimilează şi nu operează transfigurarea omului numai prin lecturi şi exerciţii teoretice, ci şi prin nevoinţă şi jertfă.

Ne închinăm cu veneraţie şi cu sentimentul unei iremediabile pierderi în faţa marelui cărturar, călător acum spre întâlnirea supremă, îmbărbătaţi de conştiinţa că el rămâne de-a pururi între noi prin Cuvântul viu pe care l-a slujit toată viaţa.

Virgil CÂNDEA

Un apostol al spiritualităţii

Prin trecerea în nefiinţă a Părintelui Dumitru Stăniloae, Academia Română pierde una dintre cele mai elevate personalităţi ale culturii române din toate timpurile. Acest apostol al spiritualităţii noastre, victimă a dictaturii comuniste, marginalizat şi ignorat decenii de-a rândul, a fost, în anul 1990, printre primii patru noi membri primiţi la Academia Română.

S-a înfăptuit prin aceasta nu numai ştergerea unei mari nedreptăţi, ci şi a limitelor nefireşti trasate de ideologii comunişti între filosofie şi teologie, căci opera teologică a părintelui academician Dumitru Stăniloae este ea însăşi un exemplu al modalităţii concrete de convieţuire armonioasă a filosofiei cu teologia.

Părintele Dumitru Stăniloae este recunoscut în lumea întreagă drept unul dintre cei mai de seamă teologi ai Răsăritului ortodox. În lucrările sale sunt tratate teme de interes filosofic general, dar şi special, ontologic. Marea problemă a transcendenţei – cu soluţia creştin ortodoxă, cu revenirea la cuvântul Sfinţilor Părinţi ai Bisericii Creştine – îşi găseşte în opera Părintelui Dumitru Stăniloae un loc aparte. Curăţată de aspectele sale rigid–scolastice, obişnuite în manualele dogmatice, ea este prezentată în cadrul mai larg al credinţelor noastre tradiţionale, de către un mare creştin, care a ştiut să îndure în închisorile comuniste cele mai cumplite înjosiri, în numele credinţei străbune.

Credinţa, suferinţa şi iubirea răzbat din fiecare rând al cărţilor scrise de părintele academician Dumitru Stăniloae, căci scrierea devenise pentru el trăire şi mărturisire. S-a vorbit despre acea „revărsare de lumină şi de linişte" a cărţilor sale. Este lumina din mintea unui mare învăţat al neamului nostru şi liniştea din sufletul său împăcat cu lumea trecătoare a trupului şi înălţat totodată spre tărâmul etern al Sfântului Duh. Ce minte a încetat să gândească, ce suflet a încetat să simtă! Câtă vreme va mai trebui să treacă pentru a se mai naşte un astfel de învăţat creştin? Când şi cine va înlocui pierderea pe care am suferit-o prin trecerea în nefiinţă a părintelui academician Dumitru Stăniloae?

Preşedintele Academiei Române, Prezidiul Academiei şi toţi membrii acestei instituţii îşi iau ultimul rămas bun de la Părintele Dumitru Stăniloae, purtând mai departe respectul cuvenit pe care îl merită cu prisosinţă opera sa de savant, nemuritoare.

Dumnezeu să-l odihnească!

Alexandru SURDU

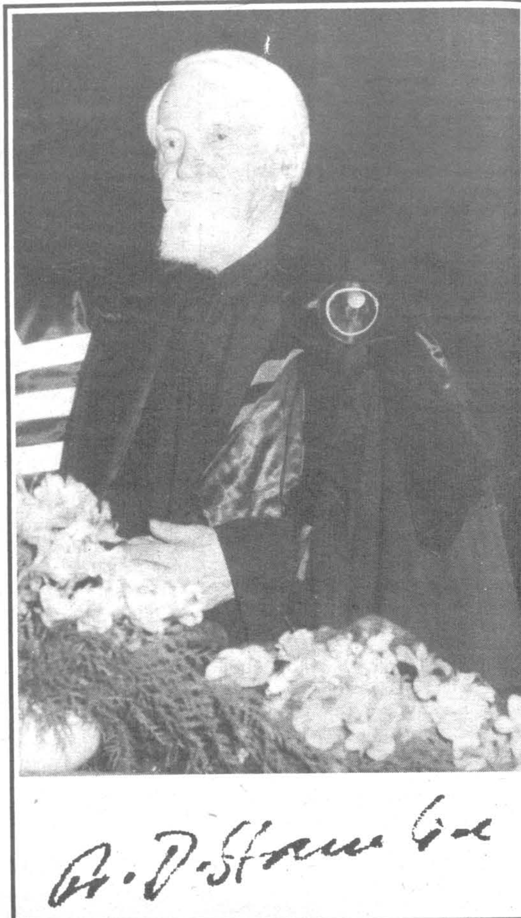
În fără-de-timpul divin

Negreşit, paşii ne vor purta a dor, trecând dincolo de Biserica cu Sfinţi, pe strada Cernica la nr. 6, unde a locuit, pentru un timp, Părintele şi Profesorul neamului nostru, Dumitru Stăniloae. Ne vom opri şi, închizând ochii spre lumea din afară, îi vom vedea chipul luminos, zâmbetul cald şi bun, amintind cuvintele hristice: „Pe cel ce vine la Mine, afară nu-l voi scoate". Îl vom întâlni aidoma şi în cărţile pe care le-a scris, dăruindu-ne o bibliotecă esenţială pentru spiritualitatea românească şi universală. Ceasul despărţirii e greu, nu zdrobitor însă, şi ne ajută să vedem cu limpezime că abia dincolo de bietele noastre cuvinte aflăm nesfârşirea Cuvântului începător şi făcător, în care este viaţa, „lumina oamenilor". A sta în preajma părintelui Dumitru Stăniloae era, deodată, o spovedanie şi o rugăciune. O spovedanie, pentru că ochii minţii şi simţirea inimii se deschideau către lume, spre a discerne, după spusa apostolului Pavel, dintre toate cele îngăduite, pe cele ziditoare; o rugăciune ca putere de a urma un drum spre *Adevărul* care ne face liberi. În acel timp fără timp înţelegeam, cu toată fiinţa, cum se face că acolo unde doi sau trei sunt adunaţi în numele Lui, Hristos este împreună cu ei.

Cred că bogăţia la care ne-a făcut părtaşi, cu dragoste plină de grijă creştinească, cu „pricepere şi râvnă" Părintele Dumitru este pătrunderea tainei divine pe care Hristos o împărtăşeşte rostind: „Împărăţia mea nu este din această lume" (*Ioan*, 18, 36) şi „Împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru" (*Luca*, 17,21) – altfel un paradox ce poate duce la nebunie. Într-adevăr, împărăţia Fiului lui Dumnezeu nu este *din această lume*, acest orizont ontologic al căderii, unde răul macină fiinţa ca un cancer, unde „Cel ce ridică păcatul lumii" a fost şi este răstignit, după ce a fost vândut pe treizeci de arginţi; unde a fost eliberat un tâlhar; unde credinţa este fără vlagă şi trufia sinelui face din eu un idol, căruia i se închină, îi slujeşte. Pentru oamenii acestei lumi, Hristos se roagă pe cruce: „Părinte, iartă-i, că nu ştiu ce fac".

Ne-am despărţit, pentru un timp doar, de Părintele Profesor Dumitru Stăniloae mărturisind, ca în noaptea de Paşte, *Hristos a înviat din morţi, Cu moartea pre moarte călcând Şi celor din morminte Viaţă dăruindu-le"*. Adevărat a înviat, Părinte Profesor. O mărturisesc viaţa şi întreaga dumneavoastră operă duhovnicească, îmbogăţind cu noi sclipiri o tradiţie sfântă, ce l-a făcut pe ţăranul poet–creştin să înceapă balada *Mioriţei* sale: „Pe-un picior de plai/ Pe-o gură de rai". Plaiul ne păstrează în orizontul limitat şi trecător al lui *aici* şi *acum*. El este însă şi o gură de rai, spre dincolo, în fără–de-timpul divin, atunci când facem din vremelnicie o mărturisire a nevremelniciei, când mărturisim dreapta credinţă creştină cum a făcut-o neam de neamul nostru, pentru care istoria e şi un loc de mărturie a credinţei. Într-un timp de cumpănă şi într-o lume ce se zbate neputincioasă în faţa răului pe care îl perpetuează, viaţa şi lucrarea mărturisitoare a părintelui nostru duhovnic învaţă, pe mai departe, cum, „cercetând Scripturile vom afla viaţa veşnică". Cum făceau „părinţii din părinţi", ne închinăm şi mulţumim lui Dumnezeu pentru darul pe care L-a făcut poporului nostru în anii de prigoană, spre a nu deznădăjdui sau a rătăci şi a avea în pr. prof. Dumitru Stăniloae un „apărător şi îndreptător al dreptei credinţe". Fie a ne arăta vrednici de acest dar, înmulţindu-l în timp şi peste timp, fiecare după felul lui şi împreună, în numele Luminii şi al Iubirii dătătoare de viaţă.

Elena SOLUNCA MOISE

„Acesta e paradoxul crucii. Ea, care pare nebunie, sau este spre sminteala necredincioşilor, «este puterea lui Dumnezeu» (I Cor. 1, 18). Căci în ea se arată răbdarea iubirii lui Dumnezeu chiar pentru cei ce Îl urăsc."

„Câteodată se naşte în noi întrebarea: De ce n-a expus Iisus Hristos o învăţătură mai subtilă, mai filosofică, mai amplă despre Dumnezeu? De ce ne-a lăsat pe noi să ne lansăm în astfel de încercări filosofice pentru a reda adâncimea Lui inepuizabilă? Sau de ce n-a săvârşit Iisus Hristos nişte fapte prin care să-i silească pe toţi să-L admită ca Dumnezeu?

Dar oare întâlnim în vreuna din nenumăratele expuneri subtile şi rafinate despre Dumnezeu din scrierile teologice şi filosofice vreo învăţătură atât de vie, de adâncă şi de cuprinzătoare despre Dumnezeu, ca în cuvintele şi faptele lui Hristos din Evanghelii? Subtilităţile acelor scrieri ne prezintă o dumnezeire abstractă, uscată, lipsită de viaţă. Numai scrierile ce s-au inspirat din Evanghelii, cu deosebire cele ale Sfinţilor Părinţi, au putut prezenta şi ele un astfel de Dumnezeu viu, bun şi atotputernic, singurul mod în care poate fi Dumnezeu. Pe Dumnezeul din Evanghelie Îl simţim viu, iubitor, apropiat, şi în acelaşi timp plin de putere şi de adâncime negrăită. E un Dumnezeu care ne trezeşte iubirea, care ne îndeamnă la rugăciune, pe care Îl simţim coborât la comuniunea cu noi şi înălţându-ne la această comuniune, ca Părinte, ca Frate, ca Duh de viaţă făcător, ca Dumnezeu de care depindem total şi de la care ne vine viaţa veşnică în mod real."

„În Evanghelii, cuvintele despre Dumnezeu, cu adevărat mai puternic, mai înţelept şi mai bun decât lumea, se acopăr cu faptele care Îl dovedesc ca atare."

(Din Chipul evanghelic al lui Iisus Hristos)

„Fiecare act făcut pentru alţii este o rugăciune întrupată, atât cât arăt mila mea pentru altul, nu numai rugându-mă lui Dumnezeu să-l ajute, ci şi făcând de asemeni o parte a mea pe care puterea divină mi-o dă a face. Căci Dumnezeu ajută pe alţii şi prin mine. Dumnezeu nu ne ţine legaţi de el, anulându-ne ca persoană cu inimă, gânduri şi putere... Ai măsura în mila sensibilă pentru semenii noştri sau în adevărata noastră umanitate, ne apropiem de Dumnezeu, care ne ridică în mediul spiritual al lui Dumnezeu, îndeosebi prin unirea din ce în ce mai profundă cu Hristos.

(Din Lumina spirituală a cunoaşterii adevărate, dovedită prin responsabilitatea noastră morală).

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ISTORIE LITERARĂ

Al. PIRU

Reeditarea lui G. Călinescu (X)

Completările din fragmentul anterior la textul ediției întâi de 60 de pagini însumau în ediția revăzută șapte pagini, cele de azi la capitolele *Îndrumări spre clasicism, Teoria specificului național* și *Simboliștii* de 63 de pagini cresc cu opt pagini în ediția nouă. Adaosurile privesc biografia, dar și opera scriitorilor și referințele despre el până în 1961, data când cercetarea a fost oprită și publicată în revista *Studii și cercetări de istorie literară și folclor*, nr. 1–4.

Aflăm că frații lui Henric Sanielevici în număr de șapte au fost toți învățați, s-au distins prin intelectualitatea lor. Simion Mehedinți-Soveja profesor universitar de geografie, longeviv (a trăit 94 de ani), a făcut numai critică de orientare culturală în tinerețe, devotându-se apoi specialității. I se citează cele două volume din *Terra - introducere în geografie ca știință* (1931). Mihail Dragomirescu, adept al „științei literaturii" de care a râs împreună cu Călinescu și Croce, astăzi reconsiderat, a devenit profesor universitar fără a fi doctor. Viața personală i-a fost dramatică (a avut cu prima soție doi copii care au murit în adolescență demenți), era în tinerețe, ca și mai târziu, un om sociabil, plin de solicitudine, din nefericire incapabil de a discerne valorile literare. Mai mult spirit critic avea, crede Călinescu, Ion Trivale, mort la 27 de ani pe front, dogmatic însă ca și maestrul său și cu un limbaj adesea impropriu, după opinia filologului A.Philippide. D.Nanu, fratele profesorului Ion Nanu-Muscel, n-a depășit decât bacalaureatul în drept la Bruxelles, cunoștea bine franceza, dar n-avea înclinație pentru cariera didactică, plăcându-i boema subțire și meditația cu puseuri mistice. A participat la cercul lui Emil Gârleanu și G. Tutoveanu care împreună cu Corneliu Moldoveanu se lăudau a fi făcut din Bârlad „un fel de Weimar". Autorul unui „roman de prost gust țipător" și „ieftine romanțiozități", după G. Călinescu, *Purgatoriul*, foarte citit la un moment dat, Corneliu Moldoveanu, președinte aproape patru decenii al Societății Scriitorilor Români, a murit de tuberculoză la 69 de ani, în 1952. Populari ca și el au fost un număr de epigramiști în frunte cu trubadurul Cincinat Pavelescu, magistrat căsătorit a doua oară cu nepoata compozitorului François Thomé și a treia oară cu cântăreața Alice Viardot Garcia, fiica Paulinei, amica lui Turgheniev, care a refuzat să divorțeze de el, împiedicându-l să se însoare a patra oară cu Smaranda Andricu. A murit și el la 62 de ani, tot de tuberculoză („o hemoptizie care i-a înroșit baia"). Despre I.Ionescu Quintus (1875-1933), G.Călinescu nu a găsit destule date, nici toate cărțile (titlul unui volum e *Cazuri și necazuri* nu *Cazarmă și necazuri*), în schimb i s-a oferit suficient material docmentar despre Cristea N. Dumitrescu–Cridim, primul soț al Claudiei Millian. Date minime la Mihai Codreanu, adaosuri la Panait Cerna, prilej și pentru un articol, *Triumful poeziei*, în *Contemporanul* din 28 septembrie 1956 (v. și S.C.I.L.F., 1961, nr. 3). Nu numai biografia, dar și exegeza operei e amplificată la Cerna, Oreste (text triplat), Al.Davila (excelent portret al tatălui și fiului), G.Diamandy (biografie interesantă), George Gregorian (murea în 1962, fără ca criticul să știe, după ce-i găsise data de naștere), Ion Al.George, George Murnu, mort aproape nonagenar, doar cu doi ani mai mic decât George Coșbuc.

Capitolul *Teoria specificului național* tratează despre poporanism din 1906 până în 1916 la *Viața românească* unde, spre deosebire de romantismul de la *Sămănătorul* se practică realismul, teoretizat de Stere încă de la *Evenimentul literar* (1893-1894). Ibrăileanu încearcă aici și după război o definiție a specificului național, vorbind de caracterul activ al burgheziei muntene și de cel contemplativ al boiernașilor moldoveni, de spiritul revoluționar muntean și de cel reflexiv moldovean în evoluția culturii din spațiul 1840-1880. In ediția a doua revăzută, se fac și referințe la perioada socialist-poporanistă dinainte de *Viața românească* a lui G.Ibrăileanu secondat între alții de Izabela Sadoveanu, vară a lui V.G.Morțun și cumnată a lui Mihail Sadoveanu, de Octav Botez, frate al lui Jean Bart, predecesor la Catedra de literatură română modernă la Facultatea de Litere din Iași al lui G.Călinescu. Autorul nuvelei *Rătăcirea din Stoborăni*, profesorul de matematică Spiridon Popescu, era însurat cu Elena Grossu, sora soției lui C.Stere care a scris *Uraganul* (volumul al VII-lea din romanul *In preajma revoluției*). Multe date noi apar în biografia lui C.Hogaș (S.C.I.L.F., nr. 4) dezvăluite parțial într-un articol publicat în *Contemporanul*, 1958, nr. 7-8. Călinescu citează acum studiul introductiv la ediția în două volume din opera lui Hogaș de Vladimir Streinu care a publicat în 1968 și o monografie despre el. Completări la biografia lui D.D.Pătrășcanu, tatăl lui Lucrețiu și la Jean Bart căruia i-a prefațat ediția a doua, postumă, din romanul *Europolis*. Textul din ediția întâi despre Constanța Marino–Moscu numai de 8 rânduri e mărit în ediția revăzută de șase ori (analiza unei nuvele noi, biografie substanțială). La Dumitru C.Moruzi se dau mai precis anii de naștere și de moarte după studiul lui G.Bezviconi *Romancierul C. Moruzi* din *Cetatea Moldovei*, 1942, nr. 7-8-9. Precizări de același fel și la Radu Rosetti, memorialistul, istoricul, nuvelistul și romancierul, tatăl generalului Radu R.Rosetti, fostul ministru al Educației Naționale, poreclit și Raseti, pretinzând profesorilor să fie bărbieriți. Lui Gala Galaction i se analizează în ediția revăzută pasajele traduse de el din Biblia de la 1938 (cele lirice) și i se face o biografie din care rezultă că a trăit 82 de ani, spre bătrânețe „căpătând tot mai mult fața lui Tolstoi sau a lui Leonardo da Vinci". La Alice Călugăru schimbările constau în eliminarea a 66 de versuri citate din 103, nu fiindcă nu erau bune, dar fiindcă erau multe. Romanul *La tunique verte*, de curând tradus, nu se găsește nici astăzi în țară, în original. Poeta a fost căsătorită cu ziaristul francez Louis Müller. Se presupune că ar fi murit după cel de al doilea război mondial când ar fi avut vârsta de 60 de ani. La Paris nu i s-a descoperit însă actul de deces.

Completări bibliografice se află și în capitolul *Simboliștii, 1905-1906 - Înrâurirea franceză* începând cu pasajul introductiv despre revista *Vieața nouă* la care se adaugă note despre revista *Versuri și proză* din Iași (întâi Versuri). Deși a murit ftizic la 27 de ani, Ștefan Petică cunoștea bine simbolismul francez până la Gide și prerafaelismul englez (Dante Gabriel Rossetti, Christina Georgina Rossetti și William Morris). G.Călinescu i-a vizitat casa natală din Ivești-Tecuci în 1958. Se precizează acum și anii între care a trăit Iuliu C.Săvescu, decedat și el tot de ftizie. Despre Anghel citim reportajul complet al sinuciderii sale și împușcarea Fabiolei (Natalia Negru). Ea a scăpat ușor atinsă, el a murit mai târziu smulgându-și bandajele de pe piept. La Minulescu apare o scurtă biografie. Tatăl poetului se numea Tudor Minculescu, de unde fiul deducea că era un descendent al lui Tudor Vladimirescu. Mama, Alexandrina Ciucă din Slatina, s-a remăritat cu un căpitan Constantinescu la București unde s-a născut și Ion Minulescu (deducție că ar fi fost fiul acestuia). Însurat în 1914 cu Claudia, divorțată în 1911 de Cristea Dumitrescu–Cridim, are o fiică Maria-Laurenția (Mioara), artistă plastică. Minimalizat de Ibrăileanu care prețuia mai mult pe Topârceanu, Minulescu și-a menținut cu concursul lui Lovinescu și Călinescu popularitatea până în prezent. Faptul că la N.Davidescu nu apare nici o schimbare sau adaos în ediția nouă se explică prin faptul că, la data când îi venea rândul să fie investigat, poetul nu mai trăia. Născut în 1886, nu cum s-a crezut multă vreme, în 1888, arestat îndată după război și încarcerat, a murit în 1954, în vârstă de numai 58 de ani. Faptul s-a aflat mai târziu. Biografia nu-i o întreprindere ușoară. Scriind în *Studii și cercetări de teorie literară și folclor* despre Eugen-Ștefănescu-Est, având în vedere că din 1952, de la 71 de ani, poetul și autorul de basme în proză (a scris și romane) era orb, credea că între timp dispăruse, ceea ce s-a întâmplat însă abia în 1980, când mai avea un an până a deveni centenar. I-a supraviețuit deci lui Călinescu însuși 15 ani, fizic nu și spiritual, căci ultimele sale cărți, romanele *Școala dragostei* și *Femei moderne* sunt din 1943 și 1944. Afară de mine nu cred că le mai citează cineva. Din nota biografică la Al.T.Stamatiad aflăm că era fiul natural al locotenent colonelului Theodor Pallady, deci văr cu pictorul Theodor Pallady care mai era văr și cu Lucia Sturdza Bulandra. „Prințesa" Alexandrina Cantacuzino, Hangerlioaica din *Bietul Ioanide* îi era soră. Atenție! Prințul Hangerliu dn același roman e fiul, nu fratele Alexandrinei Cantacuzino. Caracterizare globală în biografie: „Nota stirpei paterne este voința de notorietate prin născare sau degradare socială". La Emil Isac, numai datele de naștere și moarte, la Elena Farago amănuntul că a fost guvernantă în casa lui Caragiale, la Cruceanu care a murit în vârstă de 101 ani, numai anul de naștere: 13 decembrie 1887. Printre întemeietorii P.C.R. a murit prudent cu un an înainte de revoluție. La N.Budurescu numai anul de naștere, pe cel al morții (1974) nu l-a mai prins. Nici pe al lui I.M.Rașcu (1971), descendent prin mamă al vestitului croitor francez din Iași Ortgies și nepot al actorului și profesorului Ioan Tudor. O notă biografică indică recunoașterea lui Bacovia din 1946, după o scurtă criză. Barbu Nemțeanu, D.Iacobescu, M.Săulescu, Luca I.Caragiale, prezentați prima oară numai cu opera, sunt acum situați în timp și spațiu în lumea în care au trăit. Sigur, documentul esențial este tot opera, omul e scos tot de acolo iar caracterizarea exprimată nu se schimbă, se poate numai completa. Există și autocaracterizări. De pildă, urmărind opera critică la D.Caracostea, G.Călinescu dă la el peste un scepticism care-l face să se îndoiască de existența în vremea sa a unor mari personalități. Observația este extinsă și asupra propriei persoane „De când m-am convins că n-am geniu, am refuzat să am talent". Caracostea a trăit 85 de ani și a scris aproximativ 35 de ani. Pentru convingerea sa, i-a trebuit cam mult timp. ■

FOTOTECA LITERATORUL

De la stânga la dreapta, sus: Petre Stoica, C. D. Zeletin, Radu Cârneci; jos: Marin Sorescu, Eugen Jebeleanu, Huszár Sándor, Vlaicu Bârna.. Fotografie de Vasile Blendea

„Interiorul nostru de intelectuali și artiști"

Institutul de istorie literară și folclor, azi Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu", își avea sediul în 1958 într-o vilă din Bulevardul Republicii, acum demolată. Se compunea din două camere și un hol și avea pereții acoperiți cu portrete de scriitori, orânduite după îndrumările lui G. Călinescu, directorul institutului.

Aici ținea G. Călinescu ședințe săptămânale, sâmbăta, după ce fusese scos de la Universitate. Doamna Călinescu telefona de acasă, după ce profesorul pleca spre institut, și comunica starea de spirit în care se afla.

În 22 februarie 1958, sâmbătă, doamna Călinescu telefonă că profesorul nu vine la institut, întrucât fusese chemat la Academie. Colectivul institutului, mic ca număr, stătea la taclale și unii cercetători, fumători înveterați, acoperiră sala de ședințe cu nori de fum. Pe neașteptate își face apariția profesorul și, după ce se plimbă enervat prin camere, adresează mustrări colectivului, în termeni nu lipsiți de violență. Cere o foaie de hârtie pe care așterne textul alăturat, dă dispoziție să fie afișat imediat la „Gazeta de perete" și să rămână acolo. Nouă, nefumători, ne-au plăcut aceste rânduri și le-am transcris, ca de altfel și alte însemnări ale profesorului din acei ani.

D. VATAMANIUC

Localul Institutului este interiorul nostru de intelectuali și de artiști, imaginea concepției noastre despre frumos. Un fotoliu cu brațele rupte denunță o rupere a liniei noastre de frumusețe; un nor de fum de țigări peste portretele scriitorilor reprezintă o ceață între spiritul nostru și al lor.

Un lux simplu, o ordine delicată, e semnul unui om care studiază și profesează creația literară. Institutul nostru e vizitat zilnic de amintirea marilor noștri scriitori și noi trebuie să-i primim cu fast și ceremonie.

22.11.1958

G. Călinescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ARTE PLASTICE

Bogaţi, dar risipitori

Se pare că nici o altă cultură din lume nu manifestă acea voioasă, iresponsabilă şi tenace vocaţie a minimalizării, ignorării sau anihilării propriilor valori, de care dăm noi dovadă. Fenomen detectabil în timp, agravat în ultimii ani, în faţa căruia se pare că suntem neputincioşi sau, mai grav, complice resemnaţi. Paradoxal, dar continuăm să supravieţuim în quasi-anonimatul la care ne condamnă propria vocaţie, pentru că suntem extrem de bogaţi în talente puternice şi originale.

Bogaţi, dar risipitori.

Căci a rata mereu, prin ineficienţă, incompetenţă, false criterii de selecţie, calcule de coterie sau individuale, invidie, conformism bleg sau prostie, şansa de a impune oameni, opere, idei şi vocaţii înseamnă o mare, vinovată şi irecuperabilă risipă. E drept, substanţa spiritualităţii se regenerează cu încăpăţânarea supravieţuirii, reface dialogului trasee, relansează provocări şi semnale, aşteptând ecoul necesar egalitar şi sincron. Dar sinucigaşa risipă anihilează tot acest efort prin simplul dezinteres, nu totdeauna inocent. Ocolim talente, ne facem că nu le vedem, utilizăm orice alt argument, în afara celui al valorii, cădem în capcana partizanatului pătimaş, promovăm tot felul de mediocrităţi în numele a nu se ştie ce conjuncturi, tendinţe iluzorii, aranjamente sau false criterii, dar nu ţinem seama de substanţa şi efectele unei reale strategii culturale. Şi, ce este mai grav, sub acest orizont iresponsabil, improvizăm penibil, facem de mântuială, bifând încă o „acţiune". Este şi aceasta o modalitate de a gestiona catastrofa cu entuziasm, într-un stil evident autohton. Se convoacă forţe, se tulbură apele pentru nu ştiu ce expoziţie pe un hol de trecere sau de acces la grupurile sanitare, într-un pasaj de aeroport sau pe scara unui edificiu administrativ. Dar nu contactăm instituţiile specializate, galeriile cu reputaţie, investind bani, încercând aranjamente convenabile ambelor părţi, respectându-le mai ales, pentru a pune în lumină corectă şi echitabilă ceea ce avem remarcabil în spaţiul creaţiei. Şi dacă am reuşi acest lucru, selecţia operată ar fi tot păgubos partizană sau insignifiantă. Iar cercul vicios, devenit astfel pentru că prea l-am mângâiat (mulţumesc, Eugen Ionesco!), se închide implacabil. Dacă acum, printr-un miracol, ni s-ar oferi cea mai bună galerie la New York, Londra, Paris, Roma München, aş putea redacta în prealabil, cu o eroare între 2 şi 5%, lista celor care, într-o febrilă discreţie, vor fi desemnaţi să ne reprezinte. Cu cinste. Se vor găsi şi argumente - doar cu argumente am ajuns unde suntem - şi bani, şi manageri dispuşi să se sacrifice în jurul problemei. Numai puterea de a trece peste interese mărunte, vanităţi, umori negative, antipatii sau veleităţi de „directori de conştiinţă" nu se va găsi. Şi iar ne vom împărţi în „noi" şi „ceilalţi", sau invers. Şi ne vom detesta cordial, risipind şanse, talente, valori, prestigiu, timp şi istorie.

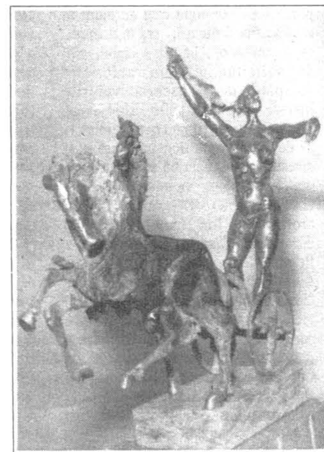
Fără îndoială că de pe virtualul „carnet de bal" al muzei tutelare, personaj misterios, operând ca o nebuloasă şi nenominalizată fatalitate aculturală, ar lipsi un artist ca **Victor Ciobanu**, dar şi mulţi, poate chiar foarte mulţi, din cei 49 de participanţi la **Salonul de sculptură mică**. Asta pentru a mă referi doar la două evenimente artistice ale sezonului, capabile să provoace discuţii, evaluări şi concluzii ce depăşesc stricta limită a expoziţiilor ca atare. În spatele acestor oferte/provocări adresate în numele valorii intrinseci, descoperim un câmp de forţe, cauzalităţi şi perspective ce implică planul general al artei noastre actuale. Segment care, inerent, se racordează la un precedent determinat şi determinant, proiectând virtuale evoluţii, deschideri, incertitudini şi garanţii, toate de luat în seamă.

Expoziţia lui **Victor Ciobanu**, deschisă la galeria ETAJ 3/4 de la „Teatrul Naţional", ne proiectează într-un tipic paradox de sociologie culturală deturnată, sau în plină realitate a sociologiei conjuncturale concrete. Incontestabil, Victor Ciobanu este un artist original şi tenace, plin de forţă şi inteligenţă expresivă, eliberat de complexe şi deschis tuturor întrebărilor, care a operat o reală mutaţie în spaţiul imaginii autonome şi al discursului plastic pur. Totuşi, pentru marele public el rămâne un necunoscut şi o lătenţă explozivă pentru contextul oportunismului artistic instituţionalizat. De ce? Pentru că, în ciuda evidentelor calităţi şi a originalităţii netributare nici unui model „la modă" - sau poate tocmai de aceea? -, în sprijinul lui nu s-au dezlănţuit campanii persuasive sau chiar ultimative şi nici nu s-a brodat, cu infantilă fantezie, o falsă mitologie. Nu a fost proiectat cu ajutorul iluzoriilor baloane critice ascensionale, nu i s-a confecţionat o statură demiurgică din mucava sau o aură enigmatică, nici nu a sufocat mass-media cu artefacturi penibile şi vorbe iresponsabile. El a stat singur în atelierul său, cu obsesiile sale ce privesc deopotrivă vibraţia ideilor, necunoscutul imaginilor ca semne, mesaje şi semnale, dar şi nivelul perfecţionismului profesional, de meşter medieval. Victor Ciobanu este un mare muncitor, un om al proiectelor clare, în căutarea expresiei ultime, a semnificaţiei totale, într-un vârtej al confruntărilor progresive. Probabil că metafizica, în sensul stagnării atrofiante, este cel mai nedorit participant la solilocviile artistului. Dinamica liniilor de forţă acţionează centrifugal, deseminând axele şi energiile spaţiale într-un fel de explozie galactică primordială, antrenând structuri insolite, interregnale, în care descifrăm certitudinile modulului antropomorf. Repertoriul formelor suprafigurative, în sensul că se găsesc o treaptă mai sus decât modelul în aspiraţia către concept şi abstracţie, pare a mărturisi o ereditate. Conotată, conţinută, codificată, dar detectabilă, fie şi ca un joc al speculaţiei intelectuale. Decriptarea trebuie să înceapă cu o primă etapă, pusă sub semnul unei scrituri imaginative de cea mai acută expresivitate. Ar fi momentul în care bătăliile lui Uccello, sau atrocea „Plută a Meduzei" de Géricault transpar ca un intelectual recurs manierist la precedente provocatoare. Dar încleştările lui Victor Ciobanu provin dintr-o tensiune originară, telurică şi absolută, care angajează forme, spaţiu, culoare, sentimente, sub semnul tragismului existenţial. Lupta pentru sublimare şi re-structurare, prin cenzura elementelor de sintaxă şi morfologie, se poartă paralel şi în planul compunerii, al absorbţiei emoţionale prin linie şi culoare. Urmează un timp al exploziilor cromatice, conflictul se mută în registrul psiho-fiziologic al disputelor dintre plaje de culoare ce definesc/deghizează o metarealitate în căutare de sine absolut. Din păcate, această fază este prezentă în expoziţie doar cu 2-3 lucrări, poate din nevoia de a formula explicit naşterea şi afirmarea unei identităţi absolute, fără predecesori şi fără imitatori. S-ar părea că el ilustrează mulţumitor butada potrivit căreia „nu este mare cel care nu imită, ci acela ce nu poate fi imitat". Deşi a avut şi are elevi, emuli şi spectatori, deşi aparţine unei familii de spirite şi nelinişti, de veghe la nesomnul omenirii. Dacă ar fi să-i caut parteneri de colocviu, i-aş căuta în aerul pur al marilor fantaşti expresionişti ai Americii Latine, un Wifredo Lam sau un Matta Echauren, inconfundabili şi solitari în acelaşi fel. Iar dacă voinţa de coerenţă şi mesaj nu i-ar deosebi, l-aş aşeza lângă acel Kandinsky al fantasticelor „Improvizaţii". Dar aşa, rămâne el însuşi, Victor Ciobanu, un inegalabil creator de pictografică, noţiune ce subsumează în concreteţea ei două genuri distincte pentru alţii, sincretice pentru el. Şi un personaj suficient de puternic pentru a ilustra paradoxul potrivit căruia a fi mare nu echivalează cu a fi celebru, ci doar bun în absolutul ideii de artă autentică.

Aurelian Bolea, Maternitate

Cei 49 de expozanţi de la galeria ORIZONT, grupaţi în **Salonul de sculptură mică 1993**, ar putea utiliza fără complexe versul horaţian „Exegi monumentum aere perennius" pentru creaţia lor. Chiar dacă nu este „monumentală" dimensional, ci doar expresiv şi valoric. Fiecare din ei şi-a câştigat dreptul de a marca un reper în arta noastră contemporană, cel puţin semnificativ, dacă nu esenţial, confirmând fenomenul permanentului aflux de talent şi responsabilitate în spaţiul sculpturii. Selecţia de anul acesta se remarcă prin gruparea explicită în jurul ideii de semn, cu valorificarea inteligentă a fiecărui nivel stilistic acumulat în timp de sculptură. Constatarea priveşte relaţia volum-spaţiu, dialogul cu lumina şi simbioza dintre idee şi soluţia morfologică utilizată, fără a minimaliza performanţa tehnică fără de care expresivitatea devine incertă. Tensionaţi între dificultăţile materiale tot mai ameninţătoare şi anonimatul, sau indiferenţa, la care îi condamnă o cel puţin ciudată politică a comenzilor, perfidă şi distructivă, artiştii continuă să gândească sculptură, nu dintr-un masochism sinucigaş, ci pentru că ştiu cât de necesari sunt, acum ca şi în trecut, în afirmarea şi devenirea culturii noastre. Că ei vor câştiga, este sigur. Au mai făcut-o, o vor mai face. Dar de ce, din nou, sub privirea indiferentă, iritată sau mustrătoare a celor ce răspund de susţinerea culturii, nu de evoluţia ei organică, la discreţia capriciilor şi aranjamentelor oculte, a sau anticulturale? Pariul artiştilor nu angajează un interval anume, o conjunctură, inapetenţe sau judecăţi vinovate, ci însăşi eternitatea spiritualităţii noastre, permanenţa ei prin valori. Bronzul unei sculpturi în manieră clasică interpretată polemic, marmura sau lemnul unui semn abstract, atemporal şi demn de veghe în spaţiul omului, personaje care se caută şi îşi caută condiţia umană, certitudini capabile să organizeze o agora modernă, toate oferă deschideri prin care întrezărim un fragment de civilizaţie recuperată şi de anticipaţie. Marea vocaţie a generaţiilor reprezentate în „Salon" - şi ele se succed pe intervalul cronologic a cel puţin 40 de ani - este cea a monumentalităţii decise. Poate dintr-un fel de nostalgie a operei reprezentative, pentru mulţi un proiect, pentru alţii speranţă, pentru alţii amintirea unui vis de început. Fiecare îşi proiectează mental mica bijuterie la scara unei ţări prea bogate în talente şi prea risipitoare de ele, asociind ştiinţa raporturilor matematice riguroase, intuiţia artistului şi un dat aprioric imposibil de limitat şi definit. Şi totuşi nu

Dorin Lupea, vestitor

dintre ei se aleg cei ce vor reprezenta timpul nostru în faţa istoriei, sau pe noi acum, în stricta contemporaneitate. Dar şansa există, atât timp cât există sculptori cum sunt cei prezenţi acum, în „Salon" şi nu numai aici, când există lucrări şi proiecte de nivelul celor ce aşteaptă încă valorificare, sătule de „sertarul" tuturor scuzelor şi alibiurilor profitabile. Şi să încercăm să le păstrăm numele, fie şi în perisabilitatea unui efemer dreptunghi de hârtie: Aurelian Bolea, Chifu Panaite, Alex.Pamfil, Costel Iacob, Carmen Tepşan, Mircea Roman, Florica Ioan, Gr.Patrichi, Const.Platon, Zoe Pop, Elena Hariga, Victor Postelnicu, Şerban Creţoiu, Ctin. Nicolin, Anton Raţiu, Dorin Lupea, Doina Lie, Valentina Boştină, Radu Dumitru, Vl. Predescu, Liviu Russu, Laurenţiu Mogoşanu, Mihai Marcu, Gh.Marcu, M.Stănescu, Horea Flămând, Dinu Rădulescu, Călinescu-Arghira, Relu Mărăşteanu, Viorel Creţoiu, Gh.Mureşan, Ioan Deac - Bistriţa, Titi Ceară, Rodica Pamfil, Aurel Vlad, Elena Surdu, Iliescu-Călineşti, Dan Gavriş, Anca Săvulescu, Simion Moldovan, Alex.Galai, Maria Branea, Aurel Olteanu Stâncă, Mihai Istudor, Doru Drăguşin, Vlad Ciobanu, Pavel Bucur, Marina Andrei şi Alina Enache. Le mulţumeşte...

Virgil V. MOCANU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

TEATRU

O dublă bucurie: a jocului și a râsului

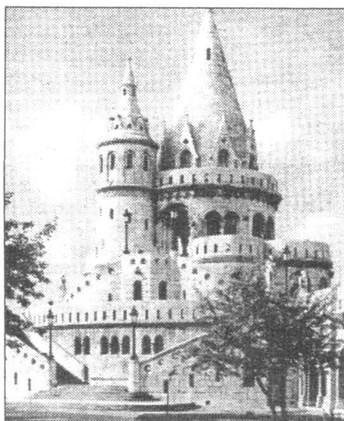
Îmi ocup locul în sala mare a Teatrului Nottara cu puțin timp înainte de a începe spectacolul. Destul pentru a face două constatări. Scaunul pe care stau (rândul 6, locul 18) e paradit rău de tot. Trebuie să fiu prudent, îmi zic, și să nu mă cutremur de râs pentru a nu risca să ajung la dușumea. Nu pot, de asemenea, să nu trag cu ochiul la scenă. Decorul nu-mi sugerează ce va urma. Mi se pare a fi destinat unui spectacol convențional, cuminte. Văd un interior de salon burghez, cu minimum de recuzită (o canapea, o măsuță, ba două, una de toaletă, un sfeșnic și atât), dominat de un fundal elegant, frumos, dominat și el, la rândul lui, de uși și ferestre cu vitralii. Cât privește textul, intitulat **Puricele**, nu e greu de ghicit, e o adaptare după piesa lui Georges Feydeau, **La Puce à l'oreille**, o comedie de mult etichetată, și încă de pene subțiri, de bulevard, cu intrigă de suprafață, cu încurcături peste încurcături, care nu mai spun, astăzi, cine știe ce, ori nu mai spun nimic, deși pot fi foarte gustate de spectatorii dornici să se amuze. Autorul e un maestru al genului: „stoarce" până și ultima „complicație" posibilă dintr-o nevinovată scrisoare-capcană, farsă trasă și răstrasă de păr în teatru de secole, adresată unui soț bănuit de infidelitate conjugală. Nu scapă un personaj măcar să nu fie „prins" în „hora" unor peripeții pline de haz. Și e firesc să se întâmple așa: doar o citește și cine trebuie și cine nu trebuie. Astfel, într-o poveste nebună, nebună, dacă nu cumva și deocheată, evoluează soți și soții, servitori și stăpâni, femei din acelea, amatori de ele, se caută, se pândesc, se ascund, se trezesc față în față când nu se așteaptă, fiind când păcăliitori, când păcăliți, ilari prin gelozie și patimă sexuală, printr-o inocentă prostie. În plus, pe deasupra, mai există și un personaj, Poche, portar de hotel, ce seamănă leit cu însuși soțul suspectat de consoartă. Ce iese și de aici e lesne de presupus.

Indiferent de cât de „sus" e privit, cu ce exigențe și competențe, vodevilul lui Georges Feydeau rămâne în continuare o pagină de dramaturgie capabilă de surprize. Lumea pe care o aduce pe scenă aparține Parisului din „la belle époque", reprezintă imaginea unei societăți la sfârșit de secol, despre care Vito Pandolfi scrie că „îi corespunde un stil teatral greu recuperabil: o artă a comicului cu totul deosebită, făcută din ritm, impulsivitate, caracterizări incisive, replici ca săgețile, într-o mișcare aproape amețitoare și care face să țâșnească absurditățile vieții ca boabele de mazăre din păstaie, trecând dincolo de orice judecată, legitimate prin ele însele, într-o precipitare care e caustică și în același timp nevătămătoare". Nu are importanță dacă Horațiu Mălăele a citit sau nu această frază, important e că spectacolul în care el figurează pe afiș în calitate de autor al adaptării, regizor și actor (interpretează sclipitor cele două personaje „gemene", dovedind din nou că e unul dintre cei mai mari și originali comici români în viață) o ilustrează excelent, fiind o mostră de „recuperare" creatoare, deci potopit de o dublă bucurie: a jocului și a râsului. Piesa lui Feydeau e abordată fără prejudecăți și inhibiții, pur și simplu ca sursă de comic copios, dezlănțuit, în sine, care dă senzația că intriga și personajele nu sunt decât un pretext de caricatură, de năzdrăvănii. Chiar dacă nu se evită, uneori, facilul, ostentația, sau se pierde, alteori, ritmul, regizorul și actorul Horațiu Mălăele nu scapă nici o clipă hățurile din mână, ci provoacă mereu, întinde curse, căci fantezia lui comică, în orice împrejurări și oricum se manifestă, e enormă, născocește o întreagă avalanșă de soluții, de efecte ingenioase, necăznite, de o ironie detașată, modernă.

Armonios subordonat, ca viziune și stil, la formula de teatru inventivă, alertă, de o voită și fermecătoare gratuitate, un spectacol precum **Puricele** îl confirmă realmente pe Horațiu Mălăele ca pe un artist complet, inteligent și rafinat, care nu se lasă purtat de valuri, ci construiește și elaborează cu migală, fără să înăbușe plăcerea și spontaneitatea jocului, dimpotrivă, le stârnește cu voluptate. Actul doi, în special, e un veritabil delir. Într-un hotel-bordel conceput de Mihai Mădescu mai degrabă ca un mecanism de produs haz decât ca o reprezentare a unui spațiu, e imposibil să-ți imaginezi, dacă nu vezi, ceea ce se poate petrece, de ce performanțe sunt în stare actorii. Alături de Horațiu Mălăele, care își ia cu o oarecare „vinovăție" parcă partea leului, individualități puternice, cu contribuții decisive pentru verva și comicitatea spectacolului, realizează Dana Dogaru și Victoria Cociaș, ambele cu un dezvoltat simț al detaliilor, cu temperament, le secondează Valentin Teodosiu, Cerasela Iosifescu, Cristian Șofron, Stelian Nistor, cum și trupa în ansamblu, fiindcă, în cele din urmă, spiritul de echipă nu e defel de neglijat, el acționând cu dezinvoltură și cu o uimitoare poftă de joc.

Sigur, se vor găsi mulți dintre cei gata să mă întrebe: cu ce ai rămas după acest spectacol? Răspund: cu sentimentul că m-am eliberat de mizeriile cotidiene, că am fost absorbit de vârtejul unei bune dispoziții cum rar am mai întâlnit pe o scenă. O premieră de început de stagiune, așadar, aparent fără pretenții, dar autentică, despre care nu cred că va duce lipsă de spectatori. Mă gândesc, în altă ordine de idei, că ar putea să devină un reper, dacă nu chiar o ștachetă, pentru ediția viitoare a recent încheiatului Festival al veseliei. Ce mai, cu Horațiu Mălăele, când se apucă de o treabă, nu e de glumit! Asta până și atunci când talentul său se exersează pe un text de Feydeau.

Ion COCORA

Bastionul Pescarilor, Budapesta

Spectacolul unei repetiții de spectacol

Urmând secolul al XVIII-lea, numit „al luminilor", de la un capăt la altul, Carlo Goldoni, prin implicările și plăsmuirile conștiinței sale artistice, s-a arătat un reformator. Rămâne ca un postulat, pentru contemporani și viitorime, principiul care i-a fundamentat reforma: „Marea artă a poetului comic este aceea de a se apropia întru totul de Natură și de a nu se îndepărta niciodată de ea." Prin atât de pătimaș între Lume și Scenă, preluând de la prima caractere și situații de viață spre a le investi în forme și culori în a doua, Goldoni a imaginat *„Teatrul comic"* (Il Teatro Comico), 1750, ca pe un panoptic al artei sale scenice unde concepția despre teatru este verificată practic prin demonstrațiile de joc.

Această conlucrare dintre teorie și echivalentele scenice, dintre adevăr, simplitate și naturalețe a fost demonstrată cu luciditate de regia lui SILVIU PURCĂRETE în spectacolul *„Teatrul comic"* pe scena sălii „Toma Caragiu" de la Teatrul „Bulandra". Gândit ca un demers scenic despre noul model, spectacolul iluminează forțele ce fixează o nouă iluzie. Văzute în plan ontologic, sensurile spectacolului pledează pentru o conviețuire temporară a formelor dislocate de viață cu cele embrionare, pentru o firească și lentă înlocuire a celor vechi de către cele noi. Trupa directorului de teatru Orazio este la o răspântie de drumuri, impusă de schimbarea ochiului estetic și de preferințele publicului. Formele încetățenite în teatrul italian (în felul improvizațiilor și al comediilor burlești) devenite prejudecăți sunt contrapuse de libertățile de viață, evident influențate de ideile iluministe. Asediul ideilor naște diferențe de interpretare. În timp ce Placida reclamă: „Lumea s-a săturat să vadă mereu aceleași lucruri și să audă mereu aceleași cuvinte, iar spectatorii știu ce-o să zică Arlechino înainte de a deschide gura", Tonino se văicărește lamentabil: „Comediile de caracter ne-au dat peste cap meseria". Se aud și alte voci, se suprapun interese și comportamente, se perindă personajele cerute de economia distribuției: ghidușa Vittoria, amorezul Eugenio, posacul Petronio, generosul Anselmo, bufonul Gianni. Este respins Lelio, pentru că poezia e mai puțin pe gustul epocii și din rafinament (în cazul Eleonorei), interpretările neconvingătoare sunt marginalizate.

Spectacolul se dezvoltă gradat, urmând regula pe care o implică și o proclamă, fiind mai puțin interesat de succesiunea evenimentelor ce conlucrează într-un obișnuit „story" scenic, pentru că *„Teatrul comic"* este spectacolul unei repetiții de spectacol. Insemnele teoretice ale textului sunt echivalate scenic prin dexteritatea surprinzătoare a regiei de a modela relația dintre actor, autor și regizor. Repetiția naște spectacolul și recreează scena de viață. Dar repetiția „elaborează" în același timp și textul, înlesnind trăirea situației. Cum delimitările dintre trăirile actorului, sensul regiei și discursul autorului nu se lasă prinse într-o formă exactă (în caz contrar ar vulgariza travaliul artistic), prin iscusința regiei ele se suprapun fără a se strivi și se distanțează fără a-și dăuna în acest spectacol despre limbajul spectacolului. Reforma preconizată de Goldoni nu uită să dea întâietate actorului care în orice moment din evoluția artei scenice a reprezentat un înveliș al vieții îmbrăcând cu vibrație replica. Această întâietate confirmă regula și trupa de actori ce evoluează în *„Teatrul comic"*: Victor Rebengiuc (Orazio, deopotrivă „maître" și docil propriei exigențe), Mariana Mihuț (Placida, temperament și culoare), Irina Petrescu (Beatrice, chip sobru și intransigent), Petre Lupu (Eugenio, între burlesc și pretențiile „noului stil"), Răzvan Vasilescu (Lelio) și Ileana Predescu (Eleonora) jucând cu brio umilințele măștii, Luminița Gheorghiu (Vittoria, seducția jocului stăpânit până la delectare), Virgil Ogășanu (Tonino, un mucalit încurcat printre situații), Ion Besoiu (Petroniu, între ramolisment și viclenie, ca un alt Trahanache), Petre Gheorghiu (Anselmo, în robustețea jocului impus), Ștefan Bănică (Gianni, comicul serios prins în tristețea rolului), Constantin Drăgănescu, Mirela Gorea, Oana Pellea, Dan Aștilean, Cornel Scripcaru, măștile, aceleași arătări găzduind chipuri diferite.

Nicolae HAVRILIUC

TV

Scaunul catodic

Noua garofiță, noul hop ș-așa deodată cu noua schemă de programe s-au înghesuit pe micul ecran. Redacția „educație, știință, stil" (sic!) ne propune o infuzie de tinerețe în labirintul fără haz al eternei Marina Almășan. Fosta redactoriță a revistei „Timp liber" scria despre „ceaiul de TEI... și complexul studențesc" în urmă cu vreo trei anișori. Cam pentru această vârstă e desenată și emisiunea „Ceaiul de la ora cinci", cu un ghiveci de poante nesărate, cu întrebări inepte, cu „opinii mai mult sau mai puțin subiective"(!). Într-o anchetă făcută în pas alergător, tinerii au fost definiți astfel: buni, nebuni, zăpăciți, grăbiți, libertini, frumușei, lipsiți de educație (căci nu cedează locul în tramvaie persoanelor în vârstă, cu copii în brațe etc), curajoși, ușuratici, neimplicați. Apoi, liceenii intoxicați cu de-ale Oana Sârbu vor multă muzică rock (la jocurile pe computer n-au ajuns) și-l vor pe Moțu Pitiș. Drept pentru care li s-a oferit... Șt. Hrușcă, fost folkist în fostul cenaclu „Flacăra". „Isprava noastră vă va place", s-a considerat parfumat în final de emisiune.

Au apărut maldăre de emisiuni culturale. Dintre toți, Cătălin Țârlea și Cristi Nițulescu se pare că vor să facă ceva. Să-i așteptăm. Spre deosebire de ei, eterna capcană insolită intitulată Sanda Vișan i-a inoportunat cu prezența pe Țepi, Buduca și Grigurcu. Se vede că n-are pregătirea adecvată. Mai jos, Ruxandra Garofeanu a montat de două ori aceeași secvență producând un fel de interogatoriu la casa de licitație „Alis". Dând dovadă de mult bun simț, cei „intervievați" au răspuns provocărilor. Apoi nu am înțeles ce-i cu statuile lui Luchian și Enescu dintr-un parc moldav. N-am înțeles polemica, sinceri să fim! Și nu e deloc vina noastră!

Orice om normal, din orice parte a lumii, când îl întrebi ce vrea să vadă la televizor, îți va spune „filme, muzică, varietăți". Și sport. Asta cer și telespectatorii la „Poșta TV". Unde, printre comentarii gătuite, mai și critică televiziunea. Textele pe care le silabisește câte o speaker-iță de serviciu sunt de-a dreptul suprarealiste. În loc să aplece urechea la propriul oficiu de sondaj, lucrătorii din TVR cred că sunt mari și tari și-i vrea lumea. Negativ! Vrem să fim europeni, în pas cu moda, dar nu avem nici un cupon de stofă neșifonată. Cu eșalonul trei nu se ajunge nici la Bratislava! Ca norocul, după Nestor Burma și după Pasărea Spin (proiectată pe ecranele franceze sub titlul „Les oiseaux se cachent pour mourir"), îl vedem și pe Roger Hanin în „Comisarul Navarro". Măcar atât. Și mai mișcați sonorul, tot pe UKW, puțin mai la dreapta, ca să prindeți „Pro FM"!

Nicolae ILIESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

SINE IRA ET STUDIO

Dumitru MICU

Lecţia de deschidere

Pe vremuri, un curs universitar debuta, obişnuit, cu o „lecţie de deschidere". Adunându-şi la un loc asemenea lecţii (şi câteva discursuri academice), Pârvan a compus volumele *Memorialia* şi *Idei şi forme istorice*. Lecţie de deschidere a fost la origine eseul călinescian *Sensul clasicismului*. După reforma din 1948 a învăţământului, rostirea unor astfel de prelegeri nu mai avea sens. Spiritul acestei reforme, în vigoare şi astăzi, face abstracţie de personalitatea profesorului, promovând nu doar o concepţie unică despre lume, ci şi o metodologie unificatoare. În facultăţile de filologie, predându-se din primul până în ultimul an un curs general de istoria literaturii, acesta nu e ţinut de un singur profesor, ci în fiecare semestru de altcineva. Nu se predă *un* curs, de fapt, într-o viziune unitară, integrantă, ci cu o continuitate aproximativă, cu inevitabile disproporţionări, sunt decupate semestrial „perioade", secvenţe de istorie literară, făcându-se abstracţie de ce s-a expus anterior şi urmează a se expune timp de patru ani, în faţa studenţilor se succed, ca pe vremea diligenţelor caii de poştă, opt profesori, la acelaşi curs. Problema viziunii obiectului de studiu nu se pune, considerându-se că acel ce prezintă evoluţia literară, oricine ar fi, nu face decât să relateze fapte, „obiectiv". S-a încercat chiar determinarea cadrelor didactice de a redacta prelegeri care să intre în manuale universitare colective, valabile în toată ţara. Conceput ca simplu aparat de transmisie, ce ar putea spune un profesor la deschiderea unui curs ce nu face decât să-l reia pe cel întrerupt la încheierea precedentului semestru? „Cursurile speciale", pe de altă parte, cele de istoria literaturii, sunt prin definiţie atât de limitative (un autor, un curent, o temă) încât tot nu poate fi vorba de teoretizarea unei concepţii sau metodologii personale.

Odată, la un început de an, preluând cursul general, ca de obicei, m-am hazardat, totuşi, să-l prefaţez printr-o lecţie de deschidere teoretizantă. Efectul a fost jalnic. Principiile formulate nu interesau pe nimeni, toţi cei prezenţi – sau cei mai mulţi dintre ei – voiau doar informaţie, pe care să o depoziteze în caiete, spre a mi-o restitui, la examen. Iată modul cel mai impropriu (am mai spus-o) de însuşire a disciplinei numite Istoria literaturii române! Mod pe care îl critic cu toate prilejurile (şi începerea, acum, în octombrie, a unui nou an universitar e un prilej), oral şi în scris.

Obiectul cursului de istorie literară e... literatura, şi literatura nu-i o „materie" ca altele. Ea nu se „învaţă", cum înveţi aritmetica sau gramatica. Literatura e ca teologia. Pentru a ţi-o însuşi cu adevărat, e necesar un anume „har". E necesară, în termeni laici, vocaţia, ca şi pentru filosofie, ca şi pentru artă. Nu de alta, dar fiindcă e... artă, ar specifica, maliţios, Paul Zarifopol. Mirat că pe Gh. Panu, potrivit propriei mărturisiri, nu-l „munceau" întrebări ca aceea privind „ieşirea lumii din haos", Eminescu, probabil consternat, conchidea că viitorul memorialist nu avea „capul tăiat" pentru asemenea probleme". Tot astfel, nu oricine, chiar supradotat fiind, îl are „tăiat" pentru literatură. Şi cine nu-l are n-ar trebui să urmeze literele, n-ar trebui, mai ales, să-şi facă din studierea literaturii (şi nu a limbii sau a folclorului) o profesie.

Momentul esenţial în procesul de iniţiere literară fiind lectura, menirea principală a unui curs de literatură nu poate fi decât aceea de a-i învăţa pe auditorii lui să citească. De a dezvălui cursanţilor „l'art de lire", cum ar spune Faguet. Căci nu-i suficient a fi atras de literatură, nu-i de ajuns să-ţi „placă" literatura, pentru a putea să citeşti adecvat orice operă, să o poţi interpreta, aşa cum, pentru a deveni pianist sau violonist, nu ajunge talentul. Darul înnăscut de a înţelege literatura, şi orice altă artă, se cere călăuzit, orientat – şi, tot astfel, trebuie instruită înclinaţia de a studia procesul genetic, difuzarea, receptarea, relaţiile, efectele literaturii. În acest sens poate deveni eficace – şi e de dorit să fie eficacizat – învăţământul filologic. Funcţia primordială a învăţământului ar trebui să vizeze, în materie de literatură, educarea intuiţiei, exercitându-se practic prin îndrumarea lecturilor. A „învăţa" elevul şi studentul ce să-i placă – *voilà le rêve*. E posibil? Plăcerea e o senzaţie, şi senzaţia, inclusiv cea de gust, fie şi estetic, nu poate fi decât subiectivă; a specificat-o, cu insistenţă, şi Kant. Există însă o ierarhie a senzaţiilor. Văzul e superior auzului. Ambele sunt superioare mirosului, gustului şi pipăitului. Pipăitul l-a înşelat pe Iacob, chiar în privinţa identităţii primului său născut. Despre gust s-a spus că nu poate fi discutat. Şi,

Podul Elisabeta, Budapesta

într-adevăr, nu se poate discuta artă cu cineva căruia îi lipseşte gustul artistic. Nu se poate ajunge la consens de judecare estetică între subiecţi ale căror gusturi se găsesc la stadii evolutive foarte diferite. Gustul avansat e capabil a se obiectiva, a se autodepăşi. Pe această cale devine posibilă şi delimitarea capodoperei de operele doar izbutite. Nu, bineînţeles, cu precizia atribuită operaţiilor „ştiinţifice" în această direcţie de Mihail Dragomirescu, dar, în orice caz, cu o şansă de exactitate incomparabil mai sigură decât cea accesibilă pe calea demersurilor ghidate doar de un gust capricios, ca al lui Zarifopol sau, în zilele noastre, al lui Ion Negoiţescu. Intuirea valorii artistice superioare implică identificarea dimensiunii geniale a operelor ce ridică imaginea artistică la Idee. Identificarea dimensiunilor interiorităţii acelor creaţii care, chiar şi fără nici o „filosofie", chiar prin doar câteva stihuri sau strofe pur lirice, precum *Uber allen Gipfeln* de Goethe sau *Peste vârfuri* de Eminescu, trezesc în conştiinţă sentimentul absolutului. Gustul obişnuit poate fi satisfăcut – şi el chiar preferă satisfacerea – prin realizări la nivel de virtuozitate. Posesorii lui sunt cuceriţi de producţiuni literare ce „redau", reflectă, exprimă accesibilul, direct sensibilul, vizibilul: ceea ce încântă sau întristează nemijlocit, ceea ce simte oricine. Ei receptează cu mulţumire, fără a-şi dori altceva, ceea ce e comod încadrabil în psihologic, în social, în istoric, în etnografic: ceea ce nu transcende orizontul fenomenalităţilor. Marea artă e însă cea care te zmulge din acest orizont, care, asemenea vulturului lui Zen, pe Ganymed, te răpeşte, spre a te duce, ca în poezia lui Goethe, „umfangend umfangen", tot mai sus: „hinauf, hinauf", „aufwörts".

Şcoala, din păcate, mai curând barează, prin metodologiile sale (în socialism, şi prin concepţie, prin spiritul orientativ), accesul la literatura mare. În loc de a căuta bunăoară modalităţi de revelare cât mai plauzibilă a adâncimilor filosofice, a universalelor din pagina eminesciană, exegezele şcolare recurg, din contră, la toate acrobaţiile posibile pentru a demonstra că Eminescu nu comunică decât stări de spirit pe care le au toţi muritorii. Programatic (din obligaţie, dar şi din convingere), numeroşi dascăli demetafiziciau, şi încă demetafizicizează, opera lui Mihai Eminescu şi a tuturor marilor scriitori. În înţelegerea nu doar a profesorilor, ci şi a celor mai mulţi consumatori şi chiar comentatori de literatură, valoarea operelor se materializează doar în creaţia de personaje „vii", de situaţii memorabile, în „bogăţia de idei şi sentimente", în pictura de medii, în construcţie, în „limbă şi stil", în perfecţia tehnică. Toate acestea susţin însă, prin ele însele, doar opere (fie şi superior realizate) de talent, în marea literatură, ele sunt numai mijloace de mediere a contactului cu universalul, cu absolutul.

A învăţa tânărul să citească înseamnă a-i oferi repere pentru identificarea marilor opere. Orice operă imperisabilă e o lume, un univers (Blaga zicea: „cosmoid"), şi, asemenea universului obiectiv, este infinită. Întocmai ca lumea obiectivă, opera de artă exemplară se creează neîncetat, sporindu-şi „taina" mereu, îmbogăţindu-şi „corola de minuni" prin fiecare contemplator. M. Dragomirescu prezenta capodopera drept o „specie", care se multiplică la infinit în tot atâţia „indivizi" câţi receptori are. Această afirmaţie anticipează teoriile moderne ale uneia din funcţiile criticii. Interpretând aceste teorii, se poate susţine că nu doar lectura criticului profesionist, ci orice lectură eficace, implică participarea la creaţie. Un curs (sau seminar) de literatură îşi atinge scopul în măsura în care îi învaţă pe beneficiari lectura creatoare. Orice bun cititor de literatură e un virtual critic literar.

Un asemenea rezultat al învăţământului universitar ţine, evident, de domeniul idealităţii; obţinerea lui nu poate fi decât o frumoasă utopie. Chiar realizabil, el nu poate constitui unica finalitate a cursului de literatură. Mai precis, un curs de literatură nu poate încerca educarea estetică eludând sarcina transmiterii de cunoştinţe. Mihail Dragomirescu greşea, cu siguranţă, când afirma că istoria literară e o disciplină inutilă. Capodopera nu apare şi nu planează în sfere atemporale şi aspaţiale. Perceperea şi interpretarea ei adecvată – şi, mai cu seamă, situarea ei – e condiţionată de cunoaşteri ce nu pot fi obţinute decât prin eforturi pluridirecţionale, inclusiv prin scormoniri în trecut. Nu poţi înţelege o literatură fără a-i cerceta istoria. O clasificare a capodoperelor strict tipologică, anistorică, precum cea teoretizată de Dragomirescu, rămâne irelevantă. Pentru o hermeneutică a capodoperei nu sunt, desigur, suficiente cercetările de arhivă, şi nici exegezele filosofice, psihologice, sociologice, filosofice, lingvistice etc. dar, în acelaşi timp, ea nu este posibilă fără demersuri de acest gen, impuse de însăşi natura preocupărilor valorificate estetic. Demersuri ce implică luarea în consideraţie şi a realizărilor de valoare medie... Într-un cuvânt, estetica literară nu se poate dispensa de istoria literară.

Concluzie practică: însuşirea literaturii presupune, înainte de orice, lectură, dar pretinde, în aceeaşi măsură, şi studiu. Pentru a fi temeinică şi fecundă, lectura are nevoie de o cât mai solidă bază de cunoştinţe: date, titluri, nume, noţiuni, concepte. Se cer cunoscute publicaţii, grupări, curente, programe, ideologii. Totul e ca informaţia să nu rămână un conglomerat haotic, ci să fie structurată, să formeze cristale în jurul unor idei. Unor idei–forţe, unor idei–faruri, pe care tinerii să şi le întemeieze ei înşişi. Menirea cursului (şi a seminarului) este a-i stimula în această direcţie, şi a le semnala teritorii în care pot găsi materiale de construcţie. Adecvat finalizate sunt acele cursuri şi seminarii care izbutesc nu doar să satisfacă necesităţi intelectuale (presupunând că există), ci şi să le intensifice şi, mai mult decât atât, să provoace necesităţi. Să neliniştească, să tulbure, să incendieze spiritele. ■

Acvatică

Un peşte
trage năvodul când altul trage
cu urechea în spatele pietrei
lustruite. Unii preferă
să-şi ţină aripile în buzunare
folosind biciclete diferite
pentru presiuni diferite.
Când apa se retrage îşi întind
ochiul până în frapiera celor
de pe plajă şi joacă şotronul
pe mormintele celor căzuţi
la datorie, după care se întind
cu burţile în linişte la soare
şi strigă: Evrika!
Cei cu pretenţii materne
îşi ascund spre ocrotire puii
în propriul pântec, de unde
nu se ştie dacă vor mai ieşi.

În flăcări

Arde sertarul pe dinăuntru
cu mine în flăcări
de sus cade benzină şi
soarele arde undeva
neputincios privindu-mă
ca pe un frate din adâncuri
şi eu ard în continuare
în sertarul meu şi
nu pot merge la întâlnirea cu el
dar soarele mă aşteaptă pe vârfuri
iar eu ard în ascuns
în sertarul numărul şaisprezece.

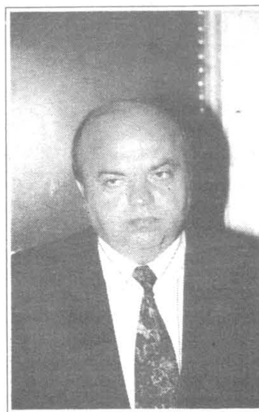
George PEAGU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CONEXIUNI

Economia şi cultura

Dl Ioan Sima, preşedintele Băncii Dacia Felix din Cluj, aparţine, cu evidenţă, acelei categorii de oameni despre care se spune că „sfinţesc locul". Cunoscându-l îndeaproape, constaţi însă că e un ardelean pur sânge, serios, temeinic, patriot, dar nu fanatic, cu deosebit respect pentru tradiţie, pentru valorile naţionale, tenace, exigent, mai întâi, cu el însuşi, apoi cu colaboratorii. Are ceea ce se cheamă personalitate şi caracter. Dacă se apucă de o treabă, o duce cu succes la capăt. Nu se dă bătut oricare ar fi greutăţile cu care se confruntă. Nu am avut nevoie de mult timp pentru a mă convinge, când am demarat acest dialog, că Banca Dacia Felix îl reprezintă în mare măsură. Nu face caz de meritele proprii, dar eu recunosc că şi modestia e unul dintre atributele care îl definesc profesional şi moral.

— Cine aţi fost dv., dle Ioan Sima, până în decembrie 1989?

— Am fost tot un om de bancă. Am în urma mea douăzeci de ani de activitate în domeniu. Desigur, am îndeplinit funcţii diferite: de la aceea de inspector până la aceea de şef. La fosta Bancă de investiţii din Cluj am avut răspunderea a peste douăzeci de întreprinderi de construcţii şi montaj. În primul rând din Ardeal, dar şi din alte zone ale ţării: de la Medgidia la Satu Mare. La Cluj în special au existat trusturi de mare renume: Grupul de construcţii chimice, Electromontaj, Construcţii forestiere, Drumuri şi poduri, Construcţii de căi ferate etc. Banca la care am lucrat, prin specificul ei de atunci, gestiona toate investiţiile din acest sector.

— Cum s-a născut ideea înfiinţării Băncii Dacia Felix? Vine ea, această idee, dintr-o aspiraţie anterioară a dv.?

— Pe mine de mic copil m-a pasionat (şi mă pasionează şi acum) istoria. „Magazin istoric" este revista la care m-am abonat încă de la apariţie, din 1967. Nici un număr nu-mi lipseşte din colecţie până în 1989. Pot spune că, prin lecturi permanente, am dobândit, de-a lungul anilor, o cultură istorică. Aşa cum era şi firesc, o atenţie deosebită am acordat şi istoriei băncilor româneşti, în special a acelora din Ardeal. Aceasta cu atât mai mult cu cât Ardealul, prin tradiţia sa economică, a fost un centru bancar, încă înainte de 1918, cu o potenţă financiară extraordinară. Băncile ardeleneşti au apărut în secolul XIX, pe la 1870. Nominalizez dintre ele Banca Albina din Sibiu, Banca Economu din Cluj, Banca Chioreana din Maramureş etc. De fapt, în Ardeal băncile au fost primele şcoli de formare a românilor, scăpaţi de iobăgie, din punct de vedere economic, oferindu-le totodată şansa să-şi dovedească lumii capacitatea intelectuală şi spiritul întreprinzător. Până la apariţia acestor bănci, care au apărut tardiv şi firav, în Ardeal au dominat, se ştie, băncile cu sediul la Viena şi Budapesta. Or, ce interese economice susţineau ele nu e greu de presupus. Abia după 1902, când începe să le crească puterea economică, băncile ardeleneşti se transformă în principalele pârghii economice şi materiale de susţinere a elementului românesc, a ţăranului român de pe meleagurile Transilvaniei. O astfel de susţinere se concretizează în cumpărarea de terenuri şi utilaje, în mici investiţii în special în agricultură. În plus, băncile ardeleneşti au fost adevărate focare politice în lupta de afirmare a ideii de unitate naţională. Amos Frâncu, directorul executiv al Băncii Economu, a fost, de pildă, nu numai un mare economist al vremii în Ardeal, dar şi un mare om politic. Nu întâmplător pe imobilul Băncii conduse de el, imediat după Unirea Transilvaniei cu Ţara Mamă, a fost arborat primul tricolor la Cluj, iar pentru apărarea lui, în poarta clădirii băncii, a fost străpuns de gloanţe în înfruntările cu gărzile ungureşti studentul român O.A.Petrovici. În toată perioada la care mă refer, întreg cumulul de eforturi întreprinse de bănci a avut o influenţă benefică pentru neamul nostru. Aş vrea să mai remarc şi faptul că băncile ardeleneşti s-au bucurat în permanenţă de susţinerea Băncii Naţionale a României de la Bucureşti. Atât Banca Naţională, cât şi Guvernul României din acea vreme nu au uitat că în Transilvania e nevoie de credite financiare. O, dar se pare că am ocolit cam mult întrebarea dv.!

— Nu e nimic! Aţi introdus în discuţia noastră o problemă foarte interesantă. De aceea, aş zice chiar să continuăm paranteza cu încă o întrebare complementară: Sunt informat că aveţi în lucru o carte despre istoria băncilor din România. În ce stadiu se află elaborarea ei?

— Cartea se găseşte aproape de versiunea finală. În momentul de faţă mă confrunt însă cu o perioadă ceva mai dificilă. Nu posed prea multe documente cu privire la activitatea fostelor bănci ardeleneşti din timpul refugiului din 1940. Sper totuşi să o scot la capăt cu bine iar peste două luni, adică la 1 Decembrie, să văd cartea ieşită de sub teascurile tipografiei.

— Presupun că şi în carte abordaţi rolul băncilor nu numai dintr-o perspectivă economică, financiară.

— Cum am spus, băncile ardeleneşti au fost instituţii cu atribuţii serioase în realizarea Marii Uniri. Pe de altă parte, ele au fost factori de prim ordin nu doar pentru economie, ci şi pe plan social, cultural, religios etc. Au contribuit cu fonduri importante la susţinerea artelor, literaturii, a şcolilor româneşti care au apărut în acea perioadă în Ardeal.

— Nu mai e un secret pentru nimeni, astăzi, că sunteţi un preşedinte de bancă cunoscut şi apreciat de mulţi oameni de cultură şi sport din ţară. Ştiu că aţi răspuns frecvent, cu generozitate, cu înţelegere, când aţi fost solicitat, să ajutaţi edituri, reviste, teatre, cluburi sportive, spitale, biserici, adică acele instituţii care se descurcă greu din punct de vedere material. Spuneţi-mi câte ceva despre aceste acţiuni ale dv.

— Banca Dacia Felix se vrea şi în această direcţie o continuatoare a tradiţiilor băncilor din Ardeal. În limita competenţelor şi posibilităţilor legale pe care le avem, susţinem cultura, sportul, religia, sănătatea... Mi-ar fi foarte greu să fac o statistică a tot ce am întreprins. Am sprijinit, de exemplu, Opera Română din Cluj. Am fost unul dintre principalii sponsori ai turneului internaţional de tenis din luna septembrie de la Bucureşti. Sever Mureşan, organizatorul lui, este acţionarul nostru, cum şi noi îi suntem acţionari. Am dorit să demonstrăm, în fond, prin susţinerea acestui turneu că România e capabilă de un efort financiar la nivelul ţărilor care se respectă. La fel, suntem implicaţi în susţinerea unor spitale. Sunt, între altele, şi preşedintele Societăţii Române de Cancer. Iar în această calitate am interesul şi obligaţia să susţin medicina românească.

— Cum vedeţi o viitoare lege a sponsorizării? Vă împiedică absenţa ei?

— Nu! Fiindcă există o lege a bugetului care oferă realmente facilităţi de a sponsoriza, de a face reclamă în anumite procente. Sigur, totul depinde de veniturile pe care le realizează o societate comercială sau alta. Eu zic că legea bugetului este decentă şi la nivelul posibilităţilor actuale ale bugetului ţării. Nu aş vrea să se uite faptul că şi bugetul nu este un sac fără fund. Iar dacă nu vom găsi resurse, nu vom avea cum să-l acoperim.

— Dle Ioan Sima, cu ce greutăţi v-aţi confruntat când aţi pornit la drum?

— În nici un caz cu puţine. Chiar dacă până în 1989 s-au făcut prin bănci investiţii uriaşe, băncile nu au fost beneficiare decât în procente foarte mici de efortul investiţional al statului. Nu avem clădiri la nivelul normelor bancare mondiale. Nu avem tehnică de calcul, posibilităţi de a realiza corespondenţă cu mapamondul, de a intra în acel circuit ce presupune legături de decontări cu băncile din întreaga lume. Pe urmă, o altă mare problemă a noastră a fost pregătirea personalului bancar. În acest sens am fost obligaţi să trimitem la cursuri în Elveţia, SUA, Italia etc. un mare număr de specialişti. De la început ne-am orientat către tineri. Chiar în vară am recrutat pe unii dintre cei mai buni absolvenţi ai Facultăţilor de Ştiinţe Economice din Bucureşti şi Cluj. După o perioadă de rodaj de câteva luni, îi vom trimite şi pe ei la cursuri de pregătire în străinătate. O bancă nu poate funcţiona fără un personal instruit la nivelul cerinţelor mondiale.

— Care apreciaţi că a fost scopul de bază pentru care aţi înfiinţat Banca Dacia Felix?

— Acela de a deveni un sprijin real pentru agenţii economici dornici să se privatizeze. Noi nu ne-am mulţumit să vorbim despre privatizare, ci am dat un exemplu de privatizare la multe societăţi comerciale. Ne mândrim că în Ardeal se văd deja activităţi productive. În mai bine de doi ani am făcut investiţii serioase în fabrici, în turism, în hoteluri. Fabrica de porţelan din Cluj este un model de privatizare care îi uimeşte şi pe străini. Am sprijinit şi sprijinim, aşadar, orice iniţiativă de privatizare a oricărei unităţi de stat. Suntem mari acţionari la Fabrica de bere Ursus, la Fabrica de bere din Reghin, la Fabrica de porţelan din Alba Iulia. Intrăm puternic la fabricile de porţelan din Sighişoara, Dorohoi, la Societatea Comercială Agricolă din Focşani. În plus, acordăm asistenţă tehnică oricui ne solicită. Fiindcă banca noastră are un grup ingineresc şi economic de înaltă ţinută. Mulţi dintre specialiştii noştri au fost cooptaţi şi în străinătate la realizarea unor proiecte luate în consideraţie de Banca Mondială.

— Ce reprezintă în prezent în sistemul bancar naţional şi internaţional Banca Dacia Felix?

— Pot să afirm de acum că suntem integraţi în sistemul bancar naţional şi mondial. Prin banca noastră îşi desfăşoară activitatea circa treizeci–patruzeci de mii de agenţi economici. Avem conturi de corespondenţă cu peste treizeci de mari bănci din lume. Suntem capabili să deservim orice agent economic nu numai de la noi, ci din oricare altă ţară. Am reuşit să realizăm un capital vărsat de douăsprezece miliarde lei. Am reuşit, de asemenea, şi o capitalizare valutară în valoare de zece milioane de dolari oferite de acţionari străini. Dar nu ne oprim aici. Până la 31 decembrie a.c. ne-am propus să asigurăm un capital de minimum douăzeci miliarde din care cincizeci la sută să fie capital valutar. Nu exagerez dacă spun că banca noastră constituie un experiment pentru ţară.

— Concret, cum sunteţi organizaţi? Cum funcţionaţi ca mecanism?

— În ţară ne desfăşurăm activitatea prin treizeci de sucursale. Dar nu ne limităm doar la atât. Recent am primit aprobarea Guvernului Republicii Moldova pentru a deschide o sucursală la Chişinău. Urmează să deschidem reprezentanţe şi chiar filiale la Caracas, Dijon şi Montreal. Iar la Tirana suntem în curs de a finaliza un sediu propriu. Aici ne vom implica, de altfel, cât se poate de serios. Vom participa efectiv la trei societăţi comerciale în zone în care există o populaţie aromână cu pondere mare.

— Aveţi ceva de spus despre actuala echipă guvernamentală?

— Da! Ceea ce am mai spus şi cu alte ocazii. Consider că în septembrie 1992, în condiţii de criză, când rezervele valutare erau aproape inexistente, Guvernul dlui Văcăroiu şi-a asumat un mare risc preluând haosul economic de la acea dată şi incapacitatea financiară a României. Nu e de ici–colo că s-a reuşit să se traverseze cu bine o iarnă grea şi să se repună în funcţiune, aducându-se la normalitate, foarte multe din sferele activităţii economice.

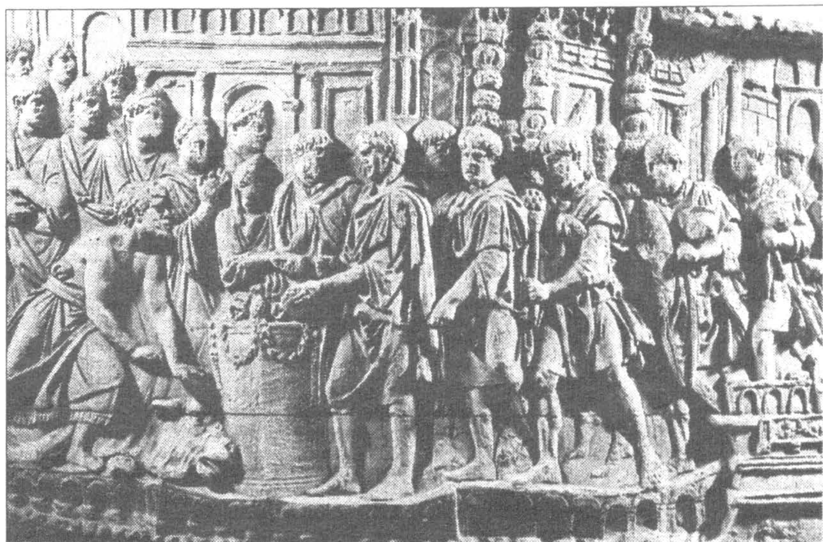
— Dle Ioan Sima, până să vă „prind" pentru acest dialog, am cam zăbovit pe la uşa biroului dv. Am constatat astfel că sunteţi enorm de ocupat. Vreau să vă întreb, de aceea, ce înseamnă zilele şi nopţile unui preşedinte de bancă?

— O întrebare întrucâtva asemănătoare mi-a fost pusă şi de un grup de evrei care ne-au vizitat banca. Ei m-au întrebat când m-am simţit mai bine, *înainte* sau *după* decembrie 1989? Le-am răspuns sincer, cinstit, *înainte*. Atunci aveam timp să mă ocup de copii, să citesc, să merg la spectacole. Nu am lipsit la nici un spectacol de operă şi teatru. Aveam timp să predau la facultate, să scriu câte ceva, să fac zilnic sau cel mult la două zile câte o partidă de tenis. Astăzi astfel de preocupări au dispărut din viaţa mea. Nu pot să-mi permit să citesc o carte decât după ora douăsprezece noaptea. Dimineaţa însă trebuie să mă scol la şase ca să nu întârzii la slujbă. Fireşte, nu am şefi, nu mă obligă nimeni să ajung la o anumită oră. Dar sarcinile sunt atât de complexe încât nu-mi lasă o clipă de răgaz. Vreau să vă spun că lumea capitalistă este pentru noi o mare necunoscută. Văd pretutindeni pe unde călătoresc oameni foarte bogaţi care muncesc de dimineaţă până seara. Noi avem foarte mult de recuperat. Îmi vine greu să afirm că mă numesc o bancă. Noi facem servicii bancare, dar suntem departe de nivelul normelor pe care le cer aceste servicii.

— La ce visează un preşedinte de bancă în clipa de faţă?

— Dacă aş ţine seamă de primul impuls, aş răspunde că la trei zile libere în care să dorm. În realitate, recunosc că visez la stoparea procesului de degradare continuă a monedei naţionale.

Ion COCORA

Columna lui Traian, legiunile romane trecând podul peste Dunăre

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ATLAS

J. N. MANZATTI

Mare BAL Mare Două MUZICI Două

— Mă doare capul de atâta discuție! exclamă plictisit Toni.

— Voi sunteți de vină, - zise greoi Garzoni. Veșnic aceeași poveste: unde mergem? De un ceas bateți apa în piuă. Să profităm că sunt cu mașina și să mergem la Otopeni cu niște „maimuțe".

— E duminică seara, mon vieux, înghesuială mare. Au ieșit toate tațele la Șosea să ia aer. A fost și zi de curse, și miting de aviație. Veți vedea că nu găsim un locșor pe nicăieri. Decât s-o întindem la Otopeni, mai bine să mergem undeva pe 11 Iunie. Hai la Luzana! Ne fulgeră Iorgu o burtă de crap borțos în saramură, de să dai cu căciula după turci! - adăugai eu cu oarecare rezervă, fiind cel mai tânăr dintre toți.

— Bravo, puștiule! strigă încântat Jappy. Idee splendidă!

— Se aprobă, bimbo! replică viguros Garzoni, bătându-mă la fel de viguros pe umăr, de cât pe-aci să mă dea jos.

*

În copilăria mea grădina se numise „Suzana", proprietarul inspirându-se din titlul operetei cu acelaș nume, în care Florica Florescu făcea ravagii la Teatrul Liric, sau vara la Oteteleșanu. Voga grădinii Suzana fusese de nedescris, după inaugurarea expoziției din 1906. Nu exista bucureștean care să nu viziteze Parcul Carol, unde în afară de expoziția industrială mai găseai și o fărâmă de grădină zoologică, având un leu sfrijit, ce mai mult tușea decât răgea, o girafă melancolică cu gâtul lung și ochii umezi, de pedagogă îndrăgostită de profesorul de latină, un vultur necăjit, semănând la cioc cu nasul negustorilor orientali de pe Smârdan, și doi urși năpârliți, umblând nervoși de colo-colo, ca niște funcționari comerciali ce nu au bani pentru curse.

Întreg cârdul nesfârșit de cetățeni se oprea în mod obligatoriu să își lepede năduful la „Suzana", în fața unei halbe cu guler Bragadiru. Concurență nu avea decât pe „Leul și Cârnatul", așezat peste drum, cu strașnici „patricieni" și fudulii de berbec, însă neîncăpător pentru puzderia de oameni pașnici ce se vânturau pe căldura caniculară a verilor bucureștene. Fiindcă lumii îi place să petreacă. Război nu mai fusese dela șapte-șapte.

Dar iată că într-o bună zi, o inspecție venită ca trăznetul din cer senin descoperi nereguli. Anume, se spunea că se dovedise carne stricată, pe care clienții o consumau făcută mititei, cu voluptatea prospăturii. Însă gurile rele șopteau că alta era taina descinderii polițienești. Un fapt banal, în fond: un binevoitor anonim denunțase colonelului în retragere Cerbu (nume predestinat) că nevasta îl înșeală, indicându-i ora, locul, omul și gradul.

Într-adevăr, soția adulterină fu găsită în „separeu" de către propriul soț, colonelul în retragere. Era înghemuită ca o pisicuță, cu pielea roză și o aluniță la coapsă, pe genunchii unui căpitan activ, succesor al colonelului în retragere, și a altor grade superioare și inferioare, însă toate active, care mențin și întăresc ierarhia armatelor în timp de pace. Se spune că următorul dramatic dialog avusese loc între cerbul colonel și infidela căprioară, același dialog care se repeta stereotip în fiece lună, de douăzeci de ani încoace:

Colonelul: — Nu m-așteptam, Mimișor, să-mi faci una ca aceasta. Îmbracă-te repede, căci poți răci așa goală. Gripă îți mai lipsește!

Mimișor. — Ah, Țumpi, cât sunt de nenorocită!

Și un plâns în sughițuri zgudui, ca de obicei, de douăzeci de ani încoace, trupul plăpând și roz al bietei Mimișor.

Colonelul: — Liniștește-te, Mimișor, hai, fii cuminte! Știi căci ești urâtă când plângi!

Lucrurile se împăcau, când îi explică înțelegătorului soț, că nu a fost vorba de a-l înșela, ci de un simplu și nevinovat capriciu de femeie.

Ceea ce îl enervase peste măsură pe bravul militar nu fusese faptul că nevasta se sacrifica, dacă nu pentru *morală*, dar cel puțin pentru *moralul* regimentului, ci mai ales că la intrarea sa intempestivă căpitanul nu luase poziția de drepți, nici nu bătuse pintenii. Lucru imposibil, dat fiind că subalternul avea o biată ființă goală pe genunchi și cismele scoase.

— Ca să vedeți disciplina de astăzi, dom'le gen'ral! spunea cerbul colonel, prefectului de poliție Nicoleanu, căruia îi ceruse favoarea de a delega pe comisarul-șef Hociung să asiste la descindere.

Spre a nu da naștere la rumori și spre a nu compromite epoletul, chiar când e cerb în retragere, acel încântător personaj care a fost generalul Nicoleanu dădu ordin ca localul să fie închis din motive sanitare. „S-a găsit carne stricată".

*

Dar nu v-am spus ce fel erau eroii povestirii mele. „Eu" sunt eu, cel ce vă povestește. Toni, fratele meu, inspector pe atunci în Ministerul Muncii. Garzoni era consul general al Italiei la București, iar Jappy, însărcinatul de afaceri al Legației Franței. Acțiunea trebuie situată la începutul verii lui 1925, deci acum 27 de ani. Buni prieteni unii cu alții, ne vedeam aproape zilnic. Și, ca orice bucureșteni rutinați, căutam să descoperim din când în când farmecele periferice ale unei capitale necunoscută de toată lumea. Sătui de localurile de noapte care se numeau Alcazar, Chat Noir, Tabarin sau Maxim, ne înfundam prin cine știe ce cârciumă de mahala, la Toboc în Colentina, la Zahană sau Mandravela, ori la Georgeasca din abator. Frecventam seratele păcătoase de la sala Amicitia din Intrarea Zalomit, sau balurile interlope de cartier. Îmi amintesc cum după războiul din 1918, la un asemenea bal, în sala de sus a unei școli primare de pe Bulevardul Ferdinand, ne salvasem lăsându-ne să lunecăm pe burlan de la etajul întâi, în stradă. Fiindcă, îmbătându-se, un măcelar patriot cu mustața pe oală și „muscă" sub buză începu să strige „hip-hip România Mare", dar mai ales să tragă cu pistolul în tavan, de s-a împrăștiat tot balul ca potârnichile, în câteva minute. Iar cu o săptămână înainte de întâmplarea noastră fusesem cu aceeași echipă de prieteni la „serata mascată a violetelor", peste șina ferată, în cartierul Tei. Deși i se spunea balul violetelor, mirosea mai mult violent decât violet, a băutură și nădușeală. Când pe la ceasurile patru dinspre ziuă s-a încins bătaia cu ocazia alegerii reginei balului, ne-am pomenit în stradă ieșiți pe fereastră, bucuroși că scăpasem cu viață din încrucișarea sifoanelor ce șuierau prin aer.

*

— Atunci, haidem la Luzana!

Îmbarcați în mașina lui Garzoni, o pornirăm într-acolo. O masă ca în basme, cu toate bunătățile pământului, ne picurase în vine o rară dispoziție.

— Terminăm la Brotăcei, fraților! strigă Garzoni cu protocolul consular simplificat la maximum.

— Mince alors! îl completă Jappy, într-un limbaj puțin obișnuit în cabinetele Legației Franceze din strada Biserica Amzei.

Voi adăuga că Jappy, un excelent și tânăr diplomat, ținea pentru câteva săptămâni locul ministrului său, care plecase la Paris.

Fără a mai tocmi, pornirăm către oraș, pe 11 Iunie, coborând Dealul Mitropoliei, apoi prin Piața Mare, cu întortocheturile străzilor Bazaca, Bărăției, Colț ei, și apucând-o pe strada Doamnei la stânga, ieșirăm în Academiei, ca să o luăm pe Regală către Calea Victoriei.

Ceasul rău!

Pe strada Academiei, în fața cofetăriei Anghelescu & Guerité, mai precis în fața pasajului Comedia, era iluminație à giorno. Curtea sălii Eintracht fremăta de lume, trăsuri, rochii de seară și costume naționale. Două afișe imense străjuiau la poartă, cu clasicul anunț răsuflat, dar veșnic fermecător: „Mare BAL Mare", „Două MUZICI Două", „Fanfară, Orchestră clasică, Națională și de dans". Iar din subtitlu luarăm cunoștință că era vorba de „Balul Coaforilor, Coafezelor și Manicuristelor" din București.

— Aici e de noi! - zise Toni fericit. Avem ce agăța, sunt fete nostime.

Cedând insistențelor și consimțind că într-adevăr nu există riscuri de a întâlni cunoscuți din „lumea noastră", plătirăm câte cinci lei de căciulă la cassă și intrarăm.

Priveam distrați la gloata pestriță, când deodată apăru ca din văzduh, cu mersul legănat din șoldurile mari, cu fața jovială și chelia presărată de confetti, Trancu-Iași în persoană. Fostul ministru al muncii, avocat și poet, una din cele mai populare și pitorești figuri pe care le-a avut țara românească, colinda dintr-o pornire firească, dar și din spirit electoral, toate mahalalele, toate întrunirile cetățenești și adunările muncitorești. Boteza, înmormânta, cununa, pe unde putea și cât putea. Îl întâlneai uneori în aceeași seară în trei-patru locuri diferite. Umbla de ici-colo, împărțind surâsuri, vorbe de duh și prietenie. Un „tip" în înțelesul cuvântului, pe care nu l-au putut egala decât Jean Tehaș Florescu și, în oarecare măsură, De.Re.Ioanițescu. Personalități de un anumit fel de prestigiu, în orice caz de imensă popularitate, oscilând între bonomie și demagogie, între comic și sobrietate. Oameni de altădată, dintr-o lume totuși actuală și permanentă. Ar fi să-l nedreptățim însă pe Trancu-Iași, dacă nu i-am recunoaște merite deosebite și minunate înfăptuiri pe teren social, pe care bonomia sa orientală nu le diminua întru nimic.

În seara balului, fostul ministru era îmbrăcat în smoking, cu o cocardă la butonieră, ale cărei panglici atârnau până la burtă: însemnul asociației, conferit președintelui de onoare care, spre disperarea noastră, nu putea fi altul, decât însuși Trancu-Iași.

Când l-a văzut Jappy, a pălit. A dat să se retragă, să fugă, dar n-a mai fost chip. Râzând cu gura până la urechi, strălucitor de fericire, cu brațele deschise pentru îmbrățișare, Trancu-Iași izbucni gălăgios:

— Excellence! Quel honneur! Quelle joie de vous voir parmi nous! Poftiți, poftiți, nu vă jenați! Vous êtes comme chez vous.

Împinși de el, ne pomenirăm în mijlocul sălii.

— Atențiune! strigă președintele din toți plămânii, - atențiune, iubiți cetățeni! O deosebită cinste ni s-a făcut în astă seară. Se află printre noi ministrul Franței, sora noastră mai mare, eterna, nemuritoarea Franță!

Un urlet de junglă pornit din toate piepturile bărbierilor, coafezelor și manichiuristelor, acoperi eterna, nemuritoarea Franță. De abia s-a mai putut auzi comanda lui Trancu-Iași, venită ca o urgie:

— Muzica! Marseillaisa! Să cânte Marseillaisa!

Și cum tot mârlanul, fie el român sau de altă nație, are o cât de vagă noțiune despre „Marsilieză", cele două-muzici-două, cea clasică, națională și de dans, împreună cu fanfara civilă, gen șapte-gâște, atacară imnul francez. Curat că îl atacară! Jappy, în poziție de drepți, asculta galben ca turta de ceară.

Mi-a fost dat atunci să aud pentru prima oară o Marseilleză ce semăna leit cu „Deșteaptă-te Române". Începutul pornea oarecum corect și îl acompaniau, într-o franceză bizară, câțiva bărbieri poligloți: alonzan-fan-tra-la-la-liiii-la-li! Dar nu știu cum se făcea, că de la mijloc încolo semăna aidoma cu „La care te-adâncără barbarii de tirani". Avea dreptate Trancu-Iași când spunea că Franța e sora noastră mai mare...

— Luați-l, domnișoarelor, la dans, pe domnul ministru! Ocupați-vă de dânsul. Nu-l lăsați singur!

În loc de domnișoare, se repeziră vreo zece calfe de bărbier și îl ridicară pe sus pe bietul Jappy care, palid cum era, părea cadavru pe care pirații se pregătesc să îl asvârle la rechini. L-au dus bărbierii pe scenă, având grija să-l scape din greșeală, când l-au așezat jos. De acolo a trebuit să salute surâzând mulțimea ce nu își mai potolea entuziasmul. Apoi a început dansul, concursul de viteză pentru coafuri de damă, concurs de dexteritate pentru spălatul capului la bărbați (care s-a executat pe freza lui Jappy), apoi hora, sârba și tombola. Jappy le-a prezidat pe toate, funcțiunile fiindu-i transmise de însuși Trancu-Iași. O sudoare rece, de groază, îi îmbrobona fruntea în timp ce țopăia la sârbă, de mai bine de un sfert de ceas. I-au oferit apoi spre cumpărare câteva bilete de tombolă, toate câștigătoare. Mare a fost hazul tuturor, mai puțin al lui (dar ce contează?) când, în afară de câteva duzini de ace de păr „invizibile", a câștigat o rață vie. Era o plăcere să-l vezi pe ministrul Franței la București, dansând cu o tânără coafeză, ținându-și rața sub braț.

Când pe la patru de dimineață ne-am putut fofila hoțește din vâltoarea balului, ieșind în stradă pe ușa de serviciu, spre a scăpa de „Marseillaisa" de plecare, Jappy, înfășurat în serpentine ca o mumie fantezistă, dete drumul raței, cu un gest de scârbă, pe strada Academiei, care, măcăind, o luă în zbor către Universitate:

— Va-t'en au diable, espèce de vieille sorcière.

Râdeam toți cu lacrimi. Doar Jappy nu putea nici măcar să surâdă. Noi ceilalți petrecusem admirabil, bucurându-ne de atenția unanimă, de grația și promisiunile câtorva fâșnețe manichiuriste.

Ne-am despărțit ca de obicei, în piața Teatrului Național.

*

A doua zi, în toate ziarele din Capitală, apăru notița următoare:

„În sala Liedertafel din strada Academiei, a avut loc aseară marele bal anual al Asociației Bărbierilor, Coafezelor și Manicuristelor din București, sub presidenția de onoare a Domnului Trancu-Iași, fost ministru al muncii. Două muzici și o bogată tombolă au distrat distinsul public până la ziuă. Serata a fost onorată de înalta prezență a Excelenței Sale dl. Jappy, ministrul Franței la București."

Peste două săptămâni, „Excelența sa" fu transferată disciplinar în postul retrograd de secretar de legație la Tirana. Ducea odată cu sine în Albania nostalgia ținuturilor românești și amintirea Balului Coaforilor, Coafezelor și Manicuristelor" din București.

(Din volumul de amintiri ce va apărea în Editura „Cartea Pribegiei" din Buenos Aires)

Buenos Aires

SPORT

Sub centură

Năbădăioase creaturi și fotbaliștii aștia binecuvântați de soartă să poarte dolarii în vârful bombeului. Cu o indiferență dătătoare de fiori și metafore albastre, binecunoscutul Lăcătuș zice că nu „se duce" să joace în Mexic deoarece suma promisă i se pare prea neînsemnată. Patriot și iubitor de „conversație", nu i-ar ajunge nici pentru plata... convorbirilor telefonice. Vreți să știți suma? Trei sute de mii de dolari anual. Cam de trei ori cât un Premiu Nobel! • Renunțând la luptele „fratricide" și în spiritul sportivității cunoscute, trei colegi distinși și membri „permanenți" ai „conducerii" noastre și-au dat demisia din plutonul fruntaș. Odată cu ei se va încheia și „meciul" Dinescu... restul lumii. • Un redactor bărbos și agresiv, de la televiziunea națională, pe numele său Nicolau, a organizat un duplex București-Cluj pe tema „fenomenului" Caritas. Rar am văzut mai multă agresivitate inutilă și lipsă de cea mai elementară „onoare" profesională. Bezmeticul teleast, în ciuda evidențelor filmate, încerca cu orice preț să discrediteze „jocul" din Ardeal. Nu ne miră „colaborarea" buimacă și subordonată a celor patru „specialiști" aleși pe sprânceană. Ne miră însă „calmul" și „toleranța" celor doi ardeleni, (Funar și Stoica) care au acceptat cu prea multă eleganță bâlbâielile acuzatoare ale redactorului cu pricina. Domnule Everac, ar fi cazul să vă rotiți ochii prin marea grădină ce-o păstoriți, fiindcă subiect mai „gras" decât acesta, pentru „tabletele" dumneavoastră cu morala în coadă, nici că găsiți. • Ne face plăcere să reproducem fără comentarii un „titlu" de toată frumusețea din „bulina albastră" condusă de „analistul" și „eseistul" Ion Cristoiu: „Bulinarii i-au fript de 12 ori pe patronii din Ploiești". Și încă unul imaginat de „poetul" Il Giuleștino: „Crăciunescu n-are stea, n-are dinam". Subtile trimiteri... • Fiindcă prezentul articol a fost scris marți noaptea spre miercuri, neștiind ce va fi în seara fatală de 13, avansăm trei variante: 1. Echipa, după cum era de așteptat, a câștigat cu greu în fața redutabilului unsprezece belgian. Ce e al nostru, e al nostru... 2. După cum era de așteptat, echipa noastră a izbutit un egal meritat în fața redutabilului unsprezece belgian. Ce e al nostru, e al nostru. 3. După cum era de așteptat, echipa noastră n-a putut trece de redutabilul unsprezece belgian. Ce e al nostru, e al nostru...

Indiferent de rezultat, mie nu-mi ies din minte nici mort cei trei sute de mii de dolari „cheș" refuzați de Lăcătuș. Adică, să refuzi de trei ori Premiul Nobel?!

Mircea MICU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro